

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วน
จังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

นายอำนาจ ศรีพระจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Factors Affecting Political Participation of Voters in the Elections of Local
Government Organizations: A Case Study of the Election for President
of Udon Thani Provincial Administrative Organization, Focusing on
Ban Phue District, Udon Thani Province**

Mr. Amnat Sriprajan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ชื่อและนามสกุล นายอำนาจ ศรีพระจันทร์

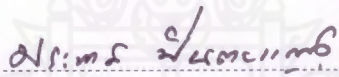
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล
3. รองศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ เจียรกุล

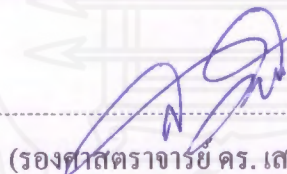
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

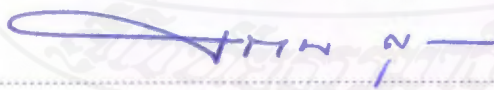
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาส ปิ่นตบแต่ง)

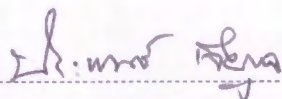
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ เจียรกุล)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล รองศาสตราจารย์ ดร.ประพนธ์ เจียรกุล ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการเรียบเรียง แก้ไขข้อบกพร่องของการเขียนรายงาน ตลอดเวลาสิบกว่าปีที่ผ่านมาของข้าพเจ้าโดยตลอด จนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณอาจารย์ไว้เป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง และคณะกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ประจำสาขา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ทั้งหลายทั้งปวงแก่ข้าพเจ้า

ขอขอบพระคุณ ผศ. ดร. สำราญ กำจัดภัย นางพัฒนาวดี จันทร์นวล ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี นายสรราช จิระวุฒิ หัวหน้างานจัดการเลือกตั้ง สำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอุดรธานี และคุณครุณี กุลวงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณประชากรกลุ่ม ตัวอย่าง และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ ประชาชนในเขตอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และคุณมณฑิธร ทองรัตน์ หัวหน้าสำนัก ปลัดเทศบาลตำบลบ้านผือ ในการอำนวยความสะดวกและให้การช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลการ วิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่ ฝ่ายเลขานุการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ผู้อยู่เบื้องหลังแห่งความสำเร็จของนักศึกษาคนแล้วคนเล่า

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณ พี่ เพื่อน น้องทุกท่านที่ทำให้กำลังใจ กระตุ้น เตือน ทำให้คิด ทบทวน และเริ่มลงมือสานต่อจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะมันไม่สำคัญหรอกที่เรา จะไปซ้ำ เพียงตราบใดที่เราไม่หยุดไปต่อยอมบรรลุปเป้าหมายในสักวัน

อำนาจ ศรีพระจันทร์

กุมภาพันธ์ 2558

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:
กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ
จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัย นายอำนาจ ศรีพระจันทร์ รหัสนักศึกษา 2528002377 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

(การเมืองการปกครอง) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข

(2) รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล (3) รองศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ เกียรติกุล **ปีการศึกษา** 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ปี 2555 ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ปี 2555 ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณคือผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีในเขตอำเภอบ้านผือ คัดเลือกโดยสุทธาโรยามาเน่จำนวน 398 คน โดยใช้แบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลหรือผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 17 คน โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า (1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการเป็นฐานคะแนนเสียงและการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และติดตามกระบวนการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาเลือกผู้สมัครด้านคุณสมบัติส่วนตัว เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานสูง มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีอยู่ในระดับมาก ด้านนโยบายผู้สมัครเป็นประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ด้านผลประโยชน์ตอบแทนจากการช่วยงานประเพณีต่างๆ ของชาวบ้านสม่ำเสมอ และสัญญาว่าจะทำสิ่งต่างๆ ให้หลังจากได้รับเลือกอยู่ในระดับมาก และด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครประชาชนเคารพนับถือศรัทธาส่วนตัว (3) เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ความสัมพันธ์ส่วนตัว การที่ผู้สมัครอุปถัมภ์ประชาชนมีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

คำสำคัญ ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี

Thesis title: Factors Affecting Political Participation of Voters in the Elections of Local Government Organizations: A Case Study of the Election for President of Udon Thani Provincial Administrative Organization, Focusing on Ban Phue District, Udon Thani Province

Researcher: Mr. Amnat Sriprajan; **ID:** 2528002377; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Advisors:** (1) Dr. Senee Comsook, Associate Professor; (2) Dr. Phathan Suvanamongkol, Associate Professor; (3) Dr. Praphon Jearakul, Associate Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

The purposes of this study were (1) to investigate the political participation of voters in electing the president of the Udon Thani Provincial Administrative Organization in 2012, and (2) to find the factors affecting the voters' participation in electing the president of Udon Thani Provincial Administrative Organization in 2012.

The study adopted mixed methodology research approach. The quantitative data consisted of 398 sample voters in Ban Phue District who were eligible to elect the president of Udon Thani Provincial Administrative Organization in 2012. The instrument used was a questionnaire. The 17 key informants for the qualitative data, selected through purposive sampling, included 3 administrators of the municipality or Sub-district Administrative Organization, 5 members of the Municipality Council or Sub-district Administrative Organization, 4 village leaders or sub-district headmen, and 5 citizens/villagers. Data were collected through in-depth interviews. The statistics employed for quantitative data analysis were percentage, mean, and standard deviation while qualitative data analysis was presented in the form of descriptive discussion.

The following results had been found. 1) Voters' political participation in electing the president of Udon Thani Provincial Administrative Organization, as a whole, was at the moderate level. On each aspect, their candidacy for contesting to be the president, canvassing for any presidential candidate, campaigning for any presidential candidate, managing the election and following up of the election results were at the moderate level. However, the exercise of their right to vote was at the high level. 2) Factors affecting the voters' participation in electing the president of Udon Thani Provincial Administrative Organization included both internal and external factors. Internal factors were gender, age, educational level, occupation, and income. These factors were significantly related to voters' participation in electing the president of Udon Thani Provincial Administrative Organization at the 0.05 statistical level. External factors moderately affected the voters' participation in electing the president of Udon Thani Provincial Administrative Organization. Voters would consider from the candidate's personal qualities, work experience, personality and friendliness. Regarding the policy, the voters gave a high level of consideration on whether the locality could gain any benefits from the candidate's policies. Of the advantages and rewards, the voters took into account at a high level whether or not the candidate regularly supported and attended the villagers' traditions and festivals and if they promised to do so after being elected. Of personal relations, personal patronage, and being related, voters would take these connections into consideration at a moderate level when deciding to vote for a candidate. 3) The internal factors of gender, age, educational level, occupation and income influenced the voters' participation in electing the president of Udon Thani Provincial Administrative Organization. This showed that different personal status and varied social role impacted differently on the voters' satisfaction with the candidates. All personal qualities of the candidate, his or her policy, the benefits and rewards provided to the voters, personal relations, and personal patronage had a positive effect on the voters' participation in electing the president of Udon Thani Provincial Administrative Organization.

Keywords: Political participation, presidential election of the Provincial, Administrative organization

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	7
สมมติฐานการวิจัย	9
ขอบเขตการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	12
แนวความคิดทฤษฎีประชาธิปไตย	12
แนวความคิดวัฒนธรรมทางการเมือง	20
แนวความคิดมีส่วนร่วมทางการเมือง	26
แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	34
แนวคิดทฤษฎีระบบอุปถัมภ์	37
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	41
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น	46
สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	65
เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	72
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
ส่วนที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	75
ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	99
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	104
สรุปผลการวิจัย	104
อภิปรายผล	109
ข้อเสนอแนะ	115
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	123
ก ประวัติผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	124
ข แบบสอบถาม	131
ค แบบสัมภาษณ์ผู้นำในชุมชน	140
ง แบบสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป	145
จ รายนามบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์	149
ประวัติผู้วิจัย	151

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2547 ...	4
ตารางที่ 1.2 การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2551 ...	5
ตารางที่ 1.3 การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2555 ...	6
ตารางที่ 2.1 แสดงการแบ่งเขตปกครองในจังหวัดอุดรธานี	54
ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี	56
ตารางที่ 3.1 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีอำเภอบ้านผือ ...	66
ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในเขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอบ้านผือ	67
ตารางที่ 3.3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในเขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอบ้านผือ	68
ตารางที่ 3.4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในเขตเลือกตั้งที่ 3 อำเภอบ้านผือ	68
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	76
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	76
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	77
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ	77
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	78
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม	79
ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง	80
ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการดำรงตำแหน่งในกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง	81
ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง	81
ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเหตุผลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง	83
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวม	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านคุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร	84
ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านนโยบายผู้สมัคร	86
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีด้านผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร	87
ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/ การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร	88
ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีโดยรวม	90
ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นฐานคะแนนเสียง	91
ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	93
ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	95
ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และติดตามผล	97
ตารางที่ 4.21 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	100
ตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	100
ตารางที่ 4.24 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	101
ตารางที่ 4.25 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	102
ตารางที่ 4.26 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	103

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	8
ภาพที่ 2.1 แสดงโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	53

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democratic regime) สมัยใหม่ถือหลักว่าอำนาจทางการเมืองการปกครองมาจากประชาชน (popular sovereignty) ตามที่ Abraham Lincoln ได้ให้คำนิยามไว้ คือ “รัฐบาลหรือการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน (Government of the people, by the people and for the people) ไม่ว่าจะเป็ประชาธิปไตยทางตรง (Direct) หรือทางอ้อม (Indirect) หรือแบบตัวแทน (representative democracy) หรือประชาธิปไตยที่มีผู้ให้ความหมายในรูปแบบอื่นๆ อาทิ เช่น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) จุดเน้นสำคัญก็คือ “อำนาจทางการเมืองมาจากประชาชนหรือพลเมือง” ประชาชนจึงเป็นผู้มีสิทธิชอบธรรมตามกฎหมาย เป็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของอำนาจทางการเมืองการปกครอง และเป็นผู้มีส่วนได้ – ส่วนเสียโดยตรงกับการตัดสินใจในนโยบายต่างๆ ที่เกิดขึ้น (เสนีย์ คำสุข 2555 : 47 - 48) ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น อันเป็นประชาธิปไตยเสรีที่เกิดจากการมีประชาชนหรือพลเมืองที่มีแนวคิดและวัฒนธรรมตามหลักการพื้นฐานประชาธิปไตย การรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ และพรรคการเมืองจึงจะเกิดจากความสมัครใจหรือเกิดเป็นกลุ่มและองค์กรจากความสมัครใจ (voluntary organizations) จากความคิด ความเข้าใจและความต้องการที่คล้ายคลึงกัน ในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (เสนีย์ คำสุข, 2557 : 196)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้ กำหนดแนวนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินให้รัฐต้องดำเนินการด้านการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ จัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้มีขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศตลอดจนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐาน

สารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น เพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองให้มากขึ้น

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) จึงเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในประเทศไทย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมืองคือ เป็นเป้าหมายของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย พิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมประชาธิปไตยสูงหรือต่ำ โดยสังคมประชาธิปไตยจะต้องเป็นสังคมที่มีโอกาสเปิดกว้างไว้สำหรับสมาชิกในสังคมทุกคนที่จะได้มีโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาตนเองรวมทั้งโอกาสในการพัฒนาความสามารถในการปกครองตนเอง (self government) ในด้านการเมือง (เสนีย์ คำสุข, 2557 : 195) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสามารถกระทำได้หลากหลายรูปแบบ วิธีการและขอบเขต เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่ง และประชาชนจะแสดงความคิดเห็น เสนอข้อเรียกร้อง ความต้องการ ทักท้วงหรือกระทั่งประท้วงเมื่อไม่เห็นด้วยกับนโยบายมาตรการหรือการดำเนินการต่างๆ ของผู้บริหารประเทศและผู้บริหารท้องถิ่นให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนไปปกครอง (นรนิติ เศรษฐบุตร และคณะอ้างถึงในอรุณี กาศยานนท์, 2548 : 1-2) รวมทั้งการตรวจสอบอำนาจรัฐเป็นการถ่วงดุลอำนาจและตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐที่เป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่เพียงพอของระบบตัวแทนในระบอบประชาธิปไตยไทยเมื่อผู้แทนของประชาชนบิดเบือนไปจากหลักการในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม (ประภาส ปิ่นตบแต่ง อ้างถึงในอัมรินทร์ ระเด่นอาหมัด, 2556 : 3)

ในขณะที่สภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่การพัฒนาทางการเมืองเป็นไปอย่างเชื่องช้า ทั้งยังไม่มีการปรับเปลี่ยนกลไกและกระบวนการทางการเมือง ซึ่งเป็นตัวกำหนดนโยบาย ประกอบกับประชาชนไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงทำให้ประชาชนเกิดความเสื่อมศรัทธาต่อการเมือง ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีประสิทธิผลจะมีความสัมพันธ์ต่อจุดมุ่งหมายทางการเมืองและสังคม ความต้องการของประชาชน การเลือกสิ่งใดก่อน การตัดสินใจว่าทรัพยากรใดที่จะกระทำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และยังเป็นสิ่งสิ่งทีแสดงออกถึงความปรารถนาของพลเมืองที่มีต่อรัฐบาล รวมทั้งผลประโยชน์โดยตรงอื่นๆ อีกด้วย (มนัส นพรัตน์ อ้างถึงในเกรียงศักดิ์ เรื่องสังข์ 2544 : 3) ขณะที่ประชาชนคนไทยจำนวนมากที่คิดว่าเรื่องการเมืองการปกครองเป็นเรื่องของชนชั้นนำ ชนชั้นปกครองและเป็นเรื่องของเจ้านาย มักจะคิดว่ามีหน้าที่เพียงเชื่อฟังรับใช้และปฏิบัติตามไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองการ

ปกครอง คอยรับการอุปถัมภ์และรับบริการจากรัฐ ชนชั้นนำและนักการเมืองมากกว่าใช้ความคิดมีสำนึกความรับผิดชอบร่วมกันและเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง แม้ว่าคนของรัฐ นักการเมืองและข้าราชการจะมีพฤติกรรม ประพฤติชอบสักเพียงใดก็ถือว่ารัฐไม่ใช่ (โกวิทย์ พวงงาม 2546 : 301) ซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของคนไทยส่วนใหญ่ยังเป็นไปตามค่านิยมต่างๆ ที่แสดงออกมาในรูปของขนบธรรมเนียมประเพณีการนับถือบุคคลมากกว่าหลักการ การหวังพึ่ง “ผู้ใหญ่” คอยเดินตามหลังผู้ใหญ่ รอรับคำสั่งจากผู้ใหญ่ก็ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างดาษดื่น ทั้งในการปฏิบัติของนักการเมืองและข้าราชการประจำสิ่งต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดีว่าขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของสังคมเป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบความเชื่อ ศาสนาและสภาวะแวดล้อมของสังคมไทยในอดีตยังมีอิทธิพลต่อแนวคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของคนในสังคมปัจจุบันอยู่มาก (สุนทรี โคมิน สนิท สมักรการและสุภางค์ จันทวานิช อ้างถึงในไพโรจน์ เข้มกลัด 2548: 1 – 2)

การปกครองท้องถิ่น (Local Government) ตามทฤษฎีพื้นฐานการกระจายอำนาจ (Decentralization) ที่รัฐบาลมอบภารกิจตลอดจนอำนาจหน้าที่ในการบริการและแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมทั้งการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปดำเนินการตามเจตนารมณ์ของประชาชนในขอบเขตอำนาจอิสระ (Autonomy) ตามสิทธิที่กฎหมายบัญญัติไว้ (Legal rights) ในระดับหนึ่ง (ประหยัด หงษ์ทองคำ อ้างถึงในวาริณ วังชัย, 2545 : 7-8) และตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองการปกครอง โดยการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถปกครองตนเอง (Self government) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญเพราะเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนที่ได้เสนอตัวเพื่อเข้ารับการเลือกตั้งเป็นตัวแทน หรือใช้สิทธิเลือกตัวแทนของตนเข้ามามีบทบาทในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของประชาชน ตลอดจนการตรวจสอบเพื่อถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหาร (ปธาน สุวรรณมงคล 2540 อ้างถึงในชูชีพ ยินดีฉัตร, 2548 : 1) จะทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองโดยการมีส่วนร่วม ถ้าการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเกิดขึ้นอย่างเสรีและด้วยความสมัครใจยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายของแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะบังเกิดผลต่อการพัฒนาทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เห็นได้ชัดเจนว่ามีส่วนร่วมมากที่สุดได้แก่ การเลือกตั้ง “ผู้แทน” ของประชาชน การเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนในประเทศไทยมี 2 ระดับ คือ ผู้แทนระดับชาติ และผู้แทนระดับท้องถิ่น ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นการให้สิทธิหรืออำนาจแก่พลเมืองในการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปมีตำแหน่งสาธารณะทำหน้าที่แทนประชาชนในห้วงเวลาหนึ่ง การเลือกตั้งจึงต้องมีการแข่งขัน (Competition) ระหว่างผู้สมัครเข้าเป็นตัวแทนของประชาชน มีการ

จัดระบบการเลือกตั้ง (election system) และยุติธรรม (free & fair) เพื่อให้ผลการเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านอำนาจเป็นไปอย่างราบรื่น (เสนีย์ คำสุข, 2557 : 1)

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดแต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ยังมีปัญหามากมายหลายประการ อาทิ ความรับผิดชอบซ้ำซ้อนกับพื้นที่การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล (นพคุณ รัฐไพฑูริย์ อ่างอิงโนตรีภพ คริสต์รักษา 2542: 17) สถานภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหลังการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเต็มพื้นที่ ทำให้บทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลดลง (ขงยุทธ หงส์ลดารมย์ อ่างอิงโนตรีภพ คริสต์รักษา 2542: 17) และประชาชนมีความสนใจกิจการของสภาจังหวัดและองค์การบริหารส่วนจังหวัดน้อยมาก เพราะเข้าใจว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนไม่มากนัก (สุรสิทธิ์ วัฒนาอุดมชัย 2535 อ่างอิงโนโควิทย์ พวงงาม 2546: 115) จึงยากที่จะทำให้คนสนใจการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ถึงแม้ว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีปัญหามากมายหลายประการ ในการบริหารงานแต่ก็ยังคงมีบุคคลที่เสนอตัวสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแข่งขันกัน เพื่อเข้าไปทำหน้าที่ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ครั้งมักมาหลายครั้งด้วยกัน

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีครั้งแรกที่มีการเลือกตั้งโดยตรงเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2547 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 1,051,890 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 545,145 คน คิดเป็นร้อยละ 51.83 โดยนายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย และอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ สมัยรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีคนแรกจากผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง จำนวน 8 คน ดังนี้

ตารางที่ 1.1 การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2547

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	หมายเลขผู้สมัคร	คะแนน	หมายเหตุ
4	นายวิเชียร ขาวขำ	1	33,915	
2	นายพูลศักดิ์ อยู่ประเสริฐ	2	138,214	
1	นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย	3	205,280	

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	หมายเลข ผู้สมัคร	คะแนน	หมายเหตุ
5	นายสุรเชษฐ์ อ่อนคำ	4	15,874	
6	นายวิฑูร นามคุณ	6	4,388	
7	นายมงคล กุสกุล	7	4,048	
8	นางพะยอม สุภวิจิตรพันธ์	8	2,266	

ที่มา: (<http://www2.ect.go.th/home.php?Province=udonthani>)

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2551 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 1,071,044 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 546,844 คน คิดเป็นร้อยละ 51.06 โดยนายหาญชัย ทัมชนานนท์ อดีตนายกเทศมนตรีนครอุดรธานี และนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงในจังหวัดอุดรธานี ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน 3 คน ดังนี้

ตารางที่ 1.2 การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2551

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	หมายเลข ผู้สมัคร	คะแนน	หมายเหตุ
3	นายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์	1	94,356	
1	นายหาญชัย ทัมชนานนท์	2	282,219	
2	นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย	3	114,245	

ที่มา: องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี (2551)

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2555 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 1,117,988 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 644,794 คน คิดเป็นร้อยละ 56.82 มีผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวน 5 คน ดังนี้

ตารางที่ 1.3 การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2555

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	หมายเลขผู้สมัคร	คะแนน	หมายเหตุ
2	นายหาญชัย ทิฆมณานนท์	1	182,239	
1	นายวิเชียร ขาวขำ	2	376,856	
3	นางสาวกิริติกานต์ พิमानเมฆินทร์	3	40,281	
4	นายสุรชาติ ชำนาญศิลป์	4	13,602	

ที่มา: องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี (2555)

พรรคเพื่อไทยส่งนายวิเชียร ขาวขำ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคเพื่อไทย สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ในนามกลุ่มเพื่อไทยอุดรธานี โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี พรรคเพื่อไทย จำนวน 8 คน รวมทั้ง นายขวัญชัย ไพรพนา ประธานชมรมคนรักอุดร และ “คนเสื้อแดง” (<http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/politics/20120508/450701>) สนับสนุนทำให้นายวิเชียร ขาวขำ ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และผู้ได้รับการเลือกตั้งจะเป็นอดีตนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่น นักธุรกิจที่มีชื่อเสียงที่รู้จักมักคุ้นของประชาชนของ และมีบทบาททางการเมืองสูง เป็นกลุ่มการเมืองที่ได้รับความนิยมจากประชาชน ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เข้ามาบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีโดยตลอด

ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีที่ผ่านมาผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาแสดงตนใช้สิทธิเลือกตั้งมีลักษณะไม่คงที่และเพิ่มสูงขึ้นเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2555 ในคราวพรรคเพื่อไทยให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ยังถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังอยู่ในระดับที่ต่ำ ทั้งที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีเคยพูดว่าจังหวัดอุดรธานีเป็นเมืองหลวงของคนเสื้อแดง จากการสังเกตประชาชนในจังหวัดอุดรธานีก็ยิ่งชื่นชอบและสนับสนุนพรรคเพื่อไทยในการเมืองระดับชาติเป็นจำนวนมาก โดยเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรคเพื่อไทยเป็นผู้แทนของประชาชนจำนวน 9 คนทั้งจังหวัดก็ตาม เพราะเหตุใดประชาชนจึงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นไม่สูงมาก หรืออาจมีสาเหตุมาจากความเบื่อหน่ายการเมืองจากสภาวะการเมืองระดับชาติในปัจจุบัน การทุจริตใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมของนักการเมือง การใช้จ่ายเงินซื้อสิทธิขายเสียงผ่านสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ให้ไป

บอกกล่าวให้ว่วานต่อผู้อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ช่วยเหลือกนัการเมืองภายในกลุ่มหรือสังกัดที่ตนเอง สนับสนุน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมทางการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นมากขึ้น แต่ประชาชนยังใช้สิทธิเสรีภาพในการเข้าม ีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมาก และไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการ เลือกลงตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีซึ่งเป็นการเลือกลงตั้งในระดับท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิด ักับประชาชนแต่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะที่เป็นผู้ตัดสินใจใช้วิจารณญาณเลือก ผู้แทนของตนเข้าไปบริหาร ดูแลรับผิดชอบชีวิตความเป็นอยู่การกินที่อยู่ดีของประชาชน และการ พัฒนาด้านต่าง ๆ ในจังหวัดอุดรธานี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกลงตั้งนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกลงตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ว่าปัจจัย ภายในสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณ สมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการ เลือกลงตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกลงตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2555

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกลงตั้งนายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2555

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการ เลือกลงตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของผู้มีสิทธิเลือกลงตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีที่เป็น

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร

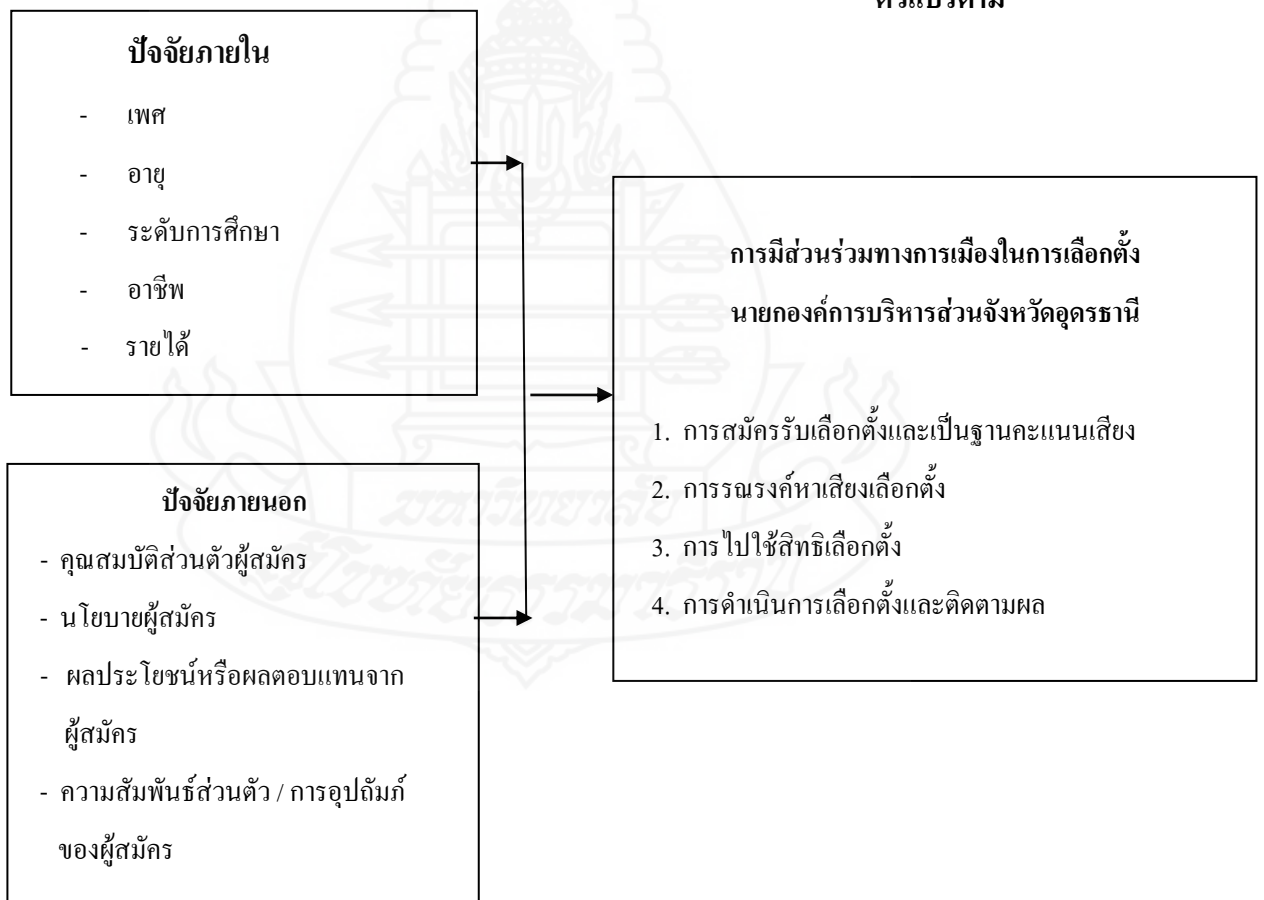
3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 4 ลักษณะ คือ

1. การสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นฐานคะแนนเสียง
2. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
3. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
4. การดำเนินการเลือกตั้ง และติดตามผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

4.2 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

4.3 ปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

4.4 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ในครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีเท่านั้น

5.2 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยทำการศึกษาประชากร และกลุ่มตัวอย่างเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำนวน 80,237 คน ใน 3 เขตเลือกตั้งอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คนเท่านั้น

5.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเท่านั้น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี หมายถึง พฤติกรรมการกระทำหรือการแสดงออกของผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ดังต่อไปนี้

6.1.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใช้ดุลยพินิจ หรือพิจารณาอนุญาตในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

6.1.2 การสมัครรับเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี หมายถึง ความสนใจในการลงสมัครรับเลือกตั้ง การสนับสนุนบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลอื่นสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี การเป็นฐานคะแนนเสียงสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยการจัดตั้งทีมงาน หรือ จัดหาทีมงาน หรือการเป็นหัวคะแนนในการระดมรวบรวมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

6.1.3 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง บุคคลที่สนับสนุนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยการใช้สื่อหรือกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ แจกใบปลิว ติดป้าย โปสเตอร์เป็นต้น เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ให้เป็นผู้ปกครองหรือเป็นผู้ใช้สิทธิเป็นปากเป็นเสียงแทนตนตามระบอบประชาธิปไตย

6.1.4 การดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล หมายถึง การดำเนินการเลือกตั้งโดยเป็นคณะกรรมการเลือกตั้ง การเข้าร่วมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การลงชื่อคัดค้าน ร่วมแสดงความคิดเห็น การให้ความรู้ทางการเมืองแก่บุคคลอื่น รวมทั้งการติดตามผลภายหลังการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

6.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ดังนี้

ปัจจัยภายใน หมายถึง สถานภาพส่วนบุคคลของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ปัจจัยภายนอก หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อการจูงใจตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้แก่

1. คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เป็นที่ยอมรับ และบุคลิกภาพที่ดี มีความจริงใจ

2. นโยบายผู้สมัคร คือ นโยบายหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นนโยบายที่มีประโยชน์ ชัดเจน เข้าใจง่าย สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่น

3. ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนผู้สมัคร คือ การได้รับเงิน สิ่งของ การจัดเลี้ยง หรือการสัญญาหรือประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวมจากผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

4. ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ผู้สมัคร คือ การเป็นเครือญาติ เพื่อน คนรู้จักคุ้นเคย หรือให้การช่วยเหลือ ฟังพาอาศัยจากผู้สมัครเป็นการส่วนตัวหรือส่วนรวม รวมถึงการเป็นเพื่อน ญาติของหัวหน้าคะแนนผู้สมัคร

6.3 การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2555

6.4 องค์การบริหารส่วนจังหวัด หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีเขตพื้นที่ทั้งจังหวัดอุดรธานี

6.5 นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พุทธศักราช 2545 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2546

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

7.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

7.3 สามารถนำผลจากการวิจัยไปพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอุดรธานีให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยจัดแบ่งเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
  - 1.1 แนวคิดทฤษฎีประชาธิปไตย
  - 1.2 แนวคิดทฤษฎีวัฒนธรรมทางการเมือง
  - 1.3 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง
  - 1.4 แนวคิดการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
  - 1.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
  - 1.6 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
  - 1.7 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
  - 1.8 การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดอุดรธานี
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวความคิดทฤษฎีประชาธิปไตย

1.1.1 ความหมายของประชาธิปไตย (Democracy)

ดีวอี้ (Dewey) (อ้างถึงในสรวงสุดา พูลเจริญ ร้อยเอกหญิง, 2542 : 11) ได้กล่าวว่า ประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ แบบการปกครองและแบบวิถีชีวิต โดยเห็นว่าแบบที่สองมีความสำคัญกว่าแบบแรก เพราะแบบวิถีการดำเนินชีวิตนั้นจะส่งผลให้การปกครองสมบูรณ์ขึ้นและประสบผลสำเร็จ โดยให้ความหมายของประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิตว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. การเคารพซึ่งกันและกัน ได้แก่ การเคารพในสิทธิและเสรีภาพซึ่งกันและกัน การเคารพในความคิดและการกระทำของผู้อื่น

2. การแบ่งปันกัน การร่วมมือกันและประสานงานกัน ได้แก่ การอาสาปฏิบัติงานตามความสามารถ การมีส่วนร่วมตามอัธยาศัย การประสานงานกัน และการทำตามมติของส่วนร่วมที่ได้วางแผนกัน

3. การมีความเชื่อมั่นแห่งวิธีการแห่งปัญญา ได้แก่ การทำงานหรือกิจกรรมใดๆ ด้วยความรอบคอบ

อริสโตเติล (อ้างถึงในศิริวรรณ ปราศจากศัตรู, 2548 : 13) ได้กล่าวถึงประชาธิปไตย คือ สภาวะที่คนที่เป็นไทและคนยากจน ซึ่งมีจำนวนข้างมากในสังคม ได้รับมอบหมายให้กุมอำนาจของรัฐไว้ในมือ ประชาธิปไตยบริสุทธิ์ที่สุดได้รับการเรียกเช่นนั้นได้ก็เพราะมีสภาพแห่งความเสมอภาคปรากฏอยู่ในที่นั้นและกฎหมายของรัฐมุ่งรับรองความเสมอภาคนั้นและเพราะว่าคนยากจนจะไม่ต้องอยู่ในกำมือของฝ่ายใด แต่ทั้งสองฝ่ายจะมีส่วนใช้อำนาจนั้นด้วยกัน ถ้าตามที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเสรีภาพและความเสมอภาคจะมีอยู่ในประชาธิปไตยอยู่แล้ว ทุกแผนการของรัฐบาลก็ต้องเปิดประตูให้แก่ทุกคน ดังนั้นที่ใดประชาชนเป็นฝ่ายข้างมากและสิ่งที่พวกเขาตกลงแนบแล้วจะเป็นกฎหมาย จึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าในสภาวะเช่นนั้นก็ควรจะเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตย

แจ็ก ซี พลาโน (อ้างถึงในศิริวรรณ ปราศจากศัตรู, 2548 : 14) ให้นิยามประชาธิปไตย เป็นระบบการปกครองแบบหนึ่งที่อำนาจทางการเมืองในที่สุดนั้น ในรัฐประชาธิปไตยพหุนิยมสมัยใหม่ ตามปรกติอำนาจจะถูกกลุ่มหรือสถาบันต่างๆ นำไปใช้ในระบบปฏิสัมพันธ์อันซับซ้อนซึ่งเกี่ยวข้องถึงการประนีประนอมหรือต่อรองในกระบวนการตัดสินใจอุดมการณ์ประชาธิปไตยรวมถึงแนวความคิดเหล่านี้

(1) ปัจเจกชนนิยม (Individual) ที่รัฐบาลมีหน้าที่ทำให้เอกชนแต่ละคนบรรลุศักยภาพของการพัฒนาที่สูงสุด

(2) เสรีภาพ (Liberty) ที่อนุญาตให้บุคคลทุกคนมีปริมาณของเสรีภาพมากที่สุดที่ไม่ขัดต่อความมีระเบียบเรียบร้อยของสังคม

(3) ความเสมอภาค (Equality) ที่ถือว่าคนทุกคนถูกพระเจ้าสร้างขึ้นมาให้เท่าเทียมกันมีสิทธิและโอกาสต่างๆ เสมอกัน และภราดรภาพ (Fraternity) ที่ว่าเอกชนจะไม่ใช้เสรีภาพไปในทางที่ผิดแต่จะร่วมมือกันเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีพร้อมในฐานะที่เป็นระบบการเมืองประชาธิปไตยเริ่มต้นด้วยฐานคติแห่งอธิปไตยของปวงชน การมอบอำนาจสูงสุดทางการเมืองแก่ประชาชนทั้งสมมติว่าคนสามารถควบคุมชะตากรรมของตนเองได้และสามารถตัดสินใจปัญหาทาง

ศีลธรรมและการตัดสินใจปัญหาภาคปฏิบัติในชีวิตของตนเองได้ ทั้งหมายความว่าไปถึงว่า คนจะแสวงหาศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง ในความหมายที่คนจะพยายามปรับปรุงวิถีทางที่จะสร้างสถาบันทางสังคมและจัดระเบียบความสัมพันธ์ของมนุษย์ได้ดีขึ้น ประชาธิปไตยต้องการระบบการตัดสินใจที่ตั้งบนฐานของการปกครองโดยเสียงข้างมากและคุ้มครองสิทธิของเสียงข้างน้อย มีการกำประกันอย่างมีประสิทธิภาพต่อเสรีภาพในทางการพูด พิมพ์ ศาสนา การรวมตัวกัน การร้องทุกข์และความเสมอภาคต่อหน้าที่กฎหมาย โดยมีการเมือง พรรคและนักการเมืองเป็นตัวกระตุ้นให้ระบบประชาธิปไตยทำงานได้ผล

เชาวันะ ไตรมาส (อ้างถึงในอรุณี พัฒนผลสุขุม, 2547 : 7) ได้อธิบายถึงประชาธิปไตยว่า ประชาธิปไตยเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองและเป็นระบอบการปกครองที่เน้นสิทธิอำนาจของประชาชนที่อยู่ใต้การปกครอง และถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน อุดมการณ์ทางการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงถือเป็นการปกครองโดยประชาชน คือ เป็นการปกครองที่อยู่ภายใต้ความยินยอมของประชาชน เป็นการปกครองเพื่อประชาชน คือ เป็นการปกครองที่ถือเอาผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนเป็นใหญ่ เป็นการปกครองของประชาชน คือ เป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ประชาชนมอบหมายให้ใช้อำนาจแทน ซึ่งประชาชนสามารถกำกับ ควบคุม ตรวจสอบ และถอดถอนทางอำนาจคืนได้

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ และคณะ (อ้างถึงในอรุณี พัฒนผลสุขุม, 2547 : 8) ได้อธิบายถึงประชาธิปไตยว่า คำว่า “ประชาธิปไตย” ถอดศัพท์มาจากภาษาอังกฤษว่า “Democracy” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ “Demos” แปลว่า “ประชาชน” และ “Kratein” แปลว่า “อำนาจ” เมื่อรวมกันเข้าแล้วก็มีความหมายว่า “อำนาจของประชาชน” หรือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ เพราะฉะนั้นหลักการขั้นมูลฐานของระบอบประชาธิปไตยก็คือ “การยอมรับนับถือความสำคัญและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคล ความเสมอภาคและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต”

จากความหมายของ “ประชาธิปไตย” สรุปได้ว่า ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองแบบหนึ่งซึ่งถือว่าอำนาจในการปกครองเป็นของประชาชนและเพื่อประชาชน โดยถือเอาผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนเป็นใหญ่ ซึ่งหลักการขั้นมูลฐานของระบอบประชาธิปไตยก็คือ การยอมรับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่มีความเสมอภาคและเสรีภาพเท่าเทียมกัน

1.1.2 หลักการของประชาธิปไตย

สมบัติ ชำรงชัยวุฒวงศ์ (อ้างถึงในศิริวรรณ ปราศจากศัตรู, 2548 : 14 – 15) ได้กล่าวถึง หลักการประชาธิปไตยสำคัญ 5 ประการ ที่ กมล ทองธรรมชาติ ได้เสนอไว้ ดังต่อไปนี้

(1) หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน (Popular sovereignty) ในระบอบประชาธิปไตยยึดหลักแห่งอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนเป็นเสมือนหัวใจของระบบการเมือง คือประชาชนเท่านั้นเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงและแสดงออกซึ่งอำนาจนั้นโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เลือกสรรและถอดถอนผู้แทนออกจากตำแหน่งการเมือง การเลือกตั้งจึงเป็นกลไกสำคัญในการเลือกสรรผู้นำที่มีความสามารถ มีคุณธรรมมาปกครอง การปกครองของผู้นำเป็นการรับฉันทานุมัติจากประชาชน

(2) หลักเสรีภาพ (Liberty) ปรัชญาของประชาธิปไตยถือว่า มนุษย์นั้นเกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ คุณค่าของมนุษย์อยู่ที่เสรีภาพ นักปราชญ์รัฐศาสตร์เห็นว่า มนุษย์ตั้งประชาคมขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองเสรีภาพของตน เสรีภาพของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย คือ (ก) เสรีภาพทางการเมือง (ข) เสรีภาพในทรัพย์สิน (ค) เสรีภาพในการนับถือศาสนา (ง) เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ และ (จ) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ

(3) หลักความเสมอภาค (Equality) สมาชิกของประชาคมในระบอบประชาธิปไตยต้องมีความเสมอภาค (ก) ในทางการเมือง คือ การใช้สิทธิเสรีภาพในการเลือกตั้ง วิชาญวิจารณ์ ตลอดจนการชุมนุมเคลื่อนไหว (ข) ในทางเศรษฐกิจ คือ การมีอิสระในการเลือกอาชีพ ประดิษฐ์คิดค้นและการผลิต ตลอดจนมีเสรีภาพในการแข่งขันเชิงเศรษฐกิจไม่มีการผูกขาดหรือให้อภิสิทธิ์แก่กลุ่มใดโดยเฉพาะ (ค) ในทางสังคม คือ การเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการทางสังคมจากรัฐเท่าๆ กัน เช่น ในเรื่องการวิจัย การรักษาพยาบาล ตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

(4) หลักกฎหมายหรือนิติธรรม (Rule of law) กฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ที่จะรักษากันให้อยู่ร่วมกันโดยสันติ หลักกฎหมายในระบอบประชาธิปไตย คือ (ก) มีที่มาโดยชอบธรรม คือ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการบัญญัติผ่านผู้แทน (ข) การบังคับกฎหมายต้องเสมอภาคเท่าเทียมกันไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อประชาชน ไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา ยากดีมีเงินต่างอยู่ภายใต้กฎหมายโดยเท่าเทียมกัน (ค) ประชาชนต้องได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการโดยเสมอภาค

(5) หลักเสียงข้างมาก (Majority rule) มติเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์การตัดสินใจทั่วไป (Simple majority) แต่ต้องคุ้มครองสิทธิเสียงข้างน้อย (Minority right) เป็นการประกันการใช้เสียงข้างมากไม่ฉ้อฉลมากเกินไป

1.1.3 การปกครองท้องถิ่นกับการพัฒนาประชาธิปไตย

โกวิทช์ พวงงาม (2546 : 32 – 34) การปกครองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์อย่างไรกับระบอบประชาธิปไตย การจัดสรรอำนาจระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับรัฐบาล

กลางควรเป็นอย่างไรและการปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นประชาธิปไตยแค่ไหน ในประวัติศาสตร์ของโลกตะวันตก มีแนวคิดที่แตกต่างกัน 3 สำนัก ผิดกับในสังคมไทยที่มีเพียงความเห็นเดียว คือ ทุกๆ ฝ่ายชอบกล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ต้องให้ความสำคัญ

สำนักแรก เป็นแนวความคิดของฝ่ายคัดค้านการปกครองตนเองของท้องถิ่นโดยเห็นว่า การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นหลักการที่ขัดขวางระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง สำนักที่สอง เห็นว่า หลักการประชาธิปไตย ได้แก่ การปกครองโดยเสียงข้างมาก (Majority rule) และความเสมอภาค (Equality) ไม่อาจตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของการปกครองท้องถิ่นได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นมีลักษณะคับแคบเห็นแก่ท้องถิ่นตนเป็นหลัก (Parochial) หลากหลาย (Diverse) มีแนวโน้มจะเป็นแบบกษัตริย์ไทย (Potentially oligarchic) และมีลักษณะฉ้อฉลอำนาจ (Corrupt) ส่วนสำนักที่สาม เห็นว่า ระบอบประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่นนั้นเกี่ยวพันกันอย่างยิ่ง ประชาชนต้องมีเสรีภาพมีสิทธิมีเสียงในการบริหารบ้านเมือง ต้องรู้ว่าผู้บริหารจะทำอะไร ผู้บริหารควรปรึกษาหารือกับประชาชนในกิจการสาธารณะต่างๆ และไม่ว่าประชาชนจะอยู่ในเมืองหรือหมู่บ้านล้วนต้องมีเสรีภาพในการบริหารท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง (Dilys M. Hill อังในธนเศรษฐ์ เจริญเมือง, 2540 : 13)

การที่สำนักแรก เห็นว่า การปกครองท้องถิ่นกับระบอบประชาธิปไตยขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิงและไม่อนุญาตให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้ ผลที่ตามมาก็คือระบบการบริหารประเทศบนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางไม่มีการปกครองตนเองในท้องถิ่นต่างๆ

สำนักที่สอง เห็นว่า อนุญาตให้มีการปกครองท้องถิ่นได้ แต่ต้องมีการควบคุมจากรัฐบาลกลางอย่างมาก เพราะหัวใจของการบริหารประเทศอยู่ที่ส่วนกลาง ต้องฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในประเทศ จึงกำหนดให้การปกครองท้องถิ่นทุกระดับมีฐานะ โครงสร้างการบริหารและโครงสร้างอำนาจหน้าที่เหมือนกัน ทักษะเช่นนี้เป็นของนักคิดฝรั่งเศสบางคน เช่น จอร์จ ล็องโกร ซึ่งกล่าวว่า ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นไม่จำเป็นต้องมีการปกครองท้องถิ่นก็ได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นเพียงกลไกการบริหารด้านเทคนิคและไม่จำเป็นว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นจะยอมรับค่านิยมแบบประชาธิปไตย เนื่องจากองค์กรเหล่านั้นอาจแตกแยกกัน (Decisive) ไม่มีขมความเสมอภาค (Inegalitarian) และขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของส่วนรวม (contrary to public will) นอกจากนี้บางท้องถิ่นอาจคิดถึงการแบ่งแยกดินแดนออกไปเป็นรัฐอิสระอีกด้วย ทักษะเช่นนี้มีผลต่อระบบการบริหารและการจัดการปกครองท้องถิ่นของฝรั่งเศสก่อนที่จะ

เกิดการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นครั้งใหญ่ในปีพุทธศักราช 2525 (G. Langrand อ้างถึงในธนเนศวร์ เจริญเมือง, 2540 :59)

ลีโอ มู แลง (อ้างถึงในโกวิท พวงงาม, 2546 : 33) นักคิดชาวเบลเยียม มีความเห็นเช่นนี้โดยได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของประชาชน ในทางปฏิบัติ ต้องถือว่ามีข้อจำกัดมาก “ การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นเพียงแหล่งฝึกอบรมเพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนท้องถิ่นที่คับแคบและมองข้ามผลประโยชน์ที่สูงกว่าในระดับชาติ ” ในขณะที่การบริหารในระดับชาติมีขนาดใหญ่แตกต่างจากระดับท้องถิ่นมาก ประสบการณ์และความรู้ในการจัดการท้องถิ่นนั้นไม่อาจนำไปใช้ได้กับกิจการระดับชาติ นอกจากนี้ ผลประโยชน์ระดับท้องถิ่นและความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดการหาผลประโยชน์เพื่อตัวเอง ก็ไม่เหมาะกับระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ความคิดดังกล่าวได้ก่ออิทธิพลต่อการจัดการปกครองท้องถิ่นในเบลเยียม

สำนักที่สาม การปกครองท้องถิ่นมีความจำเป็นในระบอบประชาธิปไตย เพราะมันช่วยให้คนในท้องถิ่นต่างๆ ได้เสนอปัญหาและหาทางแก้ไข ซึ่งงานเช่นนี้ไม่อาจให้รัฐบาลกลางทำ จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) ให้ความเห็นว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการศึกษาทางการเมืองและเป็นแหล่งสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยต้นๆ ของประชาธิปไตย ในทัศนะของ เพนเทอร์ – บรีค (Panter Brick) การปกครองท้องถิ่นเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับประชาธิปไตยระดับชาติ (A necessary condition of national democracy) เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ออกความเห็น (Creating a democratic climate of opinion) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนของตนเอง (อ้างในธนเนศวร์ เจริญเมือง, 2540: 48)

จากการศึกษาของ ฮาร์ดี วิกวอร์ (W. Hardy Wickwar) (อ้างถึงในโกวิท พวงงาม, 2546 : 33) พบว่า การปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้นก่อนรัฐชาติด้วยซ้ำเพราะ “ การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นลูกหลานของชุมชนโบราณและสะท้อนประวัติศาสตร์ธรรมชาติของมนุษย์ยิ่งกว่าส่วนใดๆ ของอารยธรรมสมัยใหม่ ” ฉะนั้น การปกครองท้องถิ่นจึงไม่ใช่เขตการปกครองที่รัฐแบ่งออกเป็นส่วนๆ เพียงเพื่อความสะดวกในการบริหารหรือการจัดการด้านการศึกษา แต่มันเป็นส่วนของรัฐบาลของชาติที่ท้องถิ่นไม่เคยยอมยกให้แก่รัฐ แต่ชุมชนซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดการปกครองท้องถิ่นได้รักษาไว้ตลอดมา

การปกครองท้องถิ่นยังสร้างค่านิยมแบบประชาธิปไตยที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความชอบธรรมของเหตุผลของแต่ละคนและความจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกเหตุผลเหล่านั้นว่าอันไหนมีความเหมาะสมมากที่สุด ความเห็นเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของระบบการปกครอง

ท้องถิ่นในอังกฤษ ซึ่งได้ทำให้เกิดประเพณีการปกครองท้องถิ่นแบบประชาธิปไตยที่มั่นคงในประเทศดังกล่าว

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างสำคัญในทวีปยุโรปเกี่ยวกับฐานะและบทบาทของการปกครองท้องถิ่นและความสัมพันธ์กับรัฐบาลกลางและความแตกต่างทางความคิดก็ได้ส่งผลให้รูปแบบการปกครองท้องถิ่นในแต่ละประเทศไม่เหมือนกันที่ต่างกันไม่เพียงแต่ได้ปรากฏในยุโรป ในช่วงศตวรรษแรกของการสถาปนาประเทศสหรัฐอเมริกา ความเห็นที่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ได้เป็นประเด็นสำคัญเช่นกันในดินแดนโลกใหม่ คนอเมริกันกลุ่มหนึ่งไม่เพียงแต่ได้ต่อสู้เพื่อเอกราชจากอังกฤษ หากยังได้รณรงค์เพื่อสิทธิในการปกครองในระดับท้องถิ่นอีกด้วย หลังจากที่ได้ยอมรับระบบการเมืองการปกครองระดับชาติได้แล้ว อย่างไรก็ตาม มีความเห็นแตกแยกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิยมรัฐบาลกลางหรือนิยมระบบรวมศูนย์ (Federalists หรือ Centralists) และฝ่ายอำนาจอยู่ที่ประชาชนหรือเรียกร้องให้มีการกระจายอำนาจ (Decentralists) แต่ในความเป็นจริงตั้งแต่ก่อตั้งสหรัฐอเมริกา ระบบสหพันธรัฐ (Federal system) ก็มีเจตนารมณ์ตั้งแต่แรกเริ่มอยู่แล้วว่าให้มีทั้งรัฐบาลกลาง รัฐบาลมลรัฐและรัฐบาลท้องถิ่น ก็คือยอมรับระบบการปกครองแบบกระจายอำนาจโดยพื้นฐาน ปัญหาที่มีอยู่เพียงว่าจะจัดแบ่งอำนาจระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลระดับมลรัฐและท้องถิ่นอย่างไรให้ลงตัวเท่านั้นเอง และด้วยเหตุนี้ช่วง 1 ศตวรรษแรกของการสถาปนาประเทศนี้จึงเต็มไปด้วยการค้นหาและขัดแย้งกันเพื่อจัดระบบการแบ่งสรรอำนาจดังกล่าว (ชเนสเวิร์ เจริญเมือง 2540 : 40 – 41)

1.1.4 บทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งระดับชุมชน และระดับประเทศ

การปกครองท้องถิ่นเป็นแบบประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้งและการปกครองท้องถิ่นเช่นนี้จะมีส่วนส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยระดับชาติ ซึ่งเป็นความคิดเชิงบวกที่ได้รับความนิยมโดยทั่วไป และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยหลักการแล้ว บทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชุมชน และระดับประเทศ (โกวิทย์ พวงงาม, 2546 : 34 – 36) ดังนี้

ประการแรก ก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Greater political participation by the people) การปกครองท้องถิ่นซึ่งมีผู้นำมาจากการเลือกตั้งมีประโยชน์เริ่มตั้งแต่การกระตุ้นความสนใจของประชาชนและการที่ผู้นำเหล่านั้นมาจากการเลือกตั้งเสนอนโยบายให้ประชาชนได้ทราบ ได้คิด ถกเถียงและตัดสินใจเลือก ก็ย่อมส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

นอกจากนี้ โรเบิร์ต ดาห์ล (Robert A. Dahl) เคยชี้ไว้ว่าข้อดีหลายๆ ของประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น คือ มักกระตุ้นการเข้าร่วมของประชาชนอย่างมีเหตุผลในการจัดการรูปแบบชีวิตด้านต่างๆ ของประชาชนและเสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ สามัคคี คิดถึงส่วนรวม และการเป็นสมาชิกของชุมชนเดียวกัน (อ้างถึงในธเนศวร์ เจริญเมือง, 2540 : 75) อย่างไรก็ตามทัศนะนี้ก็มักมีคนเห็นว่า มีบ่อยครั้งที่ชุมชนหลายแห่งถูกรอบงำด้วยกลุ่มคนที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ การแบ่งสรรอำนาจในชุมชนหาได้มีความยุติธรรมไม่

ประการที่สอง ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชน (Account ability) ที่ผ่านมากำว่า Account ability เป็นคำที่ไม่ค่อยปรากฏในสังคมไทย แต่เป็นคำที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในสังคมประชาธิปไตยตะวันตก หมายถึง พันธะสัญญาหรือความรับผิดชอบต่อในทางการเมืองที่ผู้มาจากการเลือกตั้งมีต่อผู้เลือกตั้ง เนื่องจากว่าประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนของตน ตัวแทนเหล่านั้นจึงจะต้องมีความรับผิดชอบในแง่ที่ว่า ตัวเขาเข้าไปทำงานอะไร ผลของงานเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือส่วนตัว ต้องอธิบายได้ว่าทำไมต้องทำเช่นนั้น

จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) ถือว่าเป็นสิทธิของเอกชนและกลุ่มท้องถิ่นที่จะตรวจสอบและควบคุมการปกครองระดับท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการใช้อำนาจที่ไร้ขอบเขต ซึ่งทอมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomus Jefferson) ก็ได้ปกป้องอำนาจและสิทธิของรัฐเพื่อมิให้รัฐบาลกลางใช้อำนาจมากเกินไป และเช่นเดียวกับ อิลวิซาเกอร์ (Yivisaker) ชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้เลือกตั้ง จะอยู่ใกล้ชิดกับแหล่งกำเนิดอำนาจ (การเลือกตั้ง) มากกว่า และประชาชนสามารถเข้าหาข้าราชการได้ สมิทท์ (B.C. Smith) (อ้างถึงในธเนศวร์ เจริญเมือง, 2540: 45)

ประการที่สาม การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะขจัดระบบเผด็จการโดยรัฐบาล คือ เมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้น ท้องถิ่นเข้มแข็ง สถาบันทางการเมืองต่างๆ โดยเฉพาะพรรคการเมืองมีความมั่นคง การยึดอำนาจและการใช้อำนาจเผด็จการจากส่วนกลางเป็นไปได้ยาก การปฏิวัติรัฐประหารจึงไม่มีโอกาสเกิดได้ง่าย ซึ่งมองเตสกีเยอ (Montesquieu) ได้สนับสนุนการปกครองท้องถิ่นในยุโรปสมัยนั้นว่า “ การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะสามารถต่อต้านคลื่นการปฏิวัติรัฐประหารได้และการปกครองท้องถิ่นที่มีอิสระจะช่วยส่งเสริมให้สถาบันการเมืองต่างๆ ในยุโรปมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ”

ประการที่สี่ การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ ในแง่นี้ นับว่าการเมืองการปกครองท้องถิ่นประสบความสำเร็จในอันที่จะพัฒนาประชาธิปไตยในแง่ของผู้นำทางการเมืองได้รับการอบรม การเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่นทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้นด้วยเหตุที่ได้รับความนิยม สรรพจากประชาชน จึงทำให้ได้รับการเลือกตั้งใน

ระดับที่สูงขึ้น การเขยิบจากสมาชิกสภาเทศบาลเป็นสมาชิกสภาจังหวัด และมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น นับเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวพันกับการเมืองสูง

ประการที่ห้า การปกครองท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับชาติ เพราะจะทำให้เกิดการพัฒนาการเมืองในวงกว้างขึ้นนำไปสู่ความเข้าใจการเมืองระดับชาติโดยง่าย การสร้างประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อนจากนั้นจึงขยายไปถึงระดับประเทศ ดังนั้นการปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรอบรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง (Political maturity) นั่นคือ ประชาชนจะรู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การตัดสินใจ การบริหารการเมืองท้องถิ่น การต่อสู้แข่งขันกันตามวิถีทางการเมือง ในที่สุดประชาชนจะรู้สึกถึงการรักษาผลประโยชน์ของตน การมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียในการเมืองการปกครองนั้นๆ เขาควรเลือกใคร พรรคการเมืองใดที่เขาคิดว่าดีที่สุด เพราะการปกครองท้องถิ่นอยู่ใกล้ชิดและประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารเข้าถึงนโยบาย และติดตามพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นได้ดีกว่านักการเมืองระดับชาติ

ประการที่หก การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีทางการเมืองของประชาชน (Politicization) ด้วยเหตุที่การเมืองในท้องถิ่นมีความเกี่ยวพันกับการเมืองในระดับชาติ และย่อมมีความเป็นไปได้ทางการเมืองในท้องถิ่นเอง คือ มีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอๆ ในท้องถิ่นรูปต่างๆ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ถ้ามีมากพอจะส่งผลให้เกิดความตื่นตัว และทำให้การเมืองการปกครองในท้องถิ่นมีชีวิตชีวาประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเกี่ยวพันและเข้าสู่ระบบการเมืองตลอดเวลา เพราะการเข้าสู่วิถีการเมืองเป็นถนนสายหนึ่งที่จะนำไปสู่เมืองประชาธิปไตย (อุทัย หิรัญโต, 2523 : 33) โดยการปกครองท้องถิ่นจะทำให้คนเข้าสู่สภาพการเมือง เดินไปสู่การเมือง เอาใจใส่ต่อการเมือง มีความรู้สึกที่ตนเองจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องไม่ว่าโดยตรงก็โดยอ้อมกับการเมือง เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องสำคัญที่สมควรจะอุทิศเวลาให้ตามสมควร การบริหารกิจการท้องถิ่นมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างทันตาเห็นมากกว่าการบริหารของรัฐ

1.2 แนวความคิดวัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture)

1.2.1 ความหมายวัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture)

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายหรือให้คำนิยามวัฒนธรรมทางการเมืองไว้แตกต่างกัน ดังนี้

กาเบรียล อัลมอนด์ (Gabriel A. Almond) (อ้างถึงในศิริวรรณ ปราศจากศัตรู, 2548 : 35) อธิบายว่า วัฒนธรรมการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง บทบาททางการเมืองหรือพฤติกรรมการเมืองของบุคคล

กาเบรียล อัลมอนด์ และ เจมส์ โคลด์แมน (Gabriel A. Almond and James Coleman) (อ้างถึงในสาลินี หลีหเจริญกุล, 2539 : 21– 22) สรุปไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทักษะคติ และความโน้มเอียงทางการเมืองที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองตลอดจนทักษะคติของตนเกี่ยวกับบทบาทที่มีในระบบการเมือง ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชาติหนึ่งๆ ก็คือ รูปแบบ ทักษะคติของความโน้มเอียงของสมาชิกในสังคมที่มีต่อระบบการเมืองส่วนต่างๆ หรือกิจกรรมทางการเมืองซึ่งมีอยู่โดยทั่วๆ ไปในชนชาตินั้นๆ

จาโรลล์ มาร์ฮิมม์ (Jarol B. Manhiem) (อ้างถึงในวาริริน วังชัย, 2545 : 20) อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนทักษะคติ และความเชื่อร่วมกันที่เกี่ยวกับเป้าหมายบนพื้นฐานทางสังคมเดียวกัน ซึ่งจะปรากฏอยู่ในระบบการเมืองโดยที่เป้าหมายนั้น คือ ผลประโยชน์ร่วมกันในขั้นมูลฐานมีการประเมินค่าที่เหมือนกัน

ลู เซียน พาย (Lucian W. Pye) (อ้างถึงในศิริวรรณ ปราศจากศัตรู, 2548 : 36) กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั่วไปในสังคม โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ส่วนประกอบของวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคติ รวมทั้งการสนับสนุนจากสมาชิกภายในระบบการเมือง

ซิดนีย์ เวอร์บา (Sidney Verba) (อ้างถึงในวาริริน วังชัย, 2545 : 21) ให้ความเห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบความเชื่อที่เกี่ยวกับแบบแผนของกิจกรรมทางการเมืองและสถาบันทางการเมือง โดยหมายถึงสิ่งที่ประชาชนเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้น ความเชื่อเหล่านั้นอาจอยู่ในหลายลักษณะเป็นความเชื่อในแง่ประจักษ์ในวิถีชีวิตที่เป็นจริงในทางการเมือง หรืออาจจะเป็นความเชื่อในเป้าหมายหรือค่านิยมซึ่งควรจะเข้ามาใช้ปฏิบัติก็เป็นได้

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (อ้างถึงในวาริริน วังชัย, 2545 : 21) สรุปความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบแผนทักษะคติและความโน้มเอียงทางความเชื่อของบุคคลที่มีคุณค่า และมีบทบาทต่อกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อระบบการเมืองนั้นๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยต่างๆ ทางสังคม

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (อ้างถึงในวาริริน วังชัย, 2545 : 21) สรุปความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและองค์ประกอบต่างๆ ทางการเมืองเป็นผลมาจากระบบความเชื่อ ค่านิยม และทักษะคติทางการเมืองของบุคคลที่ได้รับการปลูกฝัง อบรม และถ่ายทอดสืบต่อกันมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

อัลมอนด์ และเพาเวลล์ (Almond and Powell) (อ้างถึงในพุทธวิสาณ ชุมพล ม.ร.ว., 2544 : 93 - 96) ได้ให้ความหมายวัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบอย่างของทักษะคติ

(attitudes) และความโน้มเอียงซึ่งบุคคลในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองมีต่อการเมือง ซึ่งอัลมอนต์ได้จำแนกความโน้มเอียงทางการเมืองออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) ความโน้มเอียงด้านการรับรู้ (cognitive orientations) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง (2) ความโน้มเอียงต่อการแสดงความรู้สึก (affective orientations) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการเมืองเป็นความรู้สึกทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อการเมือง เช่น ชอบ/ไม่ชอบ (3) ความโน้มเอียงด้านการประเมินค่า (evaluative orientations) คือ ตัดสินว่าดี/ไม่ดี เป็นประโยชน์/ไม่เป็นประโยชน์ ซึ่งการตัดสินนี้ใช้ค่านิยมข้อมูลข้อเท็จจริง และอารมณ์ความรู้สึกประกอบเข้าด้วยกัน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อระบบการเมือง ทั้งยังเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล และลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละสังคม จะทำให้ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันตามไปด้วย

นอกจากนี้ อัลมอนต์ และ เวอร์บา (Almond และ Verba) (อ้างถึงในเอกวิทย์ มณีธร, 2537 : 184 – 185) ยังได้จำแนกวัฒนธรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้คือ

1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองและสังคมดั้งเดิมที่ยังไม่มีบทบาททางการเมือง ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และความผูกพันที่ตนเองมีต่อระบบการเมือง จึงไม่มีความคิดที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองรวมทั้งไม่ได้ตั้งความหวังหรือข้อเรียกร้องจากระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้มักปรากฏในสังคมจารีตประเพณีแบบดั้งเดิม หรือชนเผ่าที่มีการปกครองอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน

2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject political culture) เป็นวัฒนธรรมที่สมาชิกของสังคมมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง ไปในลักษณะยอมรับอำนาจรัฐ เคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมายแต่ไม่เรียกร้อง ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจหรือมีบารมีประชาชนเป็นผู้อยู่ได้บังคับบัญชาหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือนโยบายเท่านั้น

3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant political culture) คือ วัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความผูกพันต่อระบบการเมือง จะเรียกร้องหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ระบบการเมือง

ตอบสนองข้อเรียกร้องซึ่งประชาชนจะรู้สึกว่าเขาสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

ทั้งนี้ อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond และ Verba) ย้ำว่าการจำแนกวัฒนธรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ประเภทนี้ไม่ได้หมายความว่าในสังคมหนึ่งๆ จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทเดียวแต่อาจมีลักษณะผสมกันระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง 3 รูปแบบผสมปนเปื่อยในสังคมในระดับที่แตกต่างกันไปได้ ดังนั้น อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond และ Verba) จึงแบ่งประเภทระบบการเมืองที่มีลักษณะผสม (Mixed type) ออกไปอีก 3 รูปแบบ คือ

ก. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า (Parochial subject political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้ยอมรับในอำนาจดั้งเดิม เช่น อำนาจของหัวหน้าเผ่า หรือเจ้าของที่ดินอีกต่อไปแต่จะให้ความภักดีต่อระบบการเมืองที่ซับซ้อนกว่าเดิม กล่าวคือ จะยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลางแทนที่จะยอมรับอำนาจของหัวหน้าเผ่าแต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่สนใจที่จะเรียกร้องสิทธิทางการเมืองหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

ข. วัฒนธรรมของการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม (Subject participant political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่สมาชิกบางส่วน of สังคมเริ่มมีความสนใจต้องการที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ก็มีสมาชิกบางส่วนที่ไม่กระตือรือร้นจะเข้าไปมีส่วนร่วมและยังยอมรับในอำนาจรัฐโดยปราศจากเงื่อนไข วัฒนธรรมทางการเมืองผสมกันในลักษณะนี้อาจทำให้ระบบการเมืองไม่มั่นคง เนื่องจากกลุ่มที่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมักเป็นคนหมู่น้อยในสังคมจึงมักถูกบีบคั้นและทำให้ออกจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าของคนหมู่มากได้ ซึ่งในระยะแรกของการนำรูปแบบประชาธิปไตยมาใช้ระบบการเมืองจะไร้เสถียรภาพแต่ในระยะยาวถ้ามีการสร้างสรรค์องค์กรหรือสถาบันต่างๆ ขึ้นมารองรับ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้อยู่ควบคู่กันไปเป็นเวลานานพอสมควร โดยที่มีระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมีความต่อเนื่องในระยะยาว วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมอาจมีอิทธิพลทำให้ผู้ที่มีความโน้มเอียงไปในอำนาจนิยมเปลี่ยนท่าทีและทัศนคติได้

ค. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมกับการมีส่วนร่วม (Parochial participant political culture) เป็นวัฒนธรรมการเมืองที่ประเทศส่วนใหญ่ในสังคมมีความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้นต่อกลุ่มของตนเป็นลำดับแรก และมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทางที่จะแสวงหาผลประโยชน์เฉพาะเชื้อชาติ เฉพาะกลุ่มไม่มีการประนีประนอมระหว่างกลุ่มที่แตกต่างก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมตัวแทนวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าว ดังนั้น อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond และ Verba) มิได้ยืนยันว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้าไปมีส่วนร่วมเป็น

วัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย แม้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้จะมีลักษณะส่งเสริมให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมนี้อาจอยู่ในรูปของอารมณ์ปราศจากเหตุผลหรือเป็นไปเพื่อประโยชน์เฉพาะกลุ่มจำกัดวงแคบๆ ก็ได้ ดังนั้นพวกเขาจึงได้แสดงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสานเรียกว่า “ วัฒนธรรมพลเรือน ” (Civic culture) โดยเน้นที่พฤติกรรมของคนในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เอื้ออำนวยหรือส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย โดยผู้ที่มีความสนใจการเมือง และคือคนที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องไคร่ครวญอย่างรอบคอบโดยการประเมินจากพยานหลักฐานและการตรวจสอบเปรียบเทียบที่จะเลือกตัดสินใจจากทางเลือกที่มีอยู่หลายทาง

สรุปได้ว่าประเภท และรูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมืองมีความหลากหลายต่อการตัดสินใจคิดหรือถูก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสถานการณ์และระบอบการปกครองของสังคมนั้นๆ ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองควรคำนึงถึงความเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม การให้ความสำคัญต่อสถาบันการปกครองรูปแบบนั้นๆ อันจะนำไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกต้องและเป็นธรรม ซึ่งคนส่วนใหญ่จะยอมรับวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมในการปกครองอันเป็นที่มาของวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย

1.2.2 วัฒนธรรมทางการเมืองของคนในสังคมไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีลักษณะเฉพาะของตนขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์ความเป็นมา รูปแบบการปกครองตลอดจนวัฒนธรรมและค่านิยมของประชาชนในสังคมนั้นๆ ซึ่งลักษณะของสังคมไทยนั้นพิจารณาได้ 3 ลักษณะ (ไพบุลย์ ช่างเรียน อ้างในวาริริน วงษ์ชัย, 2545: 26-28) คือ (1) สังคมไทยเป็นสังคมที่รวมอำนาจและความสำคัญไว้ที่ส่วนกลาง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งสังคมได้รับการปลูกฝังมาเป็นระยะเวลายาวนาน (2) สังคมไทยเป็นสังคมที่ยกย่องการเป็นเจ้านายและยกย่องการมีเกียรติเป็นค่านิยมทางสังคม (Social values) ทำให้สังคมไทยมีลักษณะการทำงานจาก “ เบื้องบน ” หรือ Authoritarian โดยประชาชนทั่วไปและผู้ที่อยู่เบื้องล่างไม่ชอบแสดงความคิดเห็นหรือใช้สิทธิออกเสียงในการบริหารงานหรือการพัฒนาประเทศ (3) สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ซึ่งวิถีในการดำเนินชีวิตของคนไทยจะยึดถือความรู้สึก (Emotion) และตามประเพณี (Tradition) ไม่ได้เป็นไปตามเหตุผล มีความเป็นอิสระตามสบาย (Individualism) และมีลำดับฐานะทางสังคม (Hierarchical structure)

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (อ้างในวาริริน วงษ์ชัย, 2545: 120) ลักษณะของโครงสร้างสังคมไทยทำให้คนไทยไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ซึ่งสามารถสรุปพฤติกรรมทางการเมืองของคนไทยมีลักษณะ ดังนี้

ก. ลักษณะอำนาจนิยม คนไทยส่วนใหญ่ชอบอำนาจเด็ดขาด เคารพ เชื่อฟัง อ่อนโยนต่อผู้มีอำนาจ รวมทั้งมอบอำนาจและความรับผิดชอบทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ การทำงานจึงมีลักษณะตั้งการจากเบื้องบนลงมาล่าง

ข. นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง ในสังคมไทยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มพวกพ้องกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเสมอ ผู้นำจะเป็นผู้มีอำนาจวาสนา บารมี ต้องสามารถให้ความคุ้มครองและให้ผลประโยชน์แก่ลูกน้อง ส่วนลูกน้องต้องให้การสนับสนุนและบริการแก่นาย

ค. ยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ซึ่งลักษณะของคนไทยจะเป็นผู้เล็งเห็นผลเลิศในทางปฏิบัติมากกว่าจะยึดมั่นในอุดมการณ์

ง. มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากระบบศักดินาทำให้สังคมไทยยึดถือสิ่งที่ติดตัวมา เช่น ชาติวุฒิ วิทยุฒิ และคุณวุฒิมากกว่าความสามารถของบุคคล ทำให้คนไทยยอมรับความเสมอภาคของบุคคลได้ยากทั้งในแง่หลักการและการปฏิบัติ

จ. ความเป็นอิสระนิยม คนไทยรักความอิสระชอบทำอะไรตามลำพังตนเอง ไม่ชอบการถูกบังคับหรือตกอยู่ภายใต้การออกคำสั่งของผู้อื่น ขาดระเบียบกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิต ขาดระเบียบวินัย จึงทำให้การรวมกลุ่มทางการเมืองเป็นไปได้ยาก ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

ฉ. ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม มีลักษณะอนุรักษ์นิยมไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงเพราะจะทำให้เกิดความไม่มั่นคง เมื่อประสบปัญหาจะไม่เรียกร้องบริการจากรัฐแต่ใช้วิธีร้องเรียนขอความกรุณา

ช. ความเฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้นหรือสนใจต่อกิจการทางการเมือง

ฌ. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ร้ายไม่ไว้วางใจผู้อื่น เมื่อเกิดปัญหาจะพึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ซ. การรักความสงบและการประนีประนอม คนไทยส่วนใหญ่รักสงบไม่นิยมความรุนแรงหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง มีความอดทนต่อการถูกเอาเปรียบ ถ่อมตน เกรงใจผู้อื่น ทำให้คนไทยไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้านผู้มีอำนาจ

ลักษณะโครงสร้างสังคมไทยดังกล่าวสอดคล้องกับวิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน ซึ่งเห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า มีค่านิยมแบบยอมรับในอำนาจของผู้ที่มีอำนาจเหนือตน การยึดถือตัวบุคคล ยึดมั่นในความสัมพันธ์แบบส่วนตัว ยอมรับระบบความไม่เท่าเทียมกันของบุคคลในสังคมที่เป็นแบบศักดินา และ

โครงสร้างระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพามาแต่เดิม และมีสำนักทางการเมืองในระดับที่ไม่สูงนัก (อ้างในศิริวรรณ ปรากฏศาสตร์, 2548 : 36 – 37)

1.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation)

1.3.1 ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการเมือง (Political participation)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) นักวิชาการในประเทศและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายไว้มากมายเหมือนกันและแตกต่างกัน ทั้งในมุมมองที่กว้างและแคบ ขึ้นอยู่กับจุดยืนและแนวทัศน์ (Perspectives) ของนักคิดและนักวิชาการแต่ละสาขาและวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยทั่วไปมีนักวิชาการสองสาขาที่สนใจศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) มาแต่ดั้งเดิม คือ นักรัฐศาสตร์และนักสังคมวิทยาการเมือง ดังเช่น

เลสเตอร์ มิลบาร์ท และ โกลด์ (Lester W. Milbrath และ M.L. Goel) (อ้างถึงในนภินทร ศิริไทย, 2546 : 46) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละคนที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันหรือยอมรับสนับสนุนต่อรัฐบาลและการเมือง ซึ่งไม่เพียงแต่รวมบทบาทอันแข็งขันในการสร้างอิทธิพลผลักดันให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการแต่รวมถึงกิจกรรมที่เป็นการยอมรับสนับสนุนในเชิงพิธีการด้วย ผู้ที่ยอมรับรัฐบาลก็จะแสดงออกโดยการประพฤติกรรมตนเองตามคำสั่งหรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็พยายามก่ออิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีทั้งที่เป็นการต่อต้าน เช่น เดินขบวนประท้วง ก่อการจลาจล และเป็น การสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือกับทางการในการเสียดาย เกณฑ์ทหาร เป็นต้น

แมคคอสกี้ (McClosky) (อ้างถึงในพรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2545 : 39) เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง “ การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย และการบริหารงานของรัฐ หรือการเลือกผู้นำรัฐบาล และการกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจ ซึ่งอาจเป็นไปในทางตรง หรือทางอ้อมก็ได้ ”

ไน และ เวอร์บา (Nie and Verba) (อ้างถึงในพรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2545 : 39) การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง “ กิจกรรมในทางที่ชอบด้วยกฎหมายของประชาชนซึ่งอาจมีมากหรือน้อยโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลในการกำหนดเลือกตัวบุคคลที่จะมาเป็นรัฐบาล หรือภารกิจการดำเนินงานของรัฐบาล ”

รัชส์ และ อคอฟฟ์ (Rush & Athoff) (อ้างถึงในยศวดี นนทรี, 2544 : 20) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) หมายถึง การที่บุคคลแต่ละบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการเมืองในระดับต่างๆ โดยที่กิจกรรมทางการเมืองอาจจะอยู่ระหว่างการไม่เข้ามามีส่วนร่วมเลยไปจนถึงการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เนื่องจากการมีส่วนร่วม

ร่วมในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน หรือแม้แต่ในสังคมเดียวกันก็อาจมีความแตกต่างกันได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีความสำคัญในการพิจารณาถึงความเฉื่อยชาและความเห็นห่างทางการเมือง การเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นและมีระดับที่สูงขึ้นจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความกดดันในกระบวนการคัดสรรทางการเมือง

แซมมวล ฮันติงตัน และ จอร์จ โดมิงเกรซ (Samuel P. Huntington and Jorge I. Dominguez) (อ้างถึงในยศวดี นนทรี, 2544 : 20) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึง กิจกรรมของพลเมืองที่มุ่งจะโน้มน้าวการตัดสินใจของรัฐบาลในรูปแบบต่างๆ ทั้งถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยรุนแรงหรือโดยสันติ ทั้งที่ประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จก็ตาม มิใช่เพียงแค่การตัดสินใจของบุคคลผู้นั้น เพื่อดำเนินกิจกรรมที่โน้มน้าวการตัดสินใจของรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการที่บุคคลอื่นเป็นผู้ตัดสินใจแล้วทำให้อีกบุคคลมาดำเนินกิจกรรมที่โน้มน้าวการตัดสินใจของรัฐบาล

ไวเนอร์ (Weiner) (อ้างถึงในพรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2545 : 39) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า คือ “ การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดจากความสมัครใจ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะประสบความสำเร็จหรือไม่ และอาจเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือเป็นการกระทำที่ต่อเนื่อง อาจจะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามตัวบทกฎหมายหรือไม่ก็ได้ เพื่อต้องการมีอิทธิพลในการจัดสรรนโยบายสาธารณะและการบริหารนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการเลือกผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับชาติ และในระดับท้องถิ่นก็ตาม ”

จรรยา สุภาพ (อ้างถึงในภาวิณี โพธิ์มัน, 2543 : 24) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบายในการตัดสินใจและกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาลและในทางการเมือง หรือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐบาล เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ประจิตร มหาวัง (อ้างถึงในพรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2545 : 40) เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมในลักษณะต่างๆ ที่ประชาชนพลเมืองกระทำหรือจัดให้มีขึ้นโดยมีเจตนาหรือไม่ โดยสมัครใจหรือไม่ ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่หรืออาจเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม เพื่อให้มีอิทธิพลหรือเสริมสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการปฏิบัติการกิจของรัฐบาล หรือฝ่ายบริหารทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติอาจรวมถึงระดับนานาชาติอีกด้วยในบางกรณี

จากนิยามความหมายของนักวิชาการหลายๆ ท่าน สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมของบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย หรือภารกิจต่างๆ ที่กระทำ หรือการเลือกผู้นำรัฐบาล

ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจหรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมของประชาชน

1.3.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมการเมือง ประชาชนบางคนเท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและจะมีส่วนร่วมในรูปแบบและรายละเอียดของกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากมาย ซึ่งมีทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันไป โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พบเห็นในระบบการเมืองส่วนใหญ่จำแนกได้ ดังเช่น

ไน และ เวอร์บา (Nie and Verba) (อ้างถึงในชัยพร เจียมตน, 2548 : 42 – 44) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 รูปแบบ ในแบบของอิทธิพลขอบเขตผลผลิต มิติความขัดแย้ง และความต้องการริเริ่ม คือ

1) การลงคะแนน (Voting) เป็นกิจกรรมของพลเมืองที่มีบ่อยมากที่สุดและมีอิทธิพลเหนือผู้นำ ทำให้ผู้นำต้องปรับปรุงนโยบายเพื่อที่จะได้คะแนนเสียง ในแต่ละคะแนนเสียงสื่อความหมายเกี่ยวกับความชื่นชอบของพลเมืองที่มีต่อผู้ได้เพียงเล็กน้อยแต่สื่อให้เห็นความจริงที่ว่าคะแนนเสียงจากผู้สมัครสอบคนหนึ่ง ไปยังอีกคนหนึ่งมิได้แสดงความชื่นชอบเป็นพิเศษ แต่ขอบเขตผลการเลือกตั้งกว้างขวางมากและมีอิทธิพลเหนือพลเมืองทั้งหมด เพราะเหตุว่าการรวบรวมความชื่นชอบของพลเมืองและแรงกดดันทำให้คะแนนเสียงเสมือนอาวุธที่มีอำนาจควบคุมรัฐบาล นอกจากนั้นการลงคะแนนเสียงมีความแตกต่างจากกิจกรรมการเมืองอื่นๆ คือ ต้องการความริเริ่มเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพราะประชาชนมีโอกากระทำการเลือกตั้งตามปกติ แต่การลงคะแนนเสียงเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเห็นได้ชัดแจ้งและมีประโยชน์ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของกิจกรรมทางการเมืองแบบอื่นๆ ได้

2) กิจกรรมรณรงค์หาเสียง (Campaign activity) การเข้ามีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเลือกตั้ง พลเมืองสามารถเพิ่มอิทธิพลเหนือผลการเลือกตั้งได้โดยกำหนดให้คะแนนเสียงคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน และมีอิทธิพลต่อผู้นำเหมือนการลงคะแนนเสียง แต่สามารถสื่อข่าวสารเกี่ยวกับความชื่นชอบของผู้เข้ามีส่วนร่วมได้มากกว่า เพราะผู้กระตือรือร้นรณรงค์หาเสียงเป็นกลุ่มที่แสดงการกระทำชัดแจ้งว่ามีความใกล้ชิดหรือติดต่อกับผู้สมัครคนใด นอกจากนั้นยังเกิดผลผลิตร่วมและนำพลเมืองไปสู่สถานการณ์ที่ขัดแย้งได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ยากและต้องการความริเริ่มของพลเมืองมากกว่าการลงคะแนน

3) การติดต่อขั้นต้นของพลเมือง (Citizen initiated contacts) การลงคะแนนเสียงและการรณรงค์หาเสียงมีขึ้นเพื่อรับผิดชอบต่อการเลือกตั้งซึ่งได้กำหนดเวลาและ

ความพอใจเพื่อพลเมืองโดยมีผู้สมัครรับเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่ที่ควบคุม ส่วนบุคคลอื่นๆ ได้แก่ บุคคลที่ติดต่อกันกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล นั่นคือ มีบุคคลที่ติดต่อเผชิญหน้ากับรัฐบาลหรือหน่วยงานรัฐบาลบุคคลเหล่านี้กระทำตามลำพังโดยตัดสินใจในเวลา เป้าหมาย และสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้อย่างเพียงพอ คือ เลือกกำหนดการกระทำการเข้ามีส่วนร่วม เช่น ผู้มาติดต่อร้องเรียนเรื่องการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐบาลระดับท้องถิ่นที่ไม่มีประสิทธิภาพ หรืออาจติดต่อเรื่องปัญหาครอบครัวปัญหาส่วนตัวก็ได้ การติดต่อกันกับของพลเมืองประเภทนี้สื่อข่าวสารเกี่ยวกับความชื่นชอบของพลเมืองได้อย่างกว้างขวางแต่มีอิทธิพลเพียงเล็กน้อย เสมือนการกระทำของพลเมืองเพียงคนเดียว แต่มีมิติที่มีความสำคัญที่ทำให้การติดต่อกันนี้ต่างจากกิจกรรมอื่นๆ และไม่มีมิติข้อขัดแย้งโดยตรงกับพลเมืองอื่น และกิจกรรมประเภทนี้ต้องการความริเริ่มหลังจากที่ได้เลือกโอกาสที่เข้ามีส่วนร่วม เนื้อหาสาระ และเจ้าหน้าที่ที่ติดต่อ

4) กิจกรรมที่ร่วมมือกัน (Cooperative activity) เป็นกิจกรรมขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาการเมืองและสังคม เพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการดำเนินงานของรัฐบาลมากกว่าเป็นกิจกรรมของกลุ่มร่วมกันเป็นจุดเริ่มต้นและอาจเกิดขึ้นในเวลาใดก็ได้ และอาจจะเกี่ยวกับเรื่องปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ นอกจากนี้อาจร่วมกิจกรรมภายในองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการได้เช่นเดียวกัน และกิจกรรมที่ร่วมมือกันมีความสำคัญ เพราะพลเมืองที่ทำงานร่วมกันพร้อมแรงอิทธิพล และผู้นำมักมีคำตอบสนองต่อกลุ่มที่ร่วมกันมากกว่าบุคคลเพียงคนเดียว ในด้านขอบเขตผลผลิตเมื่อพลเมืองรวมกันไม่ว่าเป็นกลุ่มหรือองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการเมืองลักษณะกิจกรรมทางการเมืองจะมุ่งเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมบางประการ ซึ่งทำให้ผลประโยชน์ของแต่ละคนลดลง ดังนั้นกิจกรรมที่ร่วมมือกันจึงมักจะเกี่ยวข้องกับผลผลิตที่มีลักษณะร่วมใดๆ ถึงแม้ว่าผลผลิตนั้นอาจมีอิทธิพลเหนือกลุ่มบางกลุ่มในสังคมมากกว่าส่วนรวมทั้งหมด กิจกรรมประเภทนี้ไม่ปรากฏชัดเจนว่ามักเกิดขึ้นในสถานการณ์ขัดแย้งกับกลุ่มอื่น ความขัดแย้งอาจปรากฏในสถานการณ์ร่วมขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าเป็นสมาชิกที่มีบทบาทหรือเป็นผู้นำกลุ่ม

มิลบราธ และ โกล (Milbrath และ Goel) (อ้างถึงในชัยยะ ทับทิม, 2550 : 11 – 12) ได้แยกประเภทรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 รูปแบบ คือ

1) การเลือกตั้ง (Voting) เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกกิจกรรมที่เกี่ยวกับการณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ซึ่งหมายรวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับความรักชาติ (Patriotic acts) เช่น การเพิ่มภาษี การเคารพกฎหมายและการสนับสนุนประเทศทำสงครามแม้ตนเองจะไม่เห็นด้วย แต่สำหรับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นเพียงการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำ

ตามความต้องการของตน กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นจะกระทำไปโดยความสำนึกในหน้าที่พลเมืองที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการไปลงคะแนนเสียงไม่จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารและการจูงใจมากเหมือนกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ ผู้ไปลงคะแนนเสียงอาจไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบอื่นก็ได้ แต่ในทางกลับกันผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบอื่นๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนเสียงก็ได้

2) การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and campaign workers) หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและในช่วงการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การลงสมัครรับเลือกตั้ง และการร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ

3) การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชนจึงนับว่าเป็นผู้มีความกระตือรือร้นสูง ตลอดจนมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชน อย่างไรก็ตามผู้มีบทบาทนี้แตกต่างจากเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องในพรรคการเมือง และช่วยรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและเจ้าหน้าที่หาเสียงดังกล่าว

4) การติดต่อกับทางราชการ (Contracting officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลเองเท่านั้น เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องการเสียภาษี โรงเรียน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการ ฯลฯ เป็นต้น

5) การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ได้แก่ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเปิดเผยต่อกรณีที่รัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม การให้ความเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วงรวมทั้งการเข้าร่วมกับกลุ่มประท้วงรัฐบาลและการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6) การเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดต่อข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อกระทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือส่งคำคัดค้านเมื่อเขากระทำในสิ่งเลวร้าย การร่วมอภิปรายทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชน การให้ความสนใจกับทางราชการ การเขียนจดหมายหรือบทความถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมากและมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย

การเป็นผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิจารณ์รัฐบาลมากกว่าเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือผู้รักชาติแต่จะไม่แสดงออกด้วยการประท้วง

1.3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักรัฐศาสตร์ผู้สนใจทางพฤติกรรมศาสตร์และการพัฒนาทางการเมือง ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับที่มาอันเป็นการพยายามหาคำตอบว่า เหตุใดในสังคมหนึ่งจึงมีการขยายตัวของกรมมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรวดเร็ว ขณะอีกสังคมหนึ่งยังมีลักษณะที่เกือบไม่มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองเลย และความเป็นจริงของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็เป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อนและขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น

แมคคอสกี้ (McClosky) (อ้างถึงในสุพรรณิ สายแก้ว 2548 : 21 – 25) กล่าวว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ อย่างโดยที่น้ำหนักหรือความสำคัญของปัจจัยแต่ละชนิดก็มากน้อยต่างกัน ซึ่งในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมทางการเมืองนั้น ได้ใช้ปัจจัยในการอธิบาย 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม
2. ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา
3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง
  - ก) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (the social environment) สิ่งแวดล้อมทางสังคมก็มีอาทิ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ ระยะเวลาที่อาศัย และการเปลี่ยนแปลงชนชั้นทางสังคม (social mobility) จากผลการศึกษาวิจัยในสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ พบว่า สิ่งเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่บ้าง (สกลิต นิยมญาติ , 2525 : 33)

กล่าวโดยทั่วไป บุคคลที่อยู่ในกลุ่มต่อไปนี้จะมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมืองสูงกว่า คือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง ผู้ที่มีอาชีพที่ดีและรายได้สูง ผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนหรืออายุ 35 - 55 ปีเมื่อเทียบกับผู้มีอายุต่ำกว่า 35 ปี ผู้ที่ตั้งหลักฐานเป็นหลักแหล่งเมื่อเทียบกับผู้เพิ่งย้ายถิ่นมา ผู้ที่อยู่ในเขตเมือง ผู้ที่เป็นสมาชิกของสังคมด้วยความสมัครใจ เพศชายเทียบกับเพศหญิงผู้ที่แต่งงานเมื่อเทียบกับคนโสด

อย่างไรก็ดีความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของการเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์กับตัวแปรสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วในระดับต่ำและไม่คงที่เสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าการเข้าร่วมทางการเมืองอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม

และการเมืองเช่นไร ในสหรัฐอเมริกากระตือรือร้นการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์สูงในขณะที่ประเทศนอกเขียอยู่ในระดับต่ำมาก ในสหรัฐอเมริกาผู้ที่อยู่ในเขตเมืองมักจะเข้าร่วมทางการเมืองในรูปการเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท แต่สำหรับประเทศไทยผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมากที่สุดของประเทศการเข้าร่วมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท เช่น ผลการเลือกตั้งในประเทศไทยเมื่อ 22 เมษายน 2522 ปรากฏว่าผู้ไปใช้สิทธิในเขตกรุงเทพมหานครมีเพียงร้อยละ 19.45 เท่านั้น ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีเปอร์เซ็นต์ผู้ไปใช้สิทธิต่ำที่สุด

ข) ปัจจัยด้านจิตวิทยา (psychological variables)

พิจารณาในแง่ของจิตวิทยาแล้ว การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะยังคงมีอยู่ได้ขึ้นอยู่กับเข้าร่วมทางการเมืองนั้นให้ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนแก่ผู้เข้าร่วมอย่างไรบ้าง นักวิชาการทั้งหลายมักให้เหตุผลว่าการที่บุคคลเข้าร่วมทางการเมืองก็เพื่อตอบสนองความต้องการต่างๆ อาทิ ความต้องการมีอำนาจ ต้องการแข่งขัน ต้องการความสำเร็จ ต้องการไปสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการเงินทอง สักดิ์ศรี ต้องการสถานภาพที่สูงขึ้น ต้องการการยอมรับจากสังคม เหล่านี้เป็นต้น โดยสรุป การที่บุคคลเข้าร่วมทางการเมืองก็เพราะมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมทางการเมือง

นอกจากนี้ เดวิส และ มิลบาร์ท (Davies and Milbrath) ได้จัดแบ่งประเภทของการเข้าร่วมทางการเมืองในแง่ของจุดมุ่งหมายไว้ 2 ประเภท คือ

1) การเข้าร่วมทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือไปสู่สิ่งอื่น ได้แก่ การเข้าร่วมทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความมีชัยของพรรค เพื่อที่จะให้ได้กฎหมายบางอย่างออกมา เพื่อยกสถานภาพของตนให้สูงขึ้น เพื่อให้มีรายได้สูงขึ้น

2) การเข้าร่วมทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายในตัวเอง หรือแสดงออกซึ่งความรู้สึก ผู้เข้าร่วมมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อสนองความพอใจในปัจจุบันทันด่วนมากกว่าหรือไม่ก็เพื่อระบายออกซึ่งความรู้สึกที่ตนมีอยู่เท่านั้น อาทิเช่น การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของคนบางคน ไม่ได้คำนึงว่าผลการเลือกตั้งจะเป็นไปอย่างไรแต่เพียงแต่ความรู้สึกสบายใจที่ได้มีโอกาสหย่อนบัตรลงในหีบเหมือนคนทั่วๆ ไปเท่านั้น ถือได้ว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายสมบูรณ์ในตัวเอง โดยทั่วๆ ไปพฤติกรรมในด้านการเข้าร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่ มักจะมีจุดมุ่งหมายทั้งสองประเภทปะปนอยู่ด้วยเสมอไม่มากก็น้อย

ค) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง

สิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเข้าร่วมทางการเมืองซึ่งมักจะถูกนำมากล่าวอ้างอยู่เสมอ เช่น ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกามักจะพูดกัน

เสมอๆ ว่า การที่บุคคลบางพวกบางกลุ่มไม่เข้าร่วมทางการเมืองก็เพราะว่าระบบการเมืองของอเมริกามีลักษณะสลับซับซ้อนมากเกินไป การเลือกตั้งจึงมีบ่อยเกินไป จำนวนตำแหน่งที่ต้องเลือกมีมากตำแหน่งเกินไป แม้แต่ตัวบัตรเลือกตั้งเองก็มีความยาวเกินพอดีไปเหล่านี้เป็นต้น ผลการวิจัยบางอย่างระบุว่า การที่กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งลักษณะซับซ้อนและรูปแบบของบัตรเลือกตั้งที่ไม่ระบุว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคใดนั้นมีผลเสียหายต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนอยู่น้อยเหมือนกัน คือทำให้ประชาชนบางกลุ่มไปใช้สิทธิน้อยลง การไปใช้สิทธิจะมีเฉพาะพวกมีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนอุปสรรคอื่นๆ ที่มีผลต่อการเข้าร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งอาทิเช่น วิธีการลงทะเบียนเพื่อการเลือกตั้งยุ่งยาก การแสดงหลักฐานการเดินทางไปหน่วยเลือกตั้งเป็นต้น ปัจจัยเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมืองบางอย่าง (situational factors) ก็อาจส่งผลกระทบไปสู่การเข้าร่วมทางการเมืองเช่นกัน เหตุการณ์บางอย่างส่งเสริมการเข้าร่วมให้มีสูงขึ้นแต่เหตุการณ์บางอย่างทำให้การเข้าร่วมทางการเมืองลดน้อยลง เช่น กรณีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช 2475 ของประเทศไทยที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากยิ่งขึ้น หรือการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถูกปิดกั้นมาก คือ ไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีก็ถูกยกเลิกและมองเห็นชวานาและกรรมกรที่มีสำนึกทางการเมืองสูงๆ เป็นคณะบุคคลที่เข้ามาช่วงชิงอำนาจทางการเมือง ดังนั้นการยับยั้งจึงบังเกิดขึ้นโดยการปิดกั้นทางการเมือง

ในขณะที่มิลบราธ และ โกเอล (Milbrath และ Goel) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยแบ่งออกเป็นปัจจัยใหญ่ๆ 2 ประการ คือ

1) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (environmental stimuli) หมายถึง ลักษณะของระบบสังคม (social system) และสถานการณ์ทางการเมือง (political setting) ซึ่งไม่เพียงพอจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลเท่านั้น ยังมีส่วนให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับขอบเขตและทางเลือกต่างๆ ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง บุคคลแต่ละคนแม้จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกันก็จะรับสิ่งเร้าจากระบบการเมืองและสังคมได้ไม่เท่ากัน เพราะแต่ละคนจะเลือกรับรู้และเลือกสรรเฉพาะสิ่งเร้าที่เหมาะสมตรงกับความต้องการของตนเท่านั้น

2) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล (Personal factor) คือ พันธุกรรม ความต้องการทางบุคลิกภาพ ความต้องการทางจิตใจและร่างกายความเชื่อต่างๆ รวมทั้งทัศนคติทางการเมืองของแต่ละคน ปัจจัยส่วนบุคคลถือเป็นปัจจัยภายในที่เอื้ออำนวยให้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับแตกต่างกันออกไป ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ก. ทรัพยากร คือ มีปัจจัยสนับสนุนให้สามารถเข้าร่วมทางการเมืองได้ เช่น มีความเฉลียวฉลาด การศึกษา ทักษะและทุนทรัพย์

ข. แรงจูงใจ คือ สิ่งชักจูงให้บุคคลสนใจที่จะเข้าร่วมทางการเมือง เช่น ความต้องการชื่อเสียง ความสำคัญของกลุ่ม ความต้องการปรับปรุงงานท้องถิ่น

ค. โอกาส คือ มีเวลาที่เหมาะสม ความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมองค์ประกอบของปัจจัยพื้นฐานด้านบุคคลโดยทั่วไปมักหมายถึง เพศ อายุ

จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยสรุปแล้วเห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยใหญ่ๆ คือ

1. ปัจจัยภายในส่วนบุคคล อันเป็นปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ขึ้นอยู่กับสถานะของแต่ละบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยที่มีต่อระดับและมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีของบุคคลแตกต่างกัน

2. ปัจจัยภายนอก อันได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร เป็นปัจจัยมีผลต่อระดับและมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีของบุคคลต่างกัน

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

1.4.1 ความหมายการสื่อสาร (communication)

การสื่อสาร (communication) หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งสร้าง “ความร่วมมือ” หรือ “ความคล้ายคลึงกัน” (commonness) ให้เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นความพยายามของมนุษย์ที่ต้องการแลกเปลี่ยน (Share) ข่าวสาร (information) หรือความคิด (ideas) ระหว่างกัน

Claude Shannon และ Warren (อ้างถึงในสุพรรณิ สายแก้ว, : 32) ได้ให้ความหมาย “การสื่อสาร” หมายถึง วิธีการทั้งหมดที่ทำให้จิตใจของบุคคลหนึ่งกระทบถึงจิตใจของอีกคนหนึ่ง วิธีการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับสื่อและสารประเภทต่างๆ ไม่เฉพาะแต่ภาษาเขียน และคำพูดเท่านั้น หากรวมถึงดนตรี ศิลปะรูปภาพ ละคร ระบายและพฤติกรรมทั้งหมดของเรา

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าประเด็นสำคัญอันเป็นลักษณะร่วมของ “การสื่อสาร” ก็คือส่วนประกอบเบื้องต้นของการสื่อสารในแง่ของพฤติกรรมมนุษย์ (Human

behavior) และการแลกเปลี่ยนสาร โดย David K. Berlo เสนอว่า องค์ประกอบของการสื่อสารประกอบด้วย ผู้ส่งสารหรือแหล่งสาร สาร สื่อ การแปลสื่อ และการรับสาร

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (อ้างถึงในสุพรรณิ สายแก้ว, 2548 : 33) กล่าวว่า การถ่ายทอดข่าวสารในสังคม มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ มีแหล่งกำหนด (Source) ข่าวสาร (Message) และจุดหมายปลายทาง (Destination) แหล่งกำหนดของข่าวสารมีลักษณะเป็นนามธรรมคือที่มาของข่าวสาร มีสื่อมวลชนทำหน้าที่บันทึกรหัส (Encode) หรือเป็นผู้นำเอาวัตถุดิบมาเปลี่ยนเป็นรูปของข่าวสารไปสู่จุดหมายปลายทางคือผู้รับสาร โดยมีลักษณะเป็นกระบวนการดังนี้

1. แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร (Source) หมายถึง จุดเริ่มต้นแหล่งกำเนิดของการสื่อสาร หรือผู้ที่เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเห็น เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วส่งต่อไปยังผู้รับสาร โดยบทบาทของผู้ส่งสารมี 3 ประการ คือ เลือกสรรความหมายที่ใช้ในการสื่อสาร สร้างรหัสจากความหมายให้อยู่ในรูปของสาร และส่งรหัสของสารนั้น

2. สาร (Message) หมายถึง สิ่งที่ทำหน้าที่กระตุ้นความหมายให้กับผู้รับ เป็นเรื่องราวสาระที่ส่งออกไปจากผู้สื่อสารถึงตัวผู้รับสาร ในการวิเคราะห์สารมีข้อพิจารณา 3 ประการ คือ รหัสหรือสัญลักษณ์ (Message code หรือ Symbol of signal) เนื้อหาของสาร (Message content) และการทำข่าวสาร (Message treatment) โดยทั่วไปหมายถึงเนื้อหาของสารหรือข้อความที่ผู้ส่งสารใช้สื่อความหมายที่ต้องการ

3. ช่องทางสำหรับส่งสารหรือสื่อ (Channel of Medium) หมายถึง สิ่งที่ทำข่าวสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ

4. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง ผู้รับสารจากแหล่งสาร บทบาทผู้รับสารมี 3 ประการ คือ รับสาร ถอดรหัสจากสารเพื่อให้ได้ความหมาย และได้ตอบสนองความหมาย

จากกระบวนการการสื่อสาร จะเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสาร ซึ่งได้แก่ มวลชนต่างๆ เนื้อหาข่าวสาร คือ ข่าว (News) ที่เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และผู้รับสาร คือ ผู้บริโภคข่าวสารจากสื่อ

1.4.2 ความหมายการสื่อสารทางการเมือง (Political communication)

ในทางรัฐศาสตร์การที่ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือความเป็นไปของบ้านเมืองในวงจำกัดจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีเจตคติต่อกระบวนการทางการเมือง มีเจตคติต่อการเลือกสารทางการเมือง มีเจตคติต่อองค์กรทางการเมือง ในทางกลับกันหากบุคคลมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากขึ้นย่อมเอื้ออำนวยให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ความรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมืองจึง

เป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองเนื่องจากการรับข่าวสารทางการเมืองของบุคคลจะช่วยให้ได้รับความรู้และข้อมูลต่างๆ อันมีผลต่อการตัดสินใจเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ซึ่ง Easton (อ้างถึงในสาตินี หลีเจริญกุล, 2539 : 16 - 17) ได้สรุปว่า ความรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนเป็นลักษณะของ “ความเป็นพลเมืองดี” ก็คือไม่ได้หมายถึงผู้ที่วางเฉยและมีความสงบเรียบร้อยทางการเมือง หากแต่หมายถึงบุคคลที่รู้ความเป็นไปของบ้านเมือง (informed citizen) ซึ่งจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านปัจจัยนำเข้า (input) ของระบบการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพและการปฏิบัติหน้าที่สำคัญดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นของการเมืองทุกระบบ และในทางตรงกันข้ามคนที่ไร้ข่าวสารทางการเมืองนั้นนับได้ว่าเป็น “พลเมืองที่ด้อยคุณภาพ” ไม่ว่าจะอยู่ในระบบการเมืองใดๆ การสื่อสาร (Communication) เป็นกิจกรรมหรือความพยายามของมนุษย์ที่ต้องการแลกเปลี่ยน (share) ข่าวสาร (information) ความคิด (ideas) ระหว่างกัน และข่าวสารทางการเมืองจะมีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับความสนใจ ความกระตือรือร้นทางการเมืองข่าวสารจะลดความไม่แน่ใจ (uncertainty) และช่วยให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากขึ้น ความรู้สึกไม่แน่ใจทางการเมืองความรู้สึกว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมือง จะเป็นที่มาสำคัญของการนิ่งเฉยทางการเมือง ถ้าประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ถึงความเป็นไปทางการเมืองการปกครองบ้างเลย ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยก็ไม่สามารถเป็นไปได้

การสื่อสารทางการเมือง (Political communication) นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้มากมาย เช่น Warren K. Agree และคณะ มองการสื่อสารทางการเมือง (Political communication) ว่าเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทรรศนะและความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมและทำให้บุคคลสามารถอยู่ในสังคมการเมือง ขณะที่ Michael และ Phillip Althoff ให้ความเห็นว่า การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง (Political communication) จึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารเพื่อสาธารณชนโดยเปิดเผยและไม่จำกัดผู้รับสาร เป็นการถ่ายทอดข่าวสาร หรือการแลกเปลี่ยนข่าวสารอันเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง ลักษณะของการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นการสื่อสารที่กระทำขึ้นเพื่อให้สมาชิกของระบบการเมืองเกิดความเข้าใจในระบบการเมือง เช่น นักการเมืองไปพบประชาชนตามท้องที่ต่างๆ ด้วยตนเอง การใช้ห้วคะแนชักชวนหรือขอรับการสนับสนุนจากประชาชน หรือหากมองในภาพกว้างขึ้นไปอีก พรรคการเมืองที่นักการเมืองผู้นั้นสังกัดอยู่ใช้วิธีการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และใช้วิธีการสื่อสารหลายวิธีมากขึ้น

จากการศึกษาของ Almond และ Verba (อ้างถึงในสาลินี หลีหเจริญกุล, 2539 : 15 - 16) พบว่า ความรู้สึกรู้ความสามารถในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Democratic competence) เป็นความรู้สึกรู้ทางการเมืองที่จำเป็นสำหรับการปกครองแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการมีข้อมูลข่าวสารที่เที่ยงตรงกับประเด็นปัญหาและกระบวนการทางการเมืองรวมทั้งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้ข้อมูลข่าวสารในการวิเคราะห์ทำความเข้าใจประเด็นปัญหาต่างๆ การที่บุคคลมีข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้นจะทำให้บุคคลมีการประเมินคุณค่า และกำหนดข้อตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ได้อย่างมั่นคงขึ้น เช่น ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง บุคคลที่ตัดสินใจว่าจะลงคะแนนผู้ใดในระยวันใกล้ๆ วันเลือกตั้งมักจะเป็นผู้มีความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัคร หรือนโยบายต่างๆ น้อยกว่าผู้ที่กำหนดข้อตัดสินใจของตนไว้ล่วงหน้า

สรุปการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หรือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บุคคลเกิดวิสัยทัศน์ ความคิดเห็นหรือทัศนคติและพฤติกรรมในทางการเมืองมากขึ้น เพราะข้อมูลข่าวสารเป็นพื้นฐานที่ปัจเจกชนรับและนำมาใช้ในการวิเคราะห์และตีความตามปรากฏการณ์ทางการเมือง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมาจากหลายแหล่งด้วยกัน คือ อาจมาจากสื่อมวลชน การอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ การพบปะพูดคุยหรือจากการร่วมฟังการสัมมนา และอภิปราย หรือการจัดปราศรัยของนักการเมือง การบอกเล่าของผู้นำทางความคิดในชุมชน ในการตีความข้อมูลข่าวสารต่อประเด็นต่างๆ อาจเป็นไปได้ในทางบวกหรือเชิงลบขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลข่าวสารที่เขาได้รับเป็นสำคัญ

1.5 แนวคิดทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ (The patron – client system)

1.5.1 ความหมายระบบอุปถัมภ์ (The patron – client system)

ระบบอุปถัมภ์ หรือที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า The patron – client system ในมุมมองของนักมานุษยวิทยา (Antropologist) กล่าวได้ว่าเป็นระบบความสัมพันธ์ที่บุคคลสองฝ่ายที่มีสถานภาพทางสังคมไม่เท่าเทียมกัน แต่อยู่ด้วยกันได้เพราะลักษณะต่างตอบแทนกันและกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความเป็นเพื่อนระหว่างกันด้วย (<http://www.nidambe11.net/>) ซึ่งระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบที่อยู่ในสังคมจารีตนิยม ซึ่งได้แก่ ประเทศจีน ไทย อินโดนีเซีย ฯลฯ ระบบอุปถัมภ์เกิดจากความเหลื่อมล้ำของมนุษย์ในแง่ทรัพย์สินศฤงคาร สถานะ และอำนาจ (wealth, status and power) แต่ยังมีอีกส่วนหนึ่งซึ่งได้แก่ จิตใจ ศีลธรรมและจริยธรรม ผู้อุปถัมภ์ (patron) (ผู้ให้) จะเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะเอื้ออำนวยประโยชน์ได้ทั้งในทางอำนาจทางการเมือง ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สถานะทางสังคม และสำหรับบางกรณีผู้อุปถัมภ์ คือ บุคคลที่เป็นที่เคารพนับถือในคุณความดี สามารถให้ความรู้สึกรู้สึกที่ดีกับผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ มีลักษณะคล้ายเป็น

ผู้นำทางวิญญาณ ส่วนผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ (ผู้รับ) คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องอาศัยผู้อุปถัมภ์เพื่อผลประโยชน์ดังกล่าว รวมทั้งส่วนที่เป็นบวกในทางจิตใจ เป็นทั้งที่พึ่งในทางวัตถุและทางจิตใจ ในกรณีของสังคมไทยนั้นผู้อุปถัมภ์จะต้องมีบารมีหวังพึ่งผู้อุปถัมภ์ทั้งผลประโยชน์ต่างๆ ดังกล่าวมารวมทั้งในกรณีทางจิตใจด้วย ความสัมพันธ์นี้ยั่งยืนเพราะมีคุณธรรมของผู้ให้ และความภักดีของผู้รับการสนับสนุน (<http://www.dhiravegin.com/>)

ระบบอุปถัมภ์ที่ส่งผลโดยตรงในสังคมไทยในอดีต คือ ระบบการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากสังคมในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นเป็นสังคมเกษตรทั้งหมดขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจที่สามารถให้ทุนให้ไทยได้ ระบบที่จะให้ความสมบูรณ์พูนสุขดีที่สุดคือ ระบบราชการ ผู้ที่รับราชการเป็นขุนนางย่อมมีทั้งอำนาจ ทรัพย์สินสูงค่า สถานะทางสังคม และบ่อยครั้งก็จะเป็นชนชั้นนำทางสังคม (social elite) ซึ่งจะเป็นแบบอย่างของการพูดจา แต่งเนื้อแต่งตัว หรือกล่าวง่ายๆ ก็คือ แบบอย่างในการดำรงชีวิตให้กับผู้อื่นในสังคม ชัย เรืองศิลป์ เคยเขียนว่า คนไทยเชื้อสายจีนในสำเพ็งเมื่อออกข้างนอกจะมีบ่าวไพร่ตามเป็นแถว มีคนถือกระโถนน้ำหมากและเครื่องใช้อื่นๆ ในลักษณะของบริวารผู้ติดตามซึ่งเป็นการเลียนแบบเจ้านายสมัยนั้น เมื่อสังคมเปลี่ยนไปแบบอย่างการดำรงชีวิตก็เปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่น มีการซื้อขายสินค้ากันด้วยเงินตราผ่านระบบตลาดในสังคมมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระบบอุปถัมภ์เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ในระบบตลาดความสัมพันธ์ไม่ใช่ความสัมพันธ์ส่วนตัว แต่เป็นการแลกเปลี่ยนสิ่งที่รู้ซั้ดว่าอะไรเป็นอะไร และมีกฎกติกาที่ชัดเจน เพื่อให้คนแปลกหน้ากันสามารถแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างกันได้ แต่คนไทยเราได้นำเอาระบบอุปถัมภ์มาประยุกต์ เพื่อซื้อขายสินค้าและบริการบางอย่างหรือทุกอย่างที่ปกติไม่มีการซื้อขายกัน หรือห้ามขายกันในระบบตลาด ตัวอย่างสิ่งที่น่าสนใจนำมาซื้อขายกันโดยใช้ระบบอุปถัมภ์เคลือบไว้ คือการซื้อขายคะแนนเสียง

สำหรับนักรัฐศาสตร์ “ระบบอุปถัมภ์” คือ วิธีการหรือช่องทางที่นักการเมืองจัดสรรตำแหน่งงาน หรือสิ่งอื่นใด อันเป็นของรัฐ และทรัพยากรของส่วนรวมให้กับผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพรรคของตนในการได้คะแนนเสียง (<http://www.nidambe11.net/>)

ส รุ ป ระ บ บ อ ป ุ ถ ม ภั ท (The patron – client system) หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ที่บุคคลสองฝ่ายที่มีสถานภาพทางสังคมไม่เท่าเทียมกัน เช่น ความเหลื่อมล้ำในแง่ทรัพย์สินสูงค่า สถานะ และอำนาจแต่อยู่ด้วยกันได้เพราะลักษณะต่างตอบแทนกันและกันมีผลประโยชน์ร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือพึ่งพิงพึ่งพา และมีความเป็นเพื่อนระหว่างกันด้วย

1.5.2 ค่านิยมของสังคมไทยในเรื่องระบบอุปถัมภ์ พรรคพวกและเครือญาติ

พื้นฐานของสังคมไทย จากการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า พื้นฐานของสังคมไทยมาจากหลักคำสอนและความเชื่อทางพุทธศาสนาที่เน้นเกี่ยวกับบุญ บาป อกุศลแห่งกรรม

ทางสายกลาง และความสุกในชาติหน้า เช่น ชาวนาไทยมีค่านิยมที่เน้นการนำความสุขให้แก่ตนเองในชาติหน้า การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสงบสุขและหลีกเลี่ยงการขัดแย้งกับบุคคลอื่นๆ และความต้องการชีวิตที่พอมีพอกิน (ฟิลลิปส์ อ้างถึงในเกษม เกษมนุกิจกุล, 2534 : 17) และคนไทยให้ความสำคัญแก่ ค่านิยมที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal value) สูงมาก เช่น เครือญาติ พรรคพวก (Kinship relation system) และระบบอุปถัมภ์ (Patron – client system) ของสังคมไทย (สุนทร โคมิน และสนิท สัมครการ, 2522 อ้างถึงในวัชรี ค่านกุล, 2541 : 37) โดยจิตยา สุวรรณชฎ (อ้างถึงในวัชรี ค่านกุล 2541: 37 - 38) ได้แยกค่านิยมของสังคมไทยเป็น 3 ทาง (dominant themes) คือ

1) ค่านิยมเรื่องการนับถือบุคคล (personalism) คนไทยเรารู้ว่า คนสำคัญที่สุด ซึ่งความสำคัญนี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความมีชีวิตอยู่รอด และการดำรงชีพได้อย่างสุขสบายพอสมควรของตน ทั้งนี้ต้องยอมรับรู้ถึงความสำคัญของบุคคลอื่นด้วย โดยเฉพาะบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดตนเพราะบุคคลเหล่านี้อาจให้คุณหรือให้โทษแก่ตนได้

2) ค่านิยมความไม่ชอบขัดแย้ง (permissiveness) ความไม่ชอบขัดแย้งและไม่ชอบคัดค้านคนไทยนั้นเป็นที่เลื่องลือกันทั่วไป ซึ่งก็รวมทั้งความไม่ชอบซักถามด้วยสาเหตุแห่งการไม่ชอบขัดแย้งของคนไทย อาจมาจากความเฉื่อยชา (ใจเย็น) ความเกรงภัย เกรงใจ หรือกลัวอับอายขายหน้าเพราะอาจแสดงความโง่ออกมาต่อหน้าคนอื่น ความจริงแล้วอาจวิเคราะห์ได้ว่า ความนิ่งหรือการไม่แสดงความขัดแย้งออกมาโดยเปิดเผยต่อหน้าสาธารณะของคนไทย เป็นเพราะว่าคนไทยนั้นนับถือบุคคลเป็นสำคัญนั่นเอง จึงมุ่งจะรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างตนกับบุคคลอื่นไว้มากกว่า

3) ค่านิยมความเชื่อในเรื่องบุญกรรม (merit accumulation) คนไทยส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 เป็นพุทธศาสนิกชน พุทธศาสนาจึงมีส่วนสำคัญมากที่ช่วยส่งเสริมค่านิยมประการนี้ ซึ่งค่านิยมเด่นของพุทธศาสนามี ความเชื่อในเรื่องบุญกรรม กฎแห่งกรรม การปฏิบัติตามทางสายกลาง

สรุปค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่ เน้นให้ความสำคัญที่การนับถือบุคคล รักความสงบ และรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลสูงมาก เช่น เครือญาติ พรรคพวก การไม่ชอบขัดแย้ง เชื่อในเรื่องบุญ บาป กฎแห่งกรรม

ค่านิยมทั้ง 3 ทางที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จะพบมากในสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ พรรคพวก และเครือญาติ และในส่วนของค่านิยมของสังคมวิทยาที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal value) ที่เกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์

เชิงเครือญาติ พรรคพวก (Kinship relation system) และระบบอุปถัมภ์ (Patron – client system) ได้มีนักวิชาการไทยทำการศึกษา และพบข้อเท็จจริง ดังต่อไปนี้

แสวง รัตนมงคลมาส (2533 : 17) พบว่า ในสังคมใดที่ยังคงมีการยึดถือระบบเครือญาติอยู่ในระดับสูง ก็อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ เพราะหากผู้สมัครคนใดมีญาติหรือสามารถผูกญาติกับบุคคลต่างๆ ได้มากในลักษณะที่เป็น “ผู้ญาติเยอะ” แล้วโอกาสการชนะเลือกตั้งย่อมมีมาก โดยอาจจะไม่ต้องใช้เงินให้สินเปลืองเหมือนผู้สมัครคนอื่น เพราะญาติก็คือมวลชนนั่นเอง แต่เผชิญเป็นชุมชนที่ใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกไม่ค่อยสอดคล้องกับอุดมการณ์ของประชาธิปไตยเท่าใดนัก แต่ในสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยการลงคะแนนให้ญาติถือว่าเป็นการช่วยญาติ และทำให้ญาติเป็นใหญ่เป็นโตจะได้พึงพาอาศัยภายหลัง

อคิน รพีพัฒน์ (อ้างถึงในกนก วงษ์ตระหง่าน, 2529 : 10) ได้ชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างทางสังคมเป็นตัวการสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ในสังคมจนถึงการกระทำในสังคม การที่คนไทยมีลักษณะให้ความสำคัญระหว่างคนในกลุ่มเดียวกัน (Kinship) มากกว่าคนนอกกลุ่ม เนื่องจากความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มมีรากฐานจากความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ความสัมพันธ์กลุ่มของคนไทยจะให้ความสำคัญแก่ ผู้นำกลุ่มสูงมาก เพราะผู้นำกลุ่มเปรียบเสมือนผู้อุปถัมภ์ของกลุ่ม (patron – client)

ในส่วนของผลกระทบโดยตรงต่อการเมือง ระบบอุปถัมภ์จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากลักษณะความเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์ ย่อมหมายความว่าถึง ระดับอิทธิพลซึ่งมีผลต่อประชาชนหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมักมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตอบแทนระหว่างกันมากกว่าเป็นความสัมพันธ์แบบอุดมการณ์ หรือจิตสำนึกทางการเมืองร่วมกัน ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้วย (อ้างถึงในวัชรีย์ ด้านกุล 2541: 38 – 39)

อุดม คุณา ดาบตำรวจ (2551: 110 - 111) ศึกษา ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลพระบาท อำเภอเมืองจังหวัดลำปาง พบว่า ความสัมพันธ์และรูปแบบระบบอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนและประชาชนเป็นไปในลักษณะเป็นการช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัย เอื้อเฟื้อต่อกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของสังคมไทย เพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูล และการตอบแทนที่เรียกว่า “บุญคุณ” ความสัมพันธ์ในลักษณะเช่นนี้นับว่ามีผลดีต่อคนไทยทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจการเมือง แต่เมื่อไรก็ตามที่ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เข้าไปมีบทบาทต่อการวางแผน หรือการตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรสาธารณะ เช่น ระบบการเมือง

เวทีการเมือง หรือองค์กรทางธุรกิจเอกชน ความสัมพันธ์ระบบเครือญาติและระบบอุปถัมภ์ อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์กรเหล่านั้นให้เจริญก้าวหน้าได้เช่นกัน

1.6 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (Election)

1.6.1 ความหมายของการเลือกตั้ง (Election)

เสนีย์ คำสุข (2557 : 7 – 11) อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (Electoral concepts) และตัวแทน (representation) ว่าการเลือกตั้ง หมายถึง การให้สิทธิหรืออำนาจแก่พลเมืองในการเลือก “ตัวแทน” เข้าไปมีตำแหน่งสาธารณะทำหน้าที่แทนประชาชนในช่วงเวลาหนึ่ง การเลือกตั้งจึงต้องมีการแข่งขัน (competition) ระหว่างผู้สมัครเข้าเป็นตัวแทนของประชาชน มีการจัดระบบการเลือกตั้ง (election system) เพื่อให้เกิดกฎและระเบียบในการเลือกตั้ง ทำให้การแข่งขันเป็นไปอย่างอิสระและยุติธรรม (free & fair) และทำให้ผลการเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และทำให้การเปลี่ยนผ่านอำนาจเป็นไปอย่างราบรื่น

การเลือกตั้งสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกกับแนวคิดเรื่องการเป็นตัวแทน (representation) แยกได้เป็น 4 รูปแบบกว้าง คือ

หนึ่ง ตัวแทนรักษาผลประโยชน์หรือรูปแบบทรัสต์ (Trustee model) หมายถึงบุคคลที่มีความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการหรือตามกฎหมาย (formal responsibility) ในกิจการต่างๆ หรือในเรื่องทรัพย์สิน (property) ของคนอื่น ซึ่งตามแนวคิดของเอ็ดมุนด์ เบิร์ก (Edmund Burke) ตัวแทนทรัสต์ต้องมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบชัดเจนเพราะมีหน้าที่ในเชิงศีลธรรม (moral duty) โดยตรง ถ้าเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนก็ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของมวลชนเป็นหลัก เพราะมวลชนมักไม่รู้ว่าผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของพวกเขาคืออะไร และต้องรักษาอย่างไร

สอง ตัวแทนตามกรอบหน้าที่หรือรูปแบบเดเลเกต (delegate model) หมายถึงเป็นผู้ถูกเลือกให้ทำหน้าที่แทนคนอื่นในด้านการชี้แนะหรือควบคุม (direct or command) หรือทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้ส่งผ่านความต้องการของคนอื่นๆ ออกไปโดยไม่สามารถตัดสินใจหรือทำตามความต้องการของตนเองได้ เช่น ตัวแทนการขาย และนักการทูตเป็นต้น คนเหล่านี้มีข้อจำกัดมากในการใช้ความคิดเห็นหรือความต้องการของตนเอง

สาม ตัวแทนแมนเดต หรือตัวแทนสมาชิกพรรคการเมือง (mandate model) เป็นแนวคิดตัวแทนที่ก่อเกิดขึ้นหลังการพัฒนาพรรคการเมืองสมัยใหม่ที่มีแนวคิดว่าตัวแทนจำเป็นต้องเป็นผู้กระทำหน้าที่อิสระ แต่เนื่องจากผู้สมัครส่วนใหญ่มักได้รับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองและประชาชนลงคะแนนให้เพราะตัวแทนเป็นตัวแทนสาธารณะ หรือเป็นผู้รับผิดชอบต่อนโยบายต่างๆ ของพรรค หลักการก็คือ เมื่อพรรคได้เสนอนโยบายเพื่อธรรมาภิบาล

การเลือกตั้งและได้รับชัยชนะ พรรคจึงได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในการนำเอานโยบายไปดำเนินการต่อไป แนวคิดนี้จึงให้ความสำคัญกับเอกภาพและหลักการหรือวินัยของพรรค ไม่ใช่การเน้นที่ตัวนักการเมืองแต่ละคน นักการเมืองแม้จะมาจากเขตเลือกตั้งแต่ต้องมีความจงรักภักดีต่อพรรคและนโยบายของพรรค ในทางปฏิบัติแนวคิดตัวแทนสมาชิกพรรคการเมืองอาจใช้ได้ดีในกรณีระบบการเลือกตั้งเสียงข้างมาก คือ พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง ได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากประชาชน แต่ถ้าพรรคได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ 50 ของทั้งหมดตัวแทนตามแนวคิดนี้อาจมีปัญหาในการทำหน้าที่ตัวแทน

ที่ ตัวแทนกลุ่มคล้ายคลึงกันหรือรีเซมบลัง (resemblance model) หมายถึงตัวแทนที่มีแบบแผนทางด้านต่างๆ ที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกับกลุ่มผู้ที่เลือกตัวแทนเหมือนกับแนวคิด “ การเลือกตัวอย่างออกมาจากประชากรทั้งหมด ” ตามที่นักวิจัยหรือนักสำรวจความคิดเห็นของประชาชน (pollsters) ดำเนินการจัดทำ ตามแนวคิดนี้รัฐบาลตัวแทนต้องเป็นตัวแทนของคนส่วนรวมทั้งหมดในสังคม หรือเกิดมาจากทุกกลุ่มในสังคมทั้งกลุ่มชั้นยศ ศาสนา เชื้อชาติ อายุ และอื่นๆ และมีจำนวนตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่ม ตัวแทนรูปแบบนี้บางครั้งจึงเรียกว่า “ ตัวแทนกลุ่มย่อย ” มาจากแนวคิดของนักคิดหัวก้าวหน้าและนักสังคมนิยม เพราะเชื่อว่าตัวแทนรูปแบบนี้จะไม่ทำให้คนกลุ่มใดต้องเสียประโยชน์ไปให้กับคนบางกลุ่ม

แนวคิดและแนวทางของระบบเลือกตั้งประชาธิปไตยเสรีในโลกยุคหลังสงครามเย็นได้เปลี่ยนมาเป็นประชาธิปไตยใหม่และจัดให้มีระบบเลือกตั้งตัวแทนก็คือ การเน้นเรื่องสำคัญ 3 เรื่อง คือ

1) สิทธิการเลือกตั้งสากล (universal suffrage) หลักการทั่วไปก็คือ พลเมืองผู้ใหญ่ทุกคนต้องได้รับสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นเพศ ศาสนา ถิ่นที่อยู่ ระดับการศึกษา และมีรายได้หรือฐานะความเป็นอยู่อย่างไร กล่าวคือ ระบบการเลือกตั้งจะต้องไม่มีการกีดกันหรือขัดขวางคนบางคนหรือบางกลุ่มในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

2) ลงคะแนนเสียงต้องปิดลับ (secret ballot) หมายความว่า การลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิทุกคนต้องเป็นไปโดยอิสระ ปราศจากความกลัว หรือไม่มีอิทธิพลใดๆ แทรกแซงได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ผู้ลงคะแนนเสียงไม่จำเป็นต้องบอกหรือเปิดเผยต่อผู้ใดว่าได้ลงคะแนนให้ใคร พรรคใด หรือด้วยเหตุผลใด เพราะเป็นสิทธิ เสรีภาพ และอิสรภาพขั้นพื้นฐานในการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างแท้จริงในการออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนหรือเลือกผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะต่างๆ

3) การแข่งขันในการเลือกตั้ง (electoral competition) การเลือกตั้งตามระบบประชาธิปไตยเสรี ผู้สมัครรับเลือกตั้ง (candidates) และพรรคการเมืองต้องเข้าแข่งขันกัน

อย่างเสมอภาคและเสรี ปราศจากการเอาเปรียบกันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม หรือต้องไม่มีผู้ใดหรือพรรคใดใช้ความได้เปรียบในบางด้านหรือใช้อิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้ได้ประโยชน์เหนือกว่าคู่แข่งคนอื่นๆ หมายความว่าต้องเป็นการแข่งขันกันอย่างแท้จริงที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถตัดสินใจเลือกตัวแทนหรือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเหมาะสมต่อตำแหน่งสาธารณะได้ตรงที่สุด นอกจากนั้นการแข่งขันยังมีลักษณะเป็นกระบวนการทางการเมืองที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงวันเลือกตั้งครั้งใหม่ตามวาระที่มีการกำหนดไว้เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ตัดสินใจเลือกผู้เข้าร่วมแข่งขันตามวาระของการเลือกตั้ง

เหตุนี้ สาธารณชนของการแข่งขันจึงเป็นการนำเสนอแนวคิดนโยบาย หรือโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนกลุ่มต่างๆ และสังคมโดยรวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความรู้ความสามารถและคุณธรรมของผู้นำเสนอผ่านทางแนวคิด นโยบาย และโครงการเหล่านั้น

1.6.2 การเลือกตั้งท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พุทธศักราช 2545

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 284 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือโดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2546 ก็กำหนดให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พุทธศักราช 2545 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2546

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง ได้มีนักวิชาการได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง ดังนี้

ประหยัด หงส์ทองคำ (อ้างถึงในฉลอง พูลพัฒน์, 2548 : 24 - 27) ได้สรุปเปรียบเทียบเกี่ยวกับการเลือกตั้งไว้ว่า ข้อดีของการเลือกตั้งทางตรงก็คือ เป็นการใช้สิทธิเลือกตั้งตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยที่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่พลเมืองอย่างทั่วหน้าและเสมอภาคเป็นการป้องกันการซื้อเสียงและใช้อิทธิพลข่มขู่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมี

มากเกินไปความสามารถที่จะใช้อำนาจเงินและอิทธิพลของผู้มีอำนาจบิดเบือนให้เกิดการเลือกตั้งที่ไม่เป็นธรรม

ส่วนข้อด้อย ได้แก่ การที่พลเมืองของสังคมยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการของการเมืองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจในความสำคัญของสิทธิเลือกตั้ง ทำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันน้อย อย่างที่เรียกว่า “นอนหลับทับสิทธิ” หรือไปใช้สิทธิโดยขาดความรับผิดชอบ ไม่พิจารณาผู้สมัครที่คมีมีความรู้ความสามารถเหมาะสมแก่การเข้าปฏิบัติหน้าที่สำคัญแทนประชาชนอย่างรับผิดชอบหรือใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเห็นแก่อามิสสินจ้างหรือเกรงกลัวอิทธิพลหรือใช้สิทธิผิดพลาดทำให้เกิดบัตรเสียจำนวนมาก ซึ่งไม่มีผลต่อการนับคะแนนเลือกตั้ง การเลือกตั้งตามเหตุผลในสภาพดังกล่าวล้วนแต่ไม่เกิดผลดีแก่การเลือกตั้งทั้งสิ้น

ชเนศวร์ เจริญเมือง (อ้างถึงในฉลง พูลพุด, 2548 : 26) ให้ความเห็นว่า ข้อดีของการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง คือ

(1) ช่วยกระตุ้นความสนใจทางการเมืองในหมู่ประชาชน การเลือกตั้งโดยตรงย่อมปลูกเร้าความสนใจทั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คนในครอบครัว ตลอดจนองค์กร สมาคม ร้านค้า สภาคาแฟ รวมทั้งสื่อมวลชนรวมถึงเยาวชนที่อายุไม่ถึง 18 ปี นอกจากนี้ยังดึงดูดคนที่ไม่เคยคิดจะสมัครรับเลือกตั้งมาก่อน รวมทั้งนักการเมืองระดับชาติที่เห็นว่าบัดนี้เป็นโอกาสที่จะได้ลงมาทำงานใกล้ชิดกับท้องถิ่นมากขึ้น

(2) ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การติดป้ายโฆษณาหาเสียง การปราศรัยหาเสียง การออกเดินพบประชาชน การถกเถียงกันในหมู่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนับเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่น ปัญหาของชาติ แนวทางการมองปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาซึ่งมีการโต้เถียง การอภิปรายมากเท่าใดประชาชนยิ่งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองและท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น การเลือกตั้งทางตรงก็จะทำหน้าที่เหมือนกับระบบการศึกษาอีกแบบหนึ่ง

(3) ประชาชนมีทางเลือกมากขึ้น ว่าควรจะเลือกผู้สมัครคนใดและควรจะเลือกผู้สมัครที่มีแนวนโยบายแบบใด เช่น ผู้สมัครบางคนเสนอจะเร่งแก้ไขปัญหาจราจร บางคนเสนอจะแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยเป็นเรื่องแรก บางคนเสนอจะควบคุมการเติบโตของเมืองมิให้มากเกินไป แต่จะใช้วิธีกระจายความเจริญและโครงการต่างๆ ออกไปยังจังหวัดอื่นๆ เป็นต้น

(4) นโยบายหรือมาตรการต่างๆ ที่ผู้สมัครเสนอให้ประชาชนนั้นเริ่มต้นจากความคิดของคนๆ หนึ่ง หรือกลุ่มหนึ่ง นโยบายดังกล่าวคือ นโยบายสาธารณะซึ่งอาจเกิดจากผู้สมัครเสนอขึ้นมาเพื่อขอคะแนนเสียงจากประชาชนหรือองค์กรประชาชนมองเห็นปัญหาท้องถิ่นบางประการ จึงคิดหาทางแก้ไขด้วยการเสนอนโยบายและมาตรการจากระดับล่างขึ้นไปยังผู้สมัคร

ต่อเมื่อความคิดเหล่านั้นแพร่กระจายออกไปและมีคนยอมรับมากขึ้น ในที่สุดความคิดเห็นหรือนโยบายดังกล่าวก็จะกลายเป็นสมบัติส่วนรวมยังมีประชาชนเห็นด้วยมากๆ นโยบายดังกล่าวก็จะได้รับการตอบรับ ประชาชนจะสามารถรวบรวมนโยบายต่างๆ ไปรวมกันให้ผลักดันให้ผู้ชนะการเลือกตั้งนำไปปฏิบัติได้ไม่ช้าก็เร็ว

(5) ผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งทำให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันเป็นพิเศษกับผู้ได้รับการเลือกตั้ง ดังนั้น ประชาชนก็จะผลักดันให้มีการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของผู้บริหารมากขึ้น และผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาตามที่ผู้สมัครได้ให้สัญญาไว้กับประชาชน

(6) การบริหาร ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจะถูกเฝ้ามองและตรวจสอบจากประชาชนและสื่อมวลชนตลอดจนรัฐบาลระดับสูงขึ้นไปให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบ หรือมีความตั้งใจอย่างสูงที่จะทำงานรับใช้ท้องถิ่นหากหวังที่จะอยู่ในตำแหน่งต่อไปอีกสมัยหรือหลายสมัยจะถูกผลักดันให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เช่น การตกแต่งห้องทำงานของผู้บริหารโดยใช้งบประมาณมีความจำเป็นเพียงใด การรับเจ้าหน้าที่ที่มีความเหมาะสมเพียงใด มีระบบเส้นสายหรือไม่ การเดินทางไปดูงานต่างประเทศหรือค่าใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดเลี้ยงมีความเหมาะสมเพียงใด การสร้างอาคารสำนักงานใหม่สมควรหรือไม่

(7) การเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรง ประชาชนและสื่อมวลชนสามารถผลักดันให้ผู้บริหารลาออกจากตำแหน่งหรือถูกถอดถอนหรืออย่างน้อยมีการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง กลายเป็นพลังทางสังคมที่คอยควบคุมให้ผู้บริหารต้องทำงานด้วยความรู้สึกรับผิดชอบและความมุ่งมั่น

(8) การเสริมสร้างบทบาทของภาคประชาสังคมและการส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้วิธีการปกครองและดูแลท้องถิ่นของตนเอง รู้จักใช้งบประมาณของตนเองอย่างมีคุณค่า มิใช่คิดว่านั่นคืองานของรัฐประชาชนท้องถิ่นไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง และประชาชนย่อมเรียนรู้ว่าท้องถิ่นของตนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วยเมืองของตนเองมิใช่เฝ้ารอคอยแต่รัฐบาลกลาง

(9) ผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงมีความมั่นคงในตำแหน่งและการบริหารงานไม่ต้องห่วงใยเกี่ยวกับการต่อรองขอตำแหน่ง หรือการต้องลาออกหากงบประมาณไม่ได้รับการรับรองจากสภา การแบ่งแยกภารกิจอย่างชัดเจนระหว่างฝ่ายสภากับฝ่ายบริหารทำให้ฝ่ายหนึ่งสามารถตรวจสอบและยื่นข้อเสนอ ส่วนฝ่ายบริหารก็สามารถคิด โครงการและพยายามแก้ไขปัญหาและปรับปรุงท้องถิ่นของตนได้อย่างเต็มที่

(10) เกิดการแข่งขันการบริหารของท้องถิ่นต่างๆ สร้างความเจริญก้าวหน้า และสร้างคุณภาพใหม่ๆ ให้แก่ท้องถิ่น และทำให้ผู้บริหารที่ด้อยคุณภาพหรือคิดจะหาประโยชน์ใส่ตัวไม่อาจอยู่ในตำแหน่งได้นาน

(11) ท้องถิ่นที่มีผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานอย่างสูง กลายเป็นข่าวใหญ่และสร้างชื่อเสียงในระดับประเทศ ข่อมผลักดันให้นักการเมืองท้องถิ่นที่มีคุณภาพก้าวขึ้นสู่ระดับชาติเพื่อไปทำงานที่ใหญ่กว่าเดิม

(12) ผลักดันให้คนที่มีความสามารถทั้งที่ทำงานเป็นกลุ่มหรือปัจเจกชน สามารถเข้าไปทำงานรับใช้ท้องถิ่น

(13) เปิดโอกาสใหม่ๆ ให้ท้องถิ่นแต่ละแห่งได้เรียนรู้ข้อดีหรือปัญหาของท้องถิ่นอื่นๆ เนื่องจากผลการแข่งขันและความกระตือรือร้นที่เกิดขึ้น

(14) ผลักดันให้การบริหารงานเกิดความโปร่งใส คนที่มีอิทธิพลหรือทำงานแบบไม่สุจริตจะต้องเผชิญกับการตรวจสอบ การซักถาม และการเรียกร้องให้ทำงานรับใช้ท้องถิ่นซึ่งในที่สุดการทำงานแบบอิทธิพลหรือระบบอุปถัมภ์จะค่อยๆ ถูกเปิดโปงและขจัดออกไป

(15) ระบบการปกครองท้องถิ่นที่มีความมั่นคงและมีประสิทธิภาพได้รับการยอมรับจากประชาชนก็จะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง ในบางด้านเป็นผู้นำการแก้ไข ปัญหาบางประการให้รัฐบาลกลางได้ตระหนัก และเรียนรู้และนำไปใช้ดำเนินการในขอบเขตทั่วประเทศ

1.7 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1.7.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

โกวิทช์ พวงงาม (2546 : 20 - 21) การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจ และอุดมการณ์ประชาธิปไตย มุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยาม “การปกครองท้องถิ่น” ไว้มากมายซึ่งใหญ่ต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน ดังนี้

เดเนียล วิท (Daniel Wit) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาล

ท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจตน

วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

จอห์น เจ. คลาร์ก (John J. Clark) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง

แฮร์ริส จี. มอนตาญู (Harris G. Mongtagu) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบซึ่งคนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังคงอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้เป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

ประทาน คงฤทธิศึกษาการ นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้ก็จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์กรนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กรมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

1.7.2 องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2546 : 22 - 24) ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ

(1) สถานะตามกฎหมาย (Legal status) หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

(2) พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชนจึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากรเป็นต้น

(3) การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

(4) องค์กรนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ

(5) การเลือกตั้ง สมาชิกสภาองค์กรหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

(6) อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ

(7) งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

(8) การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามีความเต็มทีทีเดียว หมายความว่าเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป (อนันต์ อนันตกุล อ้างถึงในชวงส์ ฉายะบุตร, 2539 : 31) รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

ซึ่งองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นข้างต้นสอดคล้องกับคำกล่าวของจาควมอร์เร (Jacques Moreau) (อ้างถึงในชาญชัย แสงศักดิ์, 2542 : 25) ได้กล่าวว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน (2) มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน (3) มีองค์กรเป็นของตนเอง (4) มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนเอง (5) มีการกำกับดูแลจากรัฐ

1.7.3 การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีวิวัฒนาการเริ่มต้นจากสภาจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 มีลักษณะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ให้คำ “ปรึกษาหารือแก่กรมการจังหวัด” ที่ประกอบไปด้วยข้าหลวงประจำจังหวัด ปลัดจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการบริหารฝ่ายต่างๆ มิได้มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่แยกต่างหากจากราชการส่วนภูมิภาค ต่อมาในปีพุทธศักราช 2481 ได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พุทธศักราช 2481 เพื่อแยกกฎหมายเกี่ยวกับสภาจังหวัดไว้โดยเฉพาะแต่ก็ยังคงเป็น “สภาที่ปรึกษากรมการจังหวัด” ภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พุทธศักราช 2495 กำหนดให้อำนาจของกรมการจังหวัดเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ทำให้สภาจังหวัดมีฐานะเป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดร้องขอและมติของสภาจังหวัดก็ไม่มีผลผูกพันเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารให้ต้องปฏิบัติตาม ต่อมาได้เกิดแนวคิดที่ปรับปรุงบทบาทของสภาจังหวัดให้มีประสิทธิภาพและให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้น จึงได้มีการจัดตั้ง “องค์การบริหารส่วนจังหวัด” และประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วน

จังหวัด พุทธศักราช 2498 ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการส่วนจังหวัดภายในเขตจังหวัดซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาล สุขาภิบาล และหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น โครงสร้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยสภาจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด (โกวิทย์ พวงงาม, 2546 : 98)

เมื่อรัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาพำลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 เกิดผลกระทบต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างมาก และมีพื้นที่ทับซ้อนกับองค์การบริหารส่วนตำบล จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 รูปโฉมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีลักษณะเปลี่ยนไปเป็น “การปกครองท้องถิ่น” ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองมากขึ้น ซึ่งบัญญัติให้องค์กรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และยังกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตพื้นที่ของจังหวัด และอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ที่บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ในการบริการสาธารณะ เช่น (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (2) การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น (3) การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น (4) การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (5) การจัดการศึกษา (6) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน (7) การจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม (8) การกำจัดขยะมูลฝอยรวม (9) การสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เป็นต้น โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน และใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีรวมทั้งคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฝ่ายนิติบัญญัติ) และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฝ่ายบริหาร)

1) สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดทำหน้าที่เป็นฝ่ายสภาท้องถิ่น (ฝ่ายนิติบัญญัติ) ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของ

ประชาชนในจังหวัดนั้น ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยมีประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 คน และรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 คน ที่มาจากการเลือกตั้งระหว่างสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วยกันเอง

สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ อำนาจหน้าที่ในการเสนอและพิจารณาร่างข้อบัญญัติจังหวัด และอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหาร

2) นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด

นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 กำหนดอำนาจหน้าที่ของนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดไว้ ดังนี้

(1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบัญญัติ และนโยบาย

(2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

(3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด เลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด และที่ปรึกษานายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด

(4) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(5) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้มีนักวิชาการได้ศึกษาวิจัยพบข้อเท็จจริง ดังนี้ เช่น

กรุงไท นพรัตน์ (2547 : 126 - 133) ศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอดีต ปัจจุบันและรูปแบบที่เหมาะสมในอนาคต : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า

(1) รูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นมาในอดีตภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีพัฒนาการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 อยู่ในรูปแบบของสภาจังหวัด ภายใต้กระแสของการปกครองแบบ

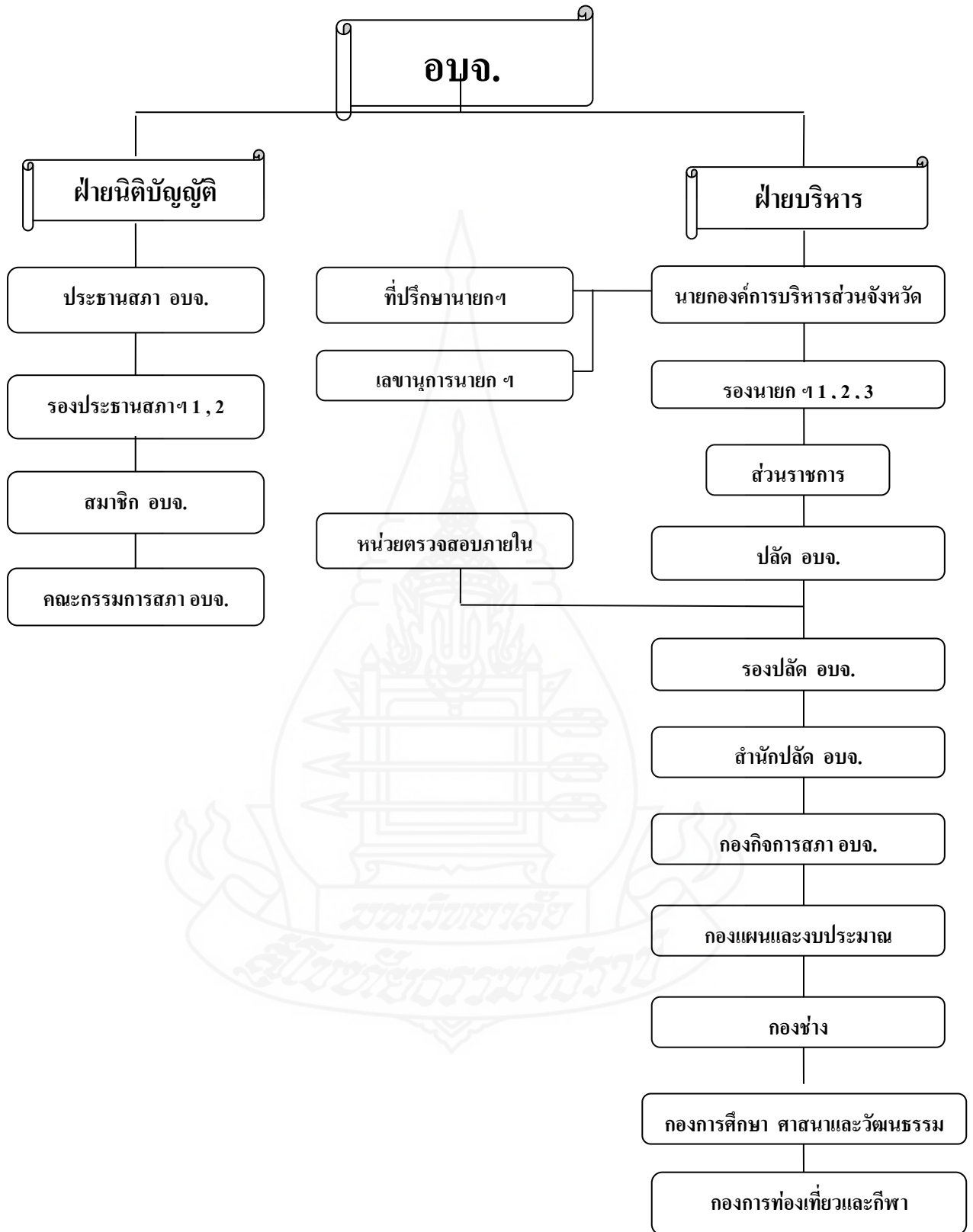
รวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ซึ่งเป็นการสานต่อจากการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย สภาจังหวัดมีหน้าที่เพียงเป็นสภาที่ปรึกษา ในปีพุทธศักราช 2498 มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่เป็นองค์กรนิติบุคคลแต่ยังไม่ใช่การกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารทั้งส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาค

(2) ปัญหาของรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 เป็นรูปแบบที่ได้รับการแก้ไขให้เป็นรูปแบบตามหลักการกระจายอำนาจ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ โดยฝ่ายบริหารมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 กับต้องการแก้ไขปัญหาคความซ้ำซ้อนเรื่องพื้นที่และบทบาทอำนาจหน้าที่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ปัญหาของการใช้รูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการดำเนินงาน ได้แก่ เรื่องโครงสร้างอำนาจหน้าที่ที่มีการเกินกว่ากรอบอัตรากำลังคนในองค์การบริหารส่วนจังหวัด และความขัดแย้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมการทำงานระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับข้าราชการ

(3) รูปแบบที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในอนาคต คือ ต้องเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับบทบาท อำนาจหน้าที่และโครงสร้างภายในที่เหมาะสมกัน กล่าวคือ ภาระงาน ขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานนั้น มีบุคลากรและงบประมาณรองรับอย่างเพียงพอ และเป็นไปตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริงและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรง

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

2. สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ที่ตั้ง

จังหวัดอุดรธานี ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ระยะทาง 564 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 11,730.302 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,331,438.75 ไร่ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 4 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรรวม 1,530,240 คน เป็นเพศชาย 765,329 คน เพศหญิง 764,911

2.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดหนองคาย
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสกลนคร และจังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดหนองบัวลำภูและจังหวัดเลย

2.3 การปกครอง/การเมือง

2.3.1 การปกครอง

การปกครองแบ่ง ออกเป็น 20 อำเภอ 155 ตำบล 1,880 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงการแบ่งเขตการปกครองในจังหวัดอุดรธานี

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
เมือง	20	249
กุมภวาปี	13	174
บ้านดุง	13	159
บ้านฝ้อ	13	160
เพ็ญ	11	165
ศรีธาตุ	7	86
หนองหาน	12	161
น้ำโสม	7	84
หนองวัวซอ	8	78

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
กุฉีชัย	7	90
โนนสะอาด	6	66
สร้างคอม	6	53
วังสามหมอ	6	72
ทุ่งฝน	4	37
ไชยวาน	4	51
หนองแสง	4	38
นาขูด	4	42
พินทุ์ชัย	3	37
คูแก้ว	4	37
ประจักษ์ศิลปาคม	3	41
รวม	155	1,880

2.3.2 การเมือง

การเมืองทั้งในระดับชาติในจังหวัดอุดรธานี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จังหวัดอุดรธานีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 9 คน แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 9 เขต

2) สมาชิกวุฒิสภา

จังหวัดอุดรธานีมีสมาชิกวุฒิสภาได้จำนวน 5 คน

3) การเมืองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 181 แห่ง

ดังนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี

อำเภอ	อบจ.	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	อบต.
เมือง	1	1	2	7	15
กุมภวาปี	-	-	-	8	6
บ้านดุง	-	-	1	-	12
บ้านฝ้อ	-	-	-	3	12
เพ็ญ	-	-	-	2	10
ศรีธาตุ	-	-	-	4	4
หนองหาน	-	-	-	5	9
น้ำโสม	-	-	-	2	7
หนองวัวซอ	-	-	-	6	3
กุศจับ	-	-	-	8	4
โนนสะอาด	-	-	-	2	5
สร้างคอม	-	-	-	3	3
วังสามหมอ	-	-	-	5	2
ทุ่งฝน	-	-	-	2	3
ไชยวาน	-	-	-	3	2
หนองแสง	-	-	-	2	3
นาขุ่น	-	-	-	1	2
พิบูลย์รักษ์	-	-	-	-	3
กู่แก้ว	-	-	-	2	2
รวม	1	1	3	66	110

ที่มา: (<http://www.dla.go.th/>)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัชรีย์ คำนกุล (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน อายุ 18 – 20 ปี : ศึกษากรณี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า (1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน เยาวชนส่วนใหญ่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับค่อนข้างต่ำ โดยกิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รองลงมา ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ และกิจกรรมที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ทางอ้อม) เช่น ใช้น้ำเป็นที่พักผ่อนหิวกระหาย จัดเลี้ยงอาหาร ใช้น้ำเป็นที่พักพิง เป็นต้น (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ได้แก่ ความสนใจข่าวสารทางการเมือง ความรู้สึกรับรู้สมรรถนะทางการเมือง และความแตกต่างของสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจและสังคม ส่วนปัจจัยทางด้านการยอมรับค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและการยอมรับค่านิยมของสังคมไทยในเรื่องระบบอุปถัมภ์ พรรคพวก และเครือข่าย ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน เรียงตามลำดับ ได้แก่ ความสนใจข่าวสารทางการเมือง และความรู้สึกรับรู้สมรรถนะทางการเมือง

ภาวิณี โปธิ์มัน (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า (1) ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการมากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ คือ การติดตามข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบล การร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การร่วมกำหนดแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในตำบล การร่วมดำเนินการตามโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล การเป็นผู้ประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์เพื่อเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบล การให้ความร่วมมือต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล การเข้ารับการอบรม การเข้าร่วมงานหรือกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัด การร่วมฟังการประชุม การติดต่อราชการกับองค์การบริหารส่วนตำบล การไปเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ ในลักษณะ การประท้วง การก่อความวุ่นวาย การใช้ความรุนแรง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ (2) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลขุนคอง

อยู่ในระดับต่ำ และ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ การดำรงตำแหน่ง การเข้าเป็นสมาชิกในองค์กร หรือกลุ่ม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมพิศ คล้ายวงษ์ (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 – 20 ปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ ร้อยละ 66.4 และอยู่ในช่วงอายุ 20 ปี ร้อยละ 50.8 กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 74.1 ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐมากกว่ามหาวิทยาลัยเอกชน ร้อยละ 37.9 และมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 49.8 เป็นส่วนใหญ่ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่างๆ (1) การติดตามข่าวสารทางการเมือง ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.1 ติดตามข่าวสารทางการเมืองแต่ไม่สม่ำเสมอ สื่อที่ใช้ในการติดตามข่าวสารทางการเมือง คือ ฟังวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การสนทนากับญาติพี่น้องหรือคนรู้จัก ร้อยละ 51.2 สื่อที่ใช้ในการติดตามข่าวสารทางการเมืองน้อยที่สุด คือ วิทยุ ร้อยละ 14 สนทนาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.7 จะนานๆ ครั้งและไม่เคยเลยมีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 10.3 (2) การสนใจที่จะเข้าร่วมมีบทบาททางการเมือง ติดตามฟังคำปราศรัยของนักการเมือง บ้างพอสมควร ร้อยละ 72.1 ติดตามตลอดเวลา มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 14 และส่วนใหญ่เคยชักชวนญาติพี่น้อง ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 72.8 (3) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.1 เคยตรวจบัญชีรายชื่อก่อนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 71.1 ไปใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งแรก ร้อยละ 50.8 รองลงมาไปบ้างไม่ไปบ้าง ร้อยละ 22.6 และไม่เคยไปเลย ร้อยละ 7.6 เหตุผลสำคัญที่ไม่ไปลงคะแนนเลือกตั้งส่วนใหญ่เกิดความเบื่อหน่ายการเมือง ร้อยละ 26.2 รองลงมาการเดินทางไม่สะดวก อยู่ต่างถิ่น ร้อยละ 21.9 และไม่มีผู้สมัครที่มีคุณสมบัติที่ตนพอใจมีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 13.3 และเหตุผลสำคัญที่ทำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ตอบเป็นหน้าที่ของพลเมือง ร้อยละ 33.9 รองลงมาต้องการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย ร้อยละ 30.6 และอยากให้ผู้สมัครหรือพรรคที่ตนชอบเป็นผู้แทนจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 6.3

ปิยนุช เงินคล้าย และคณะ (อ้างในยศวดี นนทรี, 2544: 31 - 32) รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในเขตเมืองและประชาชนในเขตชนบท พบว่า ในภาพรวมจากการศึกษาประชาชนที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน (1) เขตที่อยู่อาศัย (เมืองกับชนบท) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนที่อยู่ในเขตชนบทจะไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมากกว่าประชาชนที่อาศัยในเขตเมือง ที่ระดับ 0.01 แต่ประชาชนที่อาศัยในเขตเมืองจะมีประสพการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งมากกว่าประชาชนในเขตชนบท ที่ระดับ 0.05 (2) เพศ ประชาชนต่างเพศกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประสพการณ์ในการ

เลือกตั้ง และการดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเพศชายจะมี ส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่างๆ ทุกด้านมากกว่าเพศหญิง (3) อายุ อายุที่แตกต่างกันจะมีผลต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันในด้านต่างๆ ดังนี้ (ก) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.01 โดยกลุ่มคนที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไปจะไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง มากกว่าระดับอายุกลุ่มอื่น (ข) ประสบการณ์ในการเลือกตั้ง ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการ เลือกตั้ง ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วง 36 – 45 ปี มีความแตกต่างจากกลุ่มช่วงอายุอื่นๆ ที่ระดับ นัยสำคัญ 0.05 (ค) การเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประชาชนที่เคยมีตำแหน่งทางการเมืองจะ อยู่ในกลุ่มอายุ 55 ปีขึ้นไป มีความแตกต่างจากกลุ่มช่วงอายุอื่นๆ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ง) รายได้ รายได้ที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการไป ใช้สิทธิเลือกตั้งและประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (จ) อาชีพ อาชีพที่ แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันในทุกด้าน เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การมี ประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ฉ) ระดับการศึกษา ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันทั้งใน ด้านของการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยประชาชนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มากที่สุด ในด้านประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง พบว่า กลุ่มที่ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งมากที่สุด

ฉลอง พูลพุด (2548) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม การอบรมบ่มเพาะทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง อุดมการณ์ประชาธิปไตยมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแตกต่างกัน คือ (1) เพศ เพศหญิงไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้ง มากกว่าเพศชายเล็กน้อย คือ ร้อยละ 78.43 ส่วนเพศชายไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้ง ร้อยละ 72.08 (2) อายุ กลุ่มอายุ 41 – 50 ปี ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งสูงที่สุดร้อยละ 81.22 รองลงมาอายุ 31 – 40 ร้อยละ 80.36 และกลุ่มที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงที่สุด คือกลุ่มอายุ 18 – 19 ปี (3) ระดับการศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วน จังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งสูงที่สุดร้อยละ 80.00 รองลงมาประถมศึกษาร้อยละ 79.23 ส่วนกลุ่ม ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงที่สุด คือกลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 16.67 (4) อาชีพ อาชีพการเกษตร ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้ง สูงที่สุดร้อยละ 86.93 รองลงมาอาชีพค้าขาย – ธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 78.85 โดยอาชีพที่ไม่ไปใช้

สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด อาชีพรับราชการ – รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 13.08 (5) รายได้ รายได้ 5,000 - 10,000 บาท ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งสูงสุดร้อยละ 80.16 รองลงมารายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 77.03 โดยกลุ่มรายได้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด รายได้ 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 16.36 (6) การอบรมบ่มเพาะทางการเมือง กลุ่มที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง 5 ครั้งขึ้นไป ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งสูงสุดร้อยละ 82.14 รองลงมาเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง 3 - 4 ครั้ง ร้อยละ 80.56 และกลุ่มที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด คือกลุ่มที่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ร้อยละ 9.60 (7) ประสบการณ์ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับต่างๆ กลุ่มที่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับต่างๆ ทุกครั้งไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งสูงสุด ร้อยละ 84.13 โดยกลุ่มที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด คือกลุ่มที่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับต่างๆ เป็นบางครั้ง ร้อยละ 25.40 (8) เหตุผลที่ตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้ง ผู้สมัครน่าจะสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นได้สูงสุด ร้อยละ 83.98 รองลงมาด้วยเป็นหน้าที่พลเมือง และกลัวเสียสิทธิทางการเมือง ร้อยละ 83.40 (9) ความคาดหวังทางการเมืองต่อผู้จะได้รับเลือกเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก กลุ่มที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้ง คาดหวังว่าผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจะทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ร้อยละ 82.40 รองลงมาผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจะทำประโยชน์แก่ส่วนรวมและส่วนตัว ร้อยละ 67.31 ส่วนผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้ง คาดว่าผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจะแสวงหาผลประโยชน์และอำนาจสูงสุด ร้อยละ 14.00 (10) ความคาดหวังว่านักการเมืองต้องคำนึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ กลุ่มที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้ง เห็นด้วยอย่างยิ่งว่านายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ ร้อยละ 82.19 รองลงมาไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 75.00 ส่วนกลุ่มที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้ง ก่อนข้างไม่เห็นด้วยที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ ร้อยละ 15.79 (11) ความพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด คือกลุ่มที่พึงพอใจมากกับบทบาทที่ผ่านมาของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ร้อยละ 82.19 ส่วนกลุ่มที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้ง ได้แก่ กลุ่มที่ค่อนข้างพอใจกับบทบาทที่ผ่านมาของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ร้อยละ 11.29 (12) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก กลุ่มที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด คือ กลุ่มที่ได้รับข่าวสารจากโปสเตอร์ ใบปลิว แผ่นโฆษณา ร้อยละ 86.46 รองลงมาได้รับข่าวสารการเลือกตั้งจากห้วคะแนน ร้อยละ 83.34 ส่วนกลุ่มที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2

ครั้งสูงสุด ได้รับข่าวสารการเลือกตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของทางราชการ ร้อยละ 13.07 (13) เหตุผลที่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พบว่า กลุ่มที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด ได้แก่ กลุ่มที่เลือกเพราะผู้นำท้องถิ่นหรือคนที่รู้จักแนะนำให้เลือก ร้อยละ 76.59 รองลงมา ได้แก่ เหตุผลอื่นๆ ร้อยละ 72.45 (14) พฤติกรรมในการจูงใจให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พบว่า กลุ่มที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุดพบเห็นพฤติกรรมแจกเงิน ร้อยละ 16.24 รองลงมา พบเห็นพฤติกรรมแจกสิ่งของ ร้อยละ 14.27 และก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ ร้อยละ 11.65 (15) เหตุผลการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า กลุ่มที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งที่ผ่านมา ด้วยเหตุผลคิดธุระจำเป็นสูงสุด ร้อยละ 40.50 รองลงมา ด้วยเหตุผลอื่นๆ ร้อยละ 36.71 และเหตุผลไม่ชอบผู้สมัคร ร้อยละ 8.80 (16) จุดเด่นของผู้สมัครที่ทำให้ตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พบว่า กลุ่มที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด เลือกเพราะมีพรรคการเมืองสนับสนุน ร้อยละ 79.45

พรรณประภา อินทวิทย์นันท์ (2548: 134 - 165) ศึกษา กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปี 2547 พบว่า (1) ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 44 – 45 ปี มีการสะสมประสบการณ์ทางการเมืองมาก่อน เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความน่าเชื่อถือ ระดับการศึกษาของกลุ่มที่เคยดำรงตำแหน่งส่วนมากอยู่ในระดับปริญญาตรี กลุ่มที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งทั้งหมดมีการศึกษาระดับปริญญาโท แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ส่วนอาชีพส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจส่วนตัว เนื่องจากมีเวลาเอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจของเขาและมีสภาพทางการเงินที่คล่องตัว และสำหรับสถานภาพทางการเมืองทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทุกคนสังกัดและได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองและนักการเมืองให้ความสนใจและสนับสนุนอย่างชัดเจนกับการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น (2) กลยุทธ์การวางแผนการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความจำเป็นต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพื่อมิให้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง โดยเฉพาะประเด็นว่าด้วยวิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง และค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนหัวหน้าทีมงานและผู้ปฏิบัติงานทุกคนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสรรหามา มีประสบการณ์ในการหาเสียงเลือกตั้ง และมีการเสริมทีมจากพรรคการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการได้รับคะแนนเสียงจากประชาชน นอกจากนี้ยังพบว่า มีพื้นที่การแข่งขันรุนแรง มีเขตเลือกตั้ง จำนวน 30, 36 และ 42 เขต และพื้นที่ที่ไม่มีมีการ

แข่งขันรุนแรง มีเขตเลือกตั้ง 24 เขต กลไกหลักที่ใช้ในการหาเสียง ก็คือ หัวคะแนน และผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนโยบายหลักของผู้สมัครรับเลือกตั้งมี 4 ประการ คือ นโยบายด้านสาธารณูปโภค ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการศึกษาและด้านการเมืองการบริหาร ในส่วนของ กลยุทธ์การวางแผนการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร ได้แก่ ผู้สมัครและทีมงานใช้กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด สร้างความผูกพัน และกลยุทธ์การวางตำแหน่งทางการเมือง ส่วนสารหรือเนื้อหาใช้การเน้นชื่อและเบอร์ของผู้สมัคร ผลงานที่ผ่านมา นโยบาย ภาพในอนาคต และการขอความเห็นใจ มีการใช้คำที่ดึงดูดใจ จัดง่าย สำหรับกลยุทธ์การใช้สื่อ มีการใช้สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่อมวลชนให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เพื่อความคุ้มค่าและน่าสนใจ ส่วนผู้รับสารมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายย่อยหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร ซึ่งได้แก่ กลุ่มชาวไร่อ้อย สับปะรด ชาวประมง เป็นต้นและมีการประเมินความนิยมเป็นระยะ (3) กลยุทธ์การดำเนินการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครใช้กลยุทธ์จัดโครงสร้างองค์กรภายใน เป็น 2 ระดับ เป็นหัวหน้าศูนย์การเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน โครงสร้างองค์กรแบบเครือข่าย คือ ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งใหญ่ ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งย่อยในแต่ละอำเภอ มีการคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและอุดมการณ์ร่วมกันมาปฏิบัติงาน มีการนำเทคโนโลยีสื่อสาร วิจัยประเมินผลการดำเนินงาน ส่วนการผลิตและเผยแพร่ ผู้สมัครใช้สื่อตามระยะเวลา ปริมาณ ขนาดพื้นที่ และความเข้มข้นในการแข่งขัน ใช้ผู้เผยแพร่ที่มีความชำนาญทำงานเป็นทีม และมีเครือข่ายทั้งจังหวัด ส่วนการควบคุมนั้น มีการจัดลำดับชั้นการควบคุม มีผู้รับผิดชอบชอบแต่ละอย่างแต่ละด้านอย่างชัดเจน (4) ปัญหาอุปสรรคที่ผู้สมัครพบ ประกอบด้วย ปัญหาด้านกฎหมายการเลือกตั้ง ขนาดพื้นที่การแข่งขัน คู่แข่งขัน ความขัดแย้งในองค์กรและการให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าเนื้อหาสาระและสื่อ ส่วนการแก้ไขมีการเตรียมการล่วงหน้าก่อนลงสมัคร มีกลยุทธ์การเฝ้าระวังและตอบโต้ การปรับแผนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และมีที่ปรึกษาด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งรวมทั้งที่ปรึกษาด้านกฎหมายเลือกตั้ง

วณิชชา สุทธิเดช (2548: บทคัดย่อ) ศึกษา ทักษะคติของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในองค์การบริหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ได้แก่ เพศ และความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด และทัศนคติสถานภาพและบทบาทของสตรี แต่ปัจจัยด้านอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

ดรุณี กุลวงศ์ (2549) ศึกษา การเป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งของสตรี กรณีศึกษาในชุมชนเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า อายุ การศึกษา และรายได้ไม่เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการเป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งของสตรี แต่เครือข่ายเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการเป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งของสตรีในชุมชนเขตเทศบาลนครอุดรธานี ผู้เป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งจะทำหน้าที่ในการประสานงานกับแกนนำในชุมชนโดยตรง และจะใช้วิธีการแจกใบปลิว ใบแนะนำตัว และติดโปสเตอร์ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยสตรีที่เป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จะต้องมียุทธศาสตร์ดีเข้ากับประชาชนในชุมชนได้ดี

ชัยยะ ทับทิม (2550: บทคัดย่อ) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เพศ อายุ มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการศึกษอาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด การเป็นสมาชิกองค์กรหรือกลุ่มต่างๆ และความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ในส่วนระดับของการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของการดำเนินกิจกรรมกิจกรรมการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ มีเพียงส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในระดับสูง กิจกรรมการทำหน้าที่สื่อข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง รองลงมามีส่วนร่วมในระดับต่ำและมีเพียงส่วนน้อยมีส่วนร่วมในระดับสูง และกิจกรรมการติดต่อกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับต่ำ รองลงมามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง มีเพียงส่วนน้อยมีส่วนร่วมในระดับสูง

สุรัตน์ จันทร์สว่าง (2550: บทคัดย่อ) ศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี เขตเลือกตั้งที่ 3 ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่าการติดตามข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาและการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความสัมพันธ์กับรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปรียพรรณ ศรีธวัช หม่อมหลวง (2552) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตย : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2552 ผลการศึกษาพบว่า (1) การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2552 มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด ร้อยละ 60.99 รองลงมาคือการเลือกตั้งเมื่อ

วันที่ 24 มิถุนายน 2550 มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 59.66 ลำดับสุดท้ายการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2547 มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 51.72 จะเห็นได้ว่าประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาทางด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพิ่มมากขึ้น (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มากที่สุด คือ การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง ร้อยละ 88.18 รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งของเทศบาลนครเชียงใหม่ และนโยบายการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ ร้อยละ 80.91 การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ของสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ร้อยละ 74.55 ภาพพจน์หรือผลการบริหารงานของคณะผู้บริหารเทศบาลนครเชียงใหม่ชุดเก่า ร้อยละ 67.27 และลำดับสุดท้ายคือ พฤติกรรมส่วนตัวหรือประวัติความเป็นมาของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ ร้อยละ 62.73 (3) ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ ลักษณะการเป็นสังคมเมือง ร้อยละ 93.64 รองลงมาคือ ลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชน ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ร้อยละ 88.18 ลำดับสุดท้าย คือ การกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง ร้อยละ 59.09

สรุปแนวความคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยมีแนวความคิดในการวิจัยในเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พอที่จะสรุปได้ดังนี้ คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ผู้สมัคร เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ (1) ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร (2) ตัวแปรตาม คือ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกของผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีในลักษณะต่างๆ 4 ลักษณะ ดังนี้ คือ (1) การสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นฐานคะแนนเสียง (2) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (3) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (4) การดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity research) ผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) เชิงปริมาณ ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ โดยวิธีการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง (Sampling survey) ซึ่งใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาม ขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการวิจัย คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ใน 3 เขตเลือกตั้ง อำเภอบ้านผือ จำนวน 80,237 คน (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ณ 4 มิถุนายน 2555)

ตารางที่ 3.1 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อำเภอบ้านผือ
(วันที่ 17 มิถุนายน 2555)

อำเภอ	จำนวน เขต เลือกตั้ง	เขต เลือกตั้ง	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง			จำนวน หน่วย เลือกตั้ง	หมายเหตุ
			ชาย	หญิง	รวม		
บ้านผือ	3	1	14,492	14,850	29,342	62	-
		2	11,951	11,748	23,699	51	-
		3	13,312	13,884	27,196	53	-
รวม	3	3	39,775	40,482	80,237	166	-

ที่มา : ข้อมูลองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี วันที่ 4 มิถุนายน 2555

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ใน 3 เขตเลือกตั้ง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีด้วยวิธีการจับสลากเลือกตัวอย่าง 1 อำเภอ ในการสุ่มตัวอย่างของการได้รับเลือกจากอำเภอในเขตจังหวัดอุดรธานี จำนวน 20 อำเภอ ทำการสุ่มได้ อำเภอบ้านผือ การกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ใช้หลักการคำนวณตามวิธีการของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{80,237}{1 + 80,237(0.05)^2}$$

$$n = 398.01$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เท่ากับ 398 ตัวอย่าง

1. ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแต่ละเขตเลือกตั้งแบบสัดส่วน (Proportion stratified random sampling) โดยการคำนวณเพื่อหาจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตร (สุชาติ กิระนันท์ : 2538) ดังนี้

$$nh = n \frac{N_h}{N}$$

โดยให้ nh = จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตเลือกตั้ง
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 N_h = จำนวนประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้ง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด

ผลจากการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตเลือกตั้ง ดังตารางที่ 3.2 – 3.4

ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในเขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอบ้านฝ่อ

ตำบล	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวม		
คำด้วง	2,478	2,541	5,019	25	-
กลางใหญ่	3,412	3,495	6,907	34	-
เมืองพาน	3,259	3,341	6,600	33	-
บ้านค้อ	1,189	1,222	2,411	12	-
หายโศก	4,154	4,251	8,405	41	-
รวม	14,492	14,850	29,342	145	-

ตารางที่ 3.3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในเขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอบ้านฝ่อ

ตำบล	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวม		
เขื่อน้ำ	3,248	3,188	6,436	32	-
หนองหัวคู	2,605	2,521	5,126	26	-
คำบง	2,416	2,444	4,860	24	-
โนนทอง	3,682	3,595	7,277	36	-
รวม	11,951	11,748	23,699	118	-

ตารางที่ 3.4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในเขตเลือกตั้งที่ 3 อำเภอบ้านฝ่อ

ตำบล	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวม		
บ้านฝ่อ	4,641	4,950	9,591	48	-
ข้าวสาร	2,172	2,187	4,359	22	-
หนองแวง	2,529	2,591	5,120	25	-
จำปาโมง	3,970	4,156	8,126	40	-
รวม	13,312	13,884	27,196	135	-

2. แต่ละเขตเลือกตั้งจะทำการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) คือ จะแจกแบบสอบถามโดยไม่คำนึงว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นเพศชาย เพศหญิง มีอาชีพอะไร เพียงแต่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีจากในแต่ละเขตเลือกตั้งให้ได้ครบตามจำนวนที่กำหนด

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยคัดเลือกจากผู้นำในชุมชน ได้แก่ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน สมาชิกสภาเทศบาลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน และกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 4 คน รวมจำนวน 12 คน และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านฝ่อ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

1.2.3 ตัวแปรของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของตัวแปร ดังนี้

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่

(1) ปัจจัยภายใน ซึ่งเป็นสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

(2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้แก่

- (1) การสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นฐานคะแนนเสียง
- (2) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- (3) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- (4) การดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

เชิงปริมาณแบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โครงสร้างแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นการตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ คุณสมบัตินักเลือกตั้ง ผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นการตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 4 ข้อ และเป็นคำถามปลายเปิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ การสมัครรับเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล เป็นคำถามปลายเปิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 28 ข้อ

คำถามเกี่ยวกับปัจจัยภายนอก และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

5 ระดับของลิเคิร์ต มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มาก
- 3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง น้อย
- 1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น

2.2 การสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 สืบค้นแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิจากวารสาร ผลงานวิจัย สิ่งพิมพ์อื่น ๆ อินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประมวลสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาทั้งหมด

2.2.2 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วน

จังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีตามวัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่กำหนดไว้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ส่วนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ส่วนที่ 4 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2.3 นำแบบสอบถามการวิจัยที่สร้างขึ้นปรักษาอาจารย์ที่ปรักษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขภาษา ความชัดเจนและความถูกต้องและขอคำแนะนำ มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่อง

2.2.4 ขอความอนุเคราะห์แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา และนำมาปรับปรุงให้มีเนื้อหาวิชาที่ถูกต้อง

2.2.5 ปรับปรุงแบบสอบถามตามผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรักษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ

2.2.6 ได้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ ที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) มีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00

2.2.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability)

2.2.8 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) มีค่า r ระหว่าง 0.59 – 0.83

2.2.9 นำแบบสอบถามเป็นรายข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.59 – 0.83 มารวมเป็นแบบสอบถามทั้งฉบับ แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่า

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) = 0.829 ซึ่งมีค่าความเชื่อถือสูงมาก (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 97 – 101)

2.2.10 จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการศึกษา และข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสาร เช่น ตำรา หนังสือ รายงานผลการวิจัยและเอกสารต่าง ๆ และการสัมภาษณ์รวมถึงการสังเกต โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

3.2 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2557 - 30 เมษายน 2557 ซึ่งก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างได้เข้าใจรับทราบก่อนเริ่มทำการเก็บข้อมูล

3.3 เมื่อทำการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วก็ทำการตรวจสอบความครบถ้วนของการตอบแบบสอบถามในภาคสนาม

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทำการประมวลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสังเกต แล้วนำแบบสอบถามเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์แบบสอบถาม

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการบรรยายพร้อมตารางประกอบ คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้มีสิทธิ

เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าสถิติร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ คุณสมบัตส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร วิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และนำค่าเฉลี่ยไปแปลผลกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วย

ส่วนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ การสมัครรับเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และนำค่าเฉลี่ยไปแปลผลกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด/ไม่มีส่วนร่วม

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร

การทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi Square) ที่ระดับ 0.05 และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้สถิติ t-test และกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปใช้สถิติ F-

test และใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

4.3 การวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นคำถามแบบปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity research) ผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) การวิจัยเชิงปริมาณได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ใน 3 เขตเลือกตั้งอำเภอบ้านผือ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นทางการเมืองในแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลมาจัดระบบ/ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ได้นำเสนอแยกออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ส่วนที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

1.1 ปัจจัยภายใน เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ในรูปตารางด้วยการใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการพรรณนาประกอบ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	234	58.80
หญิง	164	41.20
รวม	398	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นชาย จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.80 และเป็นหญิง จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.20

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมาก จำนวน 5 คน มีความเห็นว่า เพศชายเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง เช่น “เพศชายได้รับเลือกตั้งทางการเมืองมากกว่าและเพศหญิงยังไม่กล้าแสดงออกและพูดเกี่ยวกับการเมืองมากนัก”

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 20 ปี	35	8.80
20 – 30 ปี	115	28.90
31 – 40 ปี	101	25.40
41 – 50 ปี	102	25.60
51 – 60 ปี	33	8.30
61 ปีขึ้นไป	12	3.00
รวม	398	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.90 รองลงมา มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 อายุ 31 – 40 จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.40 อายุไม่เกิน 20 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 อายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 และอายุ 61 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจำนวน 6 คน มีความเห็นว่า ช่วงมีอายุ 30 ปีขึ้นไปเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าช่วงอายุอื่น เช่น “อายุ 30 ปีขึ้นไปซึ่งจบการศึกษา

แล้วและมีอาชีพที่มั่นคงจะมีวุฒิภาวะพอสมควร จึงมีเวลาสนใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าช่วงอายุอื่น”

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	26	6.50
ประถมศึกษา	38	9.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	95	23.90
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	107	26.90
อนุปริญญา / ปวส.	110	27.60
ปริญญาตรีขึ้นไป	22	5.50
รวม	398	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.60 รองลงมาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.90 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 ประถมศึกษา จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 และการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจำนวน 6 คน มีความเห็นว่า การศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เช่น “การใช้สิทธิเลือกตั้งมีหนึ่งสิทธิหนึ่งเสียงเท่าเทียมกันถึงแม้ว่าผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในเขตชนบทแต่ก็ได้รับรู้เรื่องราวข่าวสารทางการเมืองจากกลุ่มการเมือง นักการเมืองและทางราชการเหมือนกัน สำหรับผู้มีการศึกษาสูงจะมีบทบาทเป็นผู้นำและชี้นำทางการเมือง”

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	40	10.10
เกษตรกร	139	34.90
รับจ้าง	62	15.60

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ค้าขาย	52	13.10
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	53	13.30
พนักงานร้านค้า/บริษัท	33	8.30
อื่นๆ	19	4.80
รวม	398	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.90 รองลงมาอาชีพรับจ้าง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.60 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 อาชีพค้าขาย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.10 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.10 อาชีพพนักงานร้านค้า/บริษัท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 และอื่นๆ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.80 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่า อาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีมากกว่าอาชีพอื่น “ประชาชนส่วนมากที่อาศัยอยู่ในชนบทประกอบอาชีพเกษตรกรรม และไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ”

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 5,000 บาท	8	2.00
5,001 – 10,000 บาท	183	46.00
10,001 – 20,000 บาท	54	13.60
20,001 – 30,000 บาท	77	19.30
30,001 – 40,000 บาท	72	18.10
สูงกว่า 40,000 บาท	4	1.00
รวม	398	100.00

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมารายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 รายได้ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.10 รายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.60 รายได้ไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 และ รายได้สูงกว่า 40,000 บาทน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจำนวน 11 คน มีความเห็นว่า รายได้ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เช่น “การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะการไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นบุคคลที่มีรายได้น้อยหรือรายได้สูง โดยคนที่มีรายได้น้อยจะมีส่วนร่วมในฐานะผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ส่วนเป็นนักการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้นำกลุ่มการเมือง ในการทำกิจกรรมทางการเมืองต้องแบกรับมีภาระค่าใช้จ่ายเป็นต้นว่า ค่ารถ ค่าน้ำมัน ค่าอาหาร ค่าตอบแทนทีมงานเป็นจำนวนมากจึงต้องเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสูง”

1.2 ปัจจัยภายนอก เป็นการนำเสนอผลการวิจัย ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง การดำรงตำแหน่งในกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองต่างๆ ปัจจัยการเป็นสมาชิก เหตุผลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง ในรูปตาราง สถิติที่ใช้ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการพรรณนาประกอบ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวน และร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม

การเป็นสมาชิกกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
เป็น	367	92.20
ไม่เป็น	31	7.80
รวม	398	100.00

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 367 คน คิดเป็นร้อยละ 92.20 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวน และร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่ม/องค์กรทางการเมือง

สมาชิกกลุ่มหรือองค์กร	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
1. สมาชิกชมรมหรือองค์กรการกุศล	23	1.93	13
2. สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน	71	5.96	6
3. สมาชิกกลุ่มอาชีพ	57	4.76	9
4. สมาชิกชมรมกำนัน – ผู้ใหญ่บ้าน	25	2.10	12
5. สมาชิกกลุ่ม อสม.	50	4.18	10
6. สมาชิกกลุ่มเกษตรกร	140	11.76	3
7. สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	230	19.32	2
8. สมาชิกกลุ่มฌาปนกิจ	242	20.33	1
9. สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	25	2.10	12
10. สมาชิกกลุ่มเยาวชน	44	3.70	11
11. สมาชิกชมรมคนรักสุขภาพ	86	7.23	4
12. สมาชิกองค์กรทางการเมืองท้องถิ่น	76	6.38	5
13. สมาชิกพรรคการเมือง	63	5.29	7
14. อื่นๆ	59	4.96	8
รวม	1,191	100	

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ จากผู้ตอบแบบสอบถาม 398 คน

จากตารางที่ 4.7 พบว่า จำแนกตามกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจ จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 20.33 รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 19.32 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 เป็นสมาชิกชมรมคนรักสุขภาพ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 7.23 เป็นสมาชิกองค์กรทางการเมืองท้องถิ่น จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 6.38 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 5.96 เป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 5.29 อื่นๆ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 4.96 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 เป็นสมาชิกกลุ่ม อสม. จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 4.18 เป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 3.70 เป็นสมาชิกกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน และเป็นสมาชิกอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม จำนวน 25 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 2.10 และเป็นสมาชิกชมรมหรือองค์กรการกุศล
น้อยที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 1.93 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวน และร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการดำรงตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
ประธาน	21	5.30
รองประธาน	16	4.00
เลขานุการ	12	3.00
กรรมการ	72	18.10
สมาชิก	238	59.80
ที่ปรึกษา	12	3.00
อื่นๆ	27	6.80
รวม	398	100.00

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากดำรงตำแหน่ง สมาชิกกลุ่ม
จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.80 รองลงมาตำแหน่งกรรมการ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ
18.10 อื่นๆ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 ตำแหน่งประธาน จำนวน 21 คน คิดเป็น
ร้อยละ 5.30 ตำแหน่งรองประธาน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และตำแหน่งเลขานุการ
และที่ปรึกษาเท่ากันน้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวน และร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยการเป็นสมาชิก

ปัจจัยการเป็นสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
1. คิดว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชนตาม รัฐธรรมนูญ	352	38.10	1
2. คิดว่าการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรทาง การเมืองมีความจำเป็นต่อการได้ประโยชน์ ในอาชีพของตนเอง	299	32.36	2
3. มีความผูกพันและความสนใจต่อกลุ่ม หรือ องค์กรทางการเมืองอื่นๆ	49	5.30	5

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ปัจจัยการเป็นสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
4. มีความศรัทธา เชื่อมมั่น ผูกพันต่อผู้นำกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองนั้นๆ	95	10.28	3
5. คิดว่าการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมืองทำความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนประชาชนได้	50	5.41	4
6. คิดว่าการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมืองทำให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ	39	4.22	7
7. การเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมืองนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางการเมืองของตนเอง	40	4.33	6

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ จากผู้ตอบแบบสอบถาม 398 คน

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ปัจจัยการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรผู้ตอบแบบสอบถามเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญมากที่สุด จำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 38.10 รองลงมาคิดว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการได้ประโยชน์ในอาชีพของตนเอง จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 32.36 มีความศรัทธา เชื่อมมั่น ผูกพันต่อผู้นำกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองนั้นๆ จำนวน 95 คิดเป็นร้อยละ 10.28 คิดว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองทำความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนประชาชนได้ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 5.41 มีความผูกพันและความสนใจต่อกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองนั้นๆ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางการเมืองของตนเอง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 4.33 และคิดว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองทำให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะน้อยที่สุด จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 4.22 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวน และร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเหตุผลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม

เหตุผลที่ไม่ได้เป็นสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
1. สุขภาพไม่แข็งแรง	3	9.70
2. ไม่ได้รับเชิญชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก	4	12.90
3. ไม่มีเวลาติดภารกิจอื่น หรือเสียเวลาประกอบอาชีพ	15	48.40
4. ไม่ได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม	5	16.10
5. อื่นๆ	4	12.90
รวม	31	100.00

*ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร จำนวน 31 คน

จากตารางที่ 4.10 พบว่า เหตุผลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าไม่มีเวลาติดภารกิจอื่นหรือเสียเวลาประกอบอาชีพมากที่สุด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 รองลงมาไม่ได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.10 ไม่ได้รับเชิญชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก และอื่นๆ จำนวน 4 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 12.90 และสุขภาพไม่แข็งแรงน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน	แปลผล
	($\bar{X}$)	มาตรฐาน (S.D.)	
1. คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร	3.94	0.91	มาก
2. นโยบายผู้สมัคร	3.97	0.97	มาก
3. ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร	2.85	1.00	ปานกลาง
4. ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร	3.14	1.03	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.48	0.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ นโยบายผู้สมัครมากที่สุด ($\bar{x} = 3.97$) รองลงมาคุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร ($\bar{x} = 3.94$) ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร ($\bar{x} = 3.14$) และผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัครน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.85$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านคุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ผู้สมัคร	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$ (S.D.)	การแปลผล
	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและวิสัยทัศน์กว้างไกล	117 (29.40)	204 (51.30)	42 (10.60)	14 (3.50)	21 (5.30)	3.95 (1.00)	มาก
2. ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานสูง	111 (27.90)	197 (49.50)	68 (17.10)	9 (2.30)	13 (3.30)	3.96 (0.91)	มาก
3. ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม	106 (26.60)	200 (50.30)	66 (16.60)	13 (3.30)	13 (3.30)	3.93 (0.92)	มาก
4. ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	109 (27.40)	200 (50.30)	67 (16.80)	9 (2.30)	13 (3.30)	3.96 (0.90)	มาก

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมือง ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ผู้สมัคร	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$ $(S.D.)$	การ แปล ผล
	เห็นด้วย มาก ที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
5. ผู้สมัครนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้ มีความซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง เข้าถึงประชาชน	125 (31.40)	184 (46.20)	44 (11.10)	24 (6.0)	21 (5.30)	3.92 (1.06)	มาก
ค่าเฉลี่ย						3.94 (0.91)	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านคุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานสูง และเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดีมากที่สุดเท่ากัน ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.96$) รองลงมาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ วิสัยทัศน์กว้างไกล ($\bar{x} = 3.95$) เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม ($\bar{x} = 3.93$) และเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง เข้าถึงและช่วยเหลือประชาชนน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.92$) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนจำนวน 9 คน และประชาชนทั่วไปทั้งหมด มีความเห็นว่า คุณสมบัติส่วนตัวมีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เช่น “ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่อดีตเคยเป็นนักการเมือง เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีบทบาททางการเมืองระดับจังหวัดหรือระดับชาติ ประวัติส่วนตัวดีชื่อเสียงไม่มากและเป็นที่รู้จักมักคุ้นของคนในจังหวัด รวมทั้งอยู่ในสังกัดพรรคการเมืองที่ประชาชนนิยมชมชอบทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจของประชาชน ซึ่งจะมีผลต่อคะแนนเสียงการแข่งขัน”

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านนโยบายผู้สมัคร

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านนโยบาย	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$ (S.D.)	การแปลผล
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นปานกลาง	เห็นน้อย	ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. นโยบายมีประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น	158 (39.70)	159 (39.90)	55 (13.80)	18 (4.50)	8 (2.0)	4.10 (0.94)	มาก
2. นโยบายที่เป็นรูปธรรมสามารถทำได้จริง	154 (38.70)	141 (35.40)	69 (17.30)	14 (3.50)	20 (5.0)	3.99 (1.07)	มาก
3. นโยบายตรงกับความต้องการของประชาชน	152 (38.20)	146 (36.50)	60 (15.10)	23 (5.80)	17 (4.30)	3.98 (1.07)	มาก
4. นโยบายยึดหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและหลักกฎหมาย	139 (34.90)	166 (41.70)	52 (13.10)	19 (4.80)	22 (5.50)	3.95 (1.08)	มาก
5. นโยบายของผู้สมัครสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัด	123 (30.90)	136 (34.20)	109 (27.40)	10 (2.50)	20 (5.0)	3.83 (1.05)	มาก
ค่าเฉลี่ย						3.97 (0.97)	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านนโยบายผู้สมัคร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ นโยบายผู้สมัครมีประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุด ($\bar{X}=4.10$) รองลงมา นโยบายที่เป็นรูปธรรม สามารถทำได้จริง ($\bar{X}=3.99$) นโยบายตรงกับความต้องการของประชาชน ($\bar{X}=3.98$) นโยบายยึดหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและหลักกฎหมาย ($\bar{X}=3.95$) และนโยบายสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.83$) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจำนวน 11 คน มีความเห็นว่ นโยบายมีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เช่น “ผู้สมัครกลุ่มเพื่อไทยใช้นโยบายประชาชนนิยมเช่นเดียวกับรัฐบาลมาใช้หาเสียงทำให้เกิดผลแพ้ชนะการเลือกตั้ง” และประชาชนทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดก็มีความเห็นสอดคล้องกัน เช่น “ปัจจุบันชาวบ้านจะพิจารณา นโยบายผู้สมัครเป็นประการแรก และต้องเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชน และเป็นกรอบในการบริหารจัดการเงินของรัฐสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน”

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านผลประโยชน์หรือ ผลตอบแทนจากผู้สมัคร	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$ $(S.D.)$	การแปลผล
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. เลือกผู้สมัครเพราะได้รับเงินเป็นจำนวนที่น่าพอใจ	14 (3.50)	69 (17.30)	170 (42.70)	52 (13.10)	93 (23.40)	2.64 (1.12)	ปานกลาง
2. เลือกผู้สมัครเพราะได้รับสิ่งของ/เครื่องกิน เครื่องใช้	16 (4.0)	57 (14.30)	162 (40.70)	62 (15.60)	101 (25.40)	2.56 (1.13)	ปานกลาง
3. เลือกผู้สมัครเพราะได้รับการจัดเลี้ยง	25 (6.30)	53 (13.30)	161 (40.50)	58 (14.60)	101 (25.40)	2.60 (1.18)	ปานกลาง
4. เลือกผู้สมัครเพราะสัญญาว่าจะทำสิ่งต่างๆ ให้หลังจากได้รับเลือกแล้ว	25 (6.30)	130 (32.70)	158 (39.70)	36 (9.0)	49 (12.30)	3.11 (1.07)	ปานกลาง
5. เลือกผู้สมัครเพราะช่วยงานสังคมประเพณีต่างๆ ของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ เช่น งานบวช งานศพ งานแต่งงาน เป็นต้น	33 (8.30)	202 (50.80)	83 (20.90)	31 (7.80)	49 (12.30)	3.34 (1.13)	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย						2.85 (1.00)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เลือกผู้สมัครเพราะช่วยงานสังคมประเพณีต่างๆ ของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด ($\bar{x}=3.34$) รองลงมาเลือกผู้สมัครเพราะสัญญาว่าจะทำสิ่งต่างๆ ให้ภายหลังจากได้รับเลือกแล้ว ($\bar{x}=3.11$) เลือกผู้สมัครเพราะได้รับเงินเป็นจำนวนที่น่าพอใจ ($\bar{x}=2.64$) เลือกผู้สมัครเพราะได้รับการจัดเลี้ยง ($\bar{x}=2.60$) และเลือกผู้สมัครเพราะได้รับสิ่งของ/เครื่องกิน เครื่องใช้น้อยที่สุด ($\bar{x}=2.56$) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนจำนวน 7 คน และประชาชนทั่วไปจำนวน 4 คน มีความเห็นว่า ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัครมีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เช่น “ในสังคมชนบทผลประโยชน์ตอบแทน การซื้อสิทธิขายเสียงผ่านหัวคะแนนยังคงใช้ได้ผลกับการเลือกตั้งทุกระดับ และจะเป็นทั้งประประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวมจากผู้สมัครหาเสียงไว้ก่อนการเลือกตั้ง”

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$	การแปลผล
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย		
ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ผู้สมัคร	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	(S.D.)	
1. เป็นเพื่อนผู้สมัคร	48 (12.10)	138 (34.70)	124 (31.20)	32 (8.0)	56 (14.10)	3.22 (1.19)	ปานกลาง
2. เป็นเครือญาติผู้สมัคร	69 (17.30)	110 (27.60)	132 (33.20)	39 (9.80)	48 (12.10)	3.28 (1.21)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$	การแปล ผล
	เห็น ด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย		
ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/ การอุปถัมภ์ผู้สมัคร	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	(S.D.)	
3. เป็นผู้ที่เคารพนับถือ หรือ ศรัทธาผู้สมัคร	52 (13.10)	187 (47.0)	71 (17.80)	44 (11.10)	44 (11.10)	3.39 (1.17)	ปานกลาง
4. เป็นผู้ที่รู้จักคุ้นเคยหรือ ได้รับความช่วยเหลือ พึงพาจากผู้สมัคร	46 (11.60)	125 (31.40)	135 (33.90)	40 (10.10)	52 (13.10)	3.18 (1.17)	ปานกลาง
5. เป็นเพื่อนหรือญาติ หวัะแนนผู้สมัคร	26 (6.50)	59 (14.80)	149 (37.40)	80 (20.10)	84 (21.10)	2.65 (1.15)	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย						3.14 (1.06)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เป็นผู้ที่เคารพนับถือหรือศรัทธาผู้สมัครมากที่สุด ($\bar{x}=3.39$) รองลงมาเป็นเครือญาติผู้สมัคร ($\bar{x}=3.28$) เป็นเพื่อนผู้สมัคร ($\bar{x}=3.22$) เป็นผู้ที่รู้จักคุ้นเคยหรือได้รับความช่วยเหลือพึงพาจากผู้สมัคร ($\bar{x}=3.18$) และเป็นเพื่อนหรือญาติหวัะแนนผู้สมัครน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.65$) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนจำนวน 10 คน และประชาชนทั่วไปทั้งหมด มีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมส่วนตัวมีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เช่น “ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นที่รู้จัก คุ้นเคย และมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เป็นการส่วนตัวกับประชาชนมาก่อน รวมทั้งได้รับกระแสนิยมของพรรคการเมืองที่ประชาชนชื่นชอบให้การสนับสนุนทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้สมัคร”

1.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นการนำเสนอผลการวิจัย ใน 4 ลักษณะประกอบด้วย การสมัครรับเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การดำเนินการเลือกตั้ง และติดตามผลในรูปแบบตาราง สถิติที่ใช้ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการพรรณนาประกอบ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวม

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน	แปลผล
	($\bar{X}$)	มาตรฐาน (S.D.)	
1. การสมัครรับเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียง	2.76	0.95	ปานกลาง
2. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3.29	0.94	ปานกลาง
3. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.06	0.74	มาก
4. การดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล	3.26	0.84	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.34	0.73	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด ($\bar{X}=4.06$) รองลงมาการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.29$) การดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล ($\bar{X}=3.26$) และการสมัครรับเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียงน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.76$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการ
เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการสมัครรับเลือกตั้ง
และเป็นฐานคะแนนเสียง

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง ด้านการสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นฐานคะแนนเสียง	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$ (S.D.)	การ แปล ผล
	เห็น ด้วย มาก ที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	เห็น ด้วย มาก จำนวน (ร้อยละ)	เห็น ด้วย ปาน กลาง จำนวน (ร้อยละ)	เห็น ด้วย น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็น ด้วย จำนวน (ร้อยละ)		
1. เคยสนใจจะสมัครรับ เลือกตั้งเป็นนายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	22 (5.50)	58 (14.60)	164 (41.20)	95 (23.90)	59 (14.80)	2.72 (1.05)	ปาน กลาง
2. เคยสนับสนุนสมาชิกใน ครอบครัวสมัครรับเลือกตั้ง นายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดอุดรธานี สมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด	18 (4.50)	70 (17.60)	160 (40.20)	90 (22.60)	60 (15.10)	2.73 (1.05)	ปาน กลาง
3. เคยเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัคร รับเลือกตั้งนายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัด หรือ สมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด	21 (5.30)	55 (13.80)	153 (38.40)	111 (27.90)	58 (14.60)	2.67 (1.05)	ปาน กลาง
4. เคยแนะนำโน้มน้าวให้ผู้อื่น สมัครรับเลือกตั้งนายก องค์การบริหารส่วน จังหวัดอุดรธานี	21 (5.30)	79 (19.80)	157 (39.40)	82 (20.60)	59 (14.80)	2.80 (1.08)	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง ด้านการสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นฐานคะแนนเสียง	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$ (S.D.)	การ แปลผล
	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
5. เคยเป็นอาสาสมัคร ช่วยเหลือผู้สมัครเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วน จังหวัดอุดรธานี	20 (5.0)	134 (33.70)	147 (36.90)	50 (12.60)	47 (11.80)	3.07 (1.06)	ปาน กลาง
6. เคยบริจาคเงินสนับสนุน ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัด อุดรธานี	23 (5.80)	45 (11.30)	101 (25.40)	147 (36.90)	82 (20.60)	2.44 (1.11)	น้อย
7. เป็นสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองและมีส่วน ช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง	32 (8.0)	100 (25.10)	121 (30.40)	79 (19.80)	66 (16.60)	2.88 (1.19)	ปาน กลาง
ค่าเฉลี่ย						2.76 (0.95)	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการสมัครรับเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เคยเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สมัครเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี มากที่สุด ($\bar{X}=3.07$) รองลงมาเป็นสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง และมีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X}=2.88$) เคยแนะนำโน้มน้าวให้ผู้อื่นสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ($\bar{X}=2.80$) เคยสนับสนุนสมาชิกในครอบครัวสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ($\bar{X}=2.73$) เคยมีความสนใจจะสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ($\bar{X}=2.72$) เคยเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ($\bar{x}=2.67$) เคยบริจาคเงินสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.44$) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป มีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นการสมัครรับเลือกตั้ง เช่น “ประชาชนมีโอกาสสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเฉพาะในระดับหมู่บ้านตำบล การสมัครรับเลือกตั้งระดับจังหวัดต้องได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองระดับชาติหรือพรรคการเมืองและเป็นผู้มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจมั่นคง ในส่วนการฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเป็นผู้นำในท้องถิ่นคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มการเมือง เช่น คนเสื้อแดง โดยผู้สมัครจะเลือกจากผู้นำในหมู่บ้านละ 10 คน เป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้ง”

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$	การแปลผล
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. เคยร่วมณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีทุกครั้ง	83 (20.90)	115 (28.90)	153 (38.4)	27 (6.8)	20 (5.0)	3.53 (1.05)	มาก
2. พுகุยและแสดงความคิดเห็นเรื่องการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีกับบุคคลอื่นทุกครั้ง	72 (18.10)	127 (31.90)	110 (27.60)	59 (14.80)	30 (7.50)	3.38 (1.16)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น					(X̄)	การ แปลผล
	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
3. ติดตามการหาเสียงของ ผู้สมัคร หรือรับฟังการ อภิปรายของผู้สมัครรับ เลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดอุดรธานีทุกครั้ง	80 (20.10)	139 (34.90)	92 (23.10)	64 (16.10)	23 (5.80)	3.47 (1.15)	ปาน กลาง
4. รับทราบข้อมูลข่าวสารการ เลือกตั้งทุกระดับการเลือกตั้ง ทุกครั้ง	83 (20.90)	111 (27.90)	132 (33.20)	64 (16.10)	8 (2.0)	3.49 (1.05)	ปาน กลาง
5. เคยชักชวนหรือพูดโน้มน้าว ให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียง ให้แก่ผู้สมัครนายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	59 (14.80)	94 (23.60)	169 (42.50)	36 (9.0)	40 (10.10)	3.24 (1.12)	ปาน กลาง
6. เคยสนับสนุนเงินช่วยเหลือ ผู้สมัครนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดอุดรธานี	53 (13.30)	26 (6.50)	83 (20.90)	162 (40.70)	74 (18.60)	2.55 (1.24)	ปาน กลาง
7. ร่วมรับฟังแนวนโยบายของ ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัด อุดรธานีเพื่อใช้ตัดสินใจ เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทุกครั้ง	71 (17.80)	127 (31.90)	121 (30.40)	47 (11.80)	32 (8.0)	3.39 (1.14)	ปาน กลาง
ค่าเฉลี่ย						3.29 (0.94)	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เคยร่วมรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีทุกครั้งมากที่สุด ($\bar{x}=3.53$) รองลงมา รับทราบข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งทุกระดับการเลือกตั้งทุกครั้ง ($\bar{x}=3.49$) ติดตามการหาเสียงของผู้สมัครหรือรับฟังการอภิปรายของผู้สมัครเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีทุกครั้ง ($\bar{x}=3.47$) ร่วมรับฟังนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเพื่อใช้ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกครั้ง ($\bar{x}=3.39$) พุดคุย และแสดงความคิดเห็นเรื่องการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีกับบุคคลอื่นทุกครั้ง ($\bar{x}=3.38$) เคยชักชวนหรือโน้มน้าวให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ($\bar{x}=3.24$) เคยสนับสนุนเงินช่วยเหลือผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.55$) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนมีความเห็นว่า “ประชาชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งน้อย ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีส่วนใหญ่จะใช้ระบบห้วคะแนนของแต่ละชุมชนเป็นผู้เผยแพร่หาเสียงโดยคัดเลือกชาวบ้านหมู่บ้านละ 10 คน ร่วมเดินหาเสียงเลือกตั้งช่วยแจกแผ่นพับ นามบัตร ติดโปสเตอร์หาเสียงส่วนมากเป็นกลุ่มสตรี การรณรงค์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งยังไม่ทั่วถึงเพียงพอจะอยู่เฉพาะกลุ่มของตน”

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$	การแปลผล
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วย	เห็นปานกลาง	เห็นน้อย	ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีทุกครั้ง	153 (38.40)	181 (45.50)	55 (13.80)	5 (1.30)	4 (1.0)	4.19 (0.79)	มาก

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$ (S.D.)	การ แปลผล
	เห็น	เห็น	เห็น	เห็น	ไม่เห็น		
	ด้วย	ด้วย	ด้วย	ด้วย	ด้วย		
	มาก	มาก	ปาน	น้อย			
	ที่สุด		กลาง				
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
2. บอกให้สมาชิกในครอบครัว ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง	153 (38.40)	163 (41.0)	73 (18.30)	5 (1.30)	4 (1.0)	4.14 (0.83)	มาก
3. ได้ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิ เลือกตั้งของตนเอง และ สมาชิกในครอบครัว ที่มีการเลือกตั้งทุกครั้ง	147 (36.90)	150 (37.70)	87 (21.90)	5 (1.30)	9 (2.30)	4.05 (0.91)	มาก
4. ได้ติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง ที่มีการเลือกตั้งทุกครั้ง	120 (30.20)	163 (41.0)	90 (22.60)	25 (6.30)	-	3.94 (0.88)	มาก
5. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเมื่อผู้สมัคร ที่สนับสนุนสมัครรับ เลือกตั้งทุกครั้ง	122 (30.70)	175 (44.0)	72 (18.10)	22 (5.50)	7 (1.80)	3.96 (0.93)	มาก
6. ชักชวนเพื่อนบ้านให้ไปใช้ สิทธิเลือกตั้งด้วยความสมัคร ใจทุกครั้ง	127 (31.90)	160 (40.20)	89 (22.40)	14 (3.50)	8 (2.0)	3.96 (0.93)	มาก
7. การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ สำคัญในระบอบ ประชาธิปไตยต้อง ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	162 (40.70)	182 (45.70)	41 (10.30)	4 (1.0)	9 (2.30)	4.21 (0.84)	มาก
ค่าเฉลี่ย						4.06 (0.74)	มาก

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายก
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =

4.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การเลือกตั้งเป็นหน้าที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด ($\bar{x}=4.21$) รองลงมาไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีทุกครั้ง ($\bar{x}=4.19$) บอกลให้สมาชิกในครอบครัวไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง ($\bar{x}=4.14$) ได้ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของตนเองและสมาชิกในครอบครัวที่มีการเลือกตั้งทุกครั้ง ($\bar{x}=4.05$) ไปใช้สิทธิเมื่อผู้สมัครที่ตนเองสนับสนุนสมัครรับเลือกตั้งทุกครั้ง และชักชวนเพื่อนบ้านให้ไปใช้สิทธิด้วยความสมัครใจทุกครั้งค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}=3.96$) และได้ติดตามข่าวสารการเลือกตั้งที่มีการเลือกตั้งทุกครั้ง น้อยที่สุด ($\bar{x}=3.94$) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไปมีความเห็นว่า “การเลือกตั้งประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด และเป็นสิทธิหน้าที่ที่ประชาชนแสดงออกเพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารบ้านเมืองแทนตน โดยต้องการเลือกคนดีเข้าไปบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งถ้าอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่”

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และติดตามผล

การมีส่วนร่วมระดับ ทางการเมือง ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และติดตามผล	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$ $(S.D.)$	การ แปล ผล
	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. เคยได้รับเลือกเป็นกรรมการ ในการดำเนินการเลือกตั้ง	26 (6.50)	137 (34.40)	167 (42.0)	37 (9.30)	31 (7.80)	3.22 (0.98)	ปาน กลาง
2. เข้าร่วมเป็นกรรมการการ เลือกตั้งในทุกระดับที่จัดให้มี การเลือกตั้ง	25 (6.30)	142 (35.70)	136 (34.20)	74 (18.60)	21 (5.30)	3.19 (0.98)	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมระดับ ทางการเมือง ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และติดตามผล	ระดับความคิดเห็น					$(\bar{X})$ $(S.D.)$	การ แปล ผล
	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
3. เข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับ การเลือกตั้งจาก คณะกรรมการการเลือกตั้ง	16 (4.0)	168 (42.20)	146 (36.70)	52 (13.10)	16 (4.0)	3.29 (0.88)	ปาน กลาง
4. ร่วมตรวจสอบ และติดตาม ผลการเลือกตั้งที่จัดให้มีการ เลือกตั้ง	24 (6.0)	155 (38.90)	127 (31.90)	71 (17.80)	21 (5.30)	3.22 (0.98)	ปาน กลาง
5. ร่วมลงชื่อเพื่อคัดค้านผลการ เลือกตั้งที่เห็นว่า การ เลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม	29 (7.30)	162 (40.70)	73 (18.30)	98 (24.60)	36 (9.0)	3.12 (1.13)	ปาน กลาง
6. ร่วมแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองในที่ชุมชนหรือ ผ่านสื่อต่างๆ	44 (11.10)	156 (39.20)	77 (19.30)	92 (23.10)	29 (7.30)	3.23 (1.14)	ปาน กลาง
7. ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ สมาชิกในครอบครัวหรือ บุคคลอื่น	52 (13.10)	184 (46.20)	115 (28.90)	34 (8.50)	13 (3.30)	3.57 (0.93)	มาก
ค่าเฉลี่ย						3.26 (0.84)	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกอ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ด้านการดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ให้ความรู้
ทางการเมืองแก่สมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลอื่นมากที่สุด ($\bar{x} = 3.57$) รองลงมาเข้าร่วมอบรม
ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ($\bar{x} = 3.29$) มีส่วนร่วมแสดงความ

คิดเห็นทางการเมืองในที่ชุมชนหรือผ่านสื่อต่างๆ ($\bar{x} = 3.23$) เคยได้รับเลือกเป็นกรรมการในการดำเนินการเลือกตั้งทุกระดับ และร่วมตรวจสอบ และติดตามผลการเลือกตั้งที่จัดให้มีการเลือกตั้งค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x} = 3.22$) เข้าร่วมเป็นกรรมการการเลือกตั้งในทุกระดับที่จัดให้มีการเลือกตั้ง ($\bar{x} = 3.19$) และร่วมลงชื่อเพื่อคัดค้านผลการเลือกตั้งที่เห็นว่า การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม น้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.12$) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนมีความเห็นว่า “ประชาชนมีหน้าที่แค่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่มีส่วนร่วมในการติดตามผลหลังการเลือกตั้ง จะเป็นกลุ่มข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนมีเพียงการพูดคุยถึงเรื่องนโยบายที่ให้ไว้ในช่วงหาเสียงเลือกตั้งแล้วทำได้หรือทำไม่ได้ในกลุ่มหรือวงสนทนา”

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

2.1 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ดังแสดงในตารางที่ 4.21 – 4.25

ตารางที่ 4.21 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	p-values
ชาย	3.33	0.87	4.47	0.00*
หญิง	3.69	0.67		

*มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า เพศต่างกัน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

อายุ	$\bar{X}$	S.D.	F	p-values
ไม่เกิน 20 ปี	3.38	0.87	6.191	0.00*
21 – 30 ปี	3.38	0.84		
30 – 40 ปี	3.28	0.81		
41 – 50 ปี	3.60	0.80		
51 – 60 ปี	4.09	0.33		
61 ปีขึ้นไป	3.59	0.47		

*มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า อายุต่างกัน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe พบว่า ช่วงอายุไม่เกิน 20 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี แตกต่างจากช่วงอายุ 30 - 40 ปี และช่วงอายุ 30 - 40 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี แตกต่างจากช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการ
เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	F	p-values
ต่ำกว่าประถมศึกษา	4.06	0.59	8.23	0.00*
ประถมศึกษา	3.97	0.42		
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.46	0.83		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.26	0.78		
อนุปริญญาตรี/ปวส.	3.46	0.87		
ปริญญาตรีขึ้นไป	3.15	0.66		

*มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า การศึกษาต่างกัน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างจากระดับการศึกษานุปริญญาตรี/ปวส. และปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.24 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

อาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	F	p-values
นักเรียน / นักศึกษา	3.66	0.41	5.68	0.00*
เกษตรกร	3.89	0.65		
รับจ้าง	3.24	0.90		
ค้าขาย	3.48	0.65		
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.40	0.91		
พนักงานร้านค้า / บริษัท	2.96	1.03		
อื่นๆ	3.68	0.48		

*มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4.24 พบว่า อาชีพต่างกัน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe พบว่า อาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี แตกต่างจากอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.25 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	S.D.	F	p-values
ไม่เกิน 5,000 บาท	3.52	0.80	8.10	0.00*
5,001 – 10,000 บาท	3.28	0.98		
10,001 – 20,000 บาท	3.70	0.55		
20,001 – 30,000 บาท	3.49	0.53		
30,001 – 40,000 บาท	3.87	0.58		
สูงกว่า 40,000 บาท	2.50	0.00		

*มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4.25 พบว่า รายได้ต่างกัน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe พบว่า รายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างจากรายได้ต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท, 30,001 – 40,000 บาท และสูงกว่า 40,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร และความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ดังแสดงในตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ปัจจัยภายนอก กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง		การสมัครรับ เลือกตั้ง	การรณรงค์หา เสียงเลือกตั้ง	การไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง	การเลือกตั้ง และติดตามผล
คุณสมบัติ ส่วนตัวผู้สมัคร	Pearson Correlation	.753	.780	.678	.631
	Sig. (2-tailed)	.00*	.00*	.00*	.00*
	N	398	398	398	398
นโยบายผู้สมัคร	Pearson Correlation	.833	.734	.646	.653
	Sig. (2-tailed)	.00*	.00*	.00*	.00*
	N	398	398	398	398
ผลประโยชน์ หรือ ผลตอบแทน	Pearson Correlation	.772	.764	.643	.674
	Sig. (2-tailed)	.00*	.00*	.00*	.00*
	N	398	398	398	398
ความสัมพันธ์ ส่วนตัว	Pearson Correlation	.756	.686	.611	.709
	Sig. (2-tailed)	.00*	.00*	.00*	.00*
	N	398	398	398	398

*มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4.26 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยภายนอก พบว่า คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร และความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี นั่นคือ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร และความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เนื่องจาก เมื่อคุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร และความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพิ่มขึ้นตามด้วย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity research) ผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) การวิจัยเชิงปริมาณได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ใน 3 เขตเลือกตั้ง อำเภอบ้านผือ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นทางการเมืองจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยนำข้อมูลมาจัดระบบ/ประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ได้นำเสนอแยกออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2555

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2555

1.2 สมมติฐานของการวิจัย

1.2.1 ปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

1.2.2 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณสมบัตินิสัยส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

1.2.3 ปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

1.2.4 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากร

ประชากรซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการวิจัย คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ใน 3 เขตเลือกตั้ง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 80,237 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีใน 3 เขตเลือกตั้ง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 398 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้นำในชุมชน ได้แก่ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน สมาชิกสภาเทศบาลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน และกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 4 คน รวมจำนวน 12 คน และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านผือ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน

1.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม เชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการบรรยายพร้อมตารางประกอบ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ในส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ใช้การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์แบบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

1.5 ผลการวิจัย

1.5.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.80 มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.90 การศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.60 ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.90 รายได้ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00

1.5.2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 92.20 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 7.80 โดยเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.33 ดำรงตำแหน่งสมาชิกกลุ่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.80 ปัจจัยการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองนั้น คิดว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ คิดเป็นร้อยละ 38.10 เหตุผลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร คือ ไม่มีเวลาดูแลกิจการอื่น ๆ หรือเสียเวลาประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 48.40

ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และแยกเป็นรายด้าน ใน 4 ด้าน ดังนี้

1) **ด้านคุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร** พบว่า คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัครมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาเลือกผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานสูง และเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์มากเท่ากัน รองลงมาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและวิสัยทัศน์กว้างไกล และเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง เข้าถึงและช่วยเหลือประชาชนน้อยที่สุด

2) **ด้านนโยบายผู้สมัคร** พบว่า นโยบายผู้สมัครมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมาก ผู้ตอบ

แบบสอบถามพิจารณาเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี นโยบายผู้สมัครมีประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาเป็นรูปธรรมสามารถทำได้จริง ตรงกับความต้องการของประชาชน ยึดหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและหลักกฎหมาย และสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดน้อยที่สุด

3) *ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร* พบว่า ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัครมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีช่วยงานประเพณีต่าง ๆ ของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด รองลงมาสัญญาว่าจะทำสิ่งต่าง ๆ ให้หลังจากได้รับเลือกไปแล้ว ได้รับเงินจากผู้สมัครเป็นจำนวนที่น่าพอใจ ได้รับการจัดเลี้ยงจากผู้สมัคร และได้รับสิ่งของ/เครื่องกิน เครื่องใช้จากผู้สมัครน้อยที่สุด

4) *ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร* พบว่า ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีจากเป็นผู้ที่เคารพนับถือ หรือศรัทธาส่วนตัวมากที่สุด รองลงมาเป็นเครือข่ายผู้สมัคร เป็นเพื่อนผู้สมัคร เป็นผู้ที่ยังรู้จักคุ้นเคยและได้รับความช่วยเหลือ ฟังฟังฟังพาด้านต่าง ๆ จากผู้สมัคร เป็นหัวหน้าของของผู้สมัคร หรือญาติของหัวหน้าคนน้อยที่สุด

1.5.3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แยกเป็นรายด้านซึ่งมี 4 ลักษณะ ดังนี้

1) *การสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นฐานคะแนนเสียง* พบว่า การสมัครรับเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียง อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ตอบแบบสอบถามเคยเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สมัครเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีมากที่สุด รองลงมาเป็นสมาชิกพรรคการเมืองกลุ่มการเมืองและมีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เคยแนะนำชักจูงให้ผู้อื่นลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เคยสนับสนุนสมาชิกในครอบครัวสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เคยมีความสนใจจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เคยเป็นหัวหน้าให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเคยบริจาคเงิน เพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งน้อยที่สุด

2) *การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง* พบว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ตอบแบบสอบถามเคยร่วมรณรงค์เลือกตั้งให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีมากที่สุด รองลงมารับทราบข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้ง ทุกระดับการเลือกตั้งทุกครั้ง ติดตามการหาเสียงของผู้สมัครหรือการอภิปรายของผู้สมัครเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีทุกครั้ง ร่วมรับฟังแนวนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเพื่อใช้ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง พุดคุย และ แสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีกับ บุคคลอื่น เคยชักชวนหรือพุดโน้มน้าวให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และเคยสนับสนุนเงินเพื่อช่วยผู้สมัครเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีน้อยที่สุด

3) *การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง* พบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่สำคัญในระบบประชาธิปไตยต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีทุกครั้ง บอกให้สมาชิกในครอบครัวที่มีสิทธิเลือกตั้งไปใช้สิทธิทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ได้ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของตนเองและสมาชิกในครอบครัวที่มีการเลือกตั้งทุกครั้ง ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สนับสนุนลงสมัครรับเลือกตั้ง ชักชวนเพื่อนบ้านให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความสมัครใจทุกครั้ง และได้ติดตามข่าวสารการเลือกตั้งที่มีการเลือกตั้งทุกครั้งน้อยที่สุด

4) *การดำเนินการเลือกตั้ง และติดตามผล* พบว่า การดำเนินการเลือกตั้ง และติดตามผล อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลอื่นมากที่สุด รองลงมาเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งจาก คณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่ชุมชนหรือผ่านสื่อต่าง ๆ เคยได้รับเลือกเป็นกรรมการในการดำเนินการเลือกตั้งเท่ากันกับร่วมตรวจสอบและติดตามผลการเลือกตั้งที่จัดให้มีการเลือกตั้ง เข้าร่วมเป็นกรรมการการเลือกตั้งในทุกครั้งที่จัดให้มีการเลือกตั้ง และร่วมลงชื่อเพื่อคัดค้านผลการเลือกตั้งที่ท่านเห็นว่า การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.5.4 การทดสอบสมมติฐาน

1) ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี พบว่า เพศ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อายุ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายได้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยภายนอก พบว่า คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร และความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี นั่นคือ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร และความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เนื่องจากเมื่อคุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร และความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพิ่มขึ้นตามด้วย

2 อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายนอกมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปานกลาง อาจเกิดจากประชาชนเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและได้รับการปลูกฝังในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่แล้ว และอีกประการคือ ประชาชนต้องการให้ท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น การออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่ง

ประชาชนมุ่งเน้นที่จะปฏิบัติ ประกอบกับแรงจูงใจจากการเสนอตัวจากผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะอาสาเข้ามารับใช้ประชาชนและเป็นทางเลือกให้ประชาชนได้ตัดสินใจว่าควรเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากปัจจัยใดบ้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของวณิชชา สุทธิเดช (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในองค์การบริหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ได้แก่ เพศ และความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด และทัศนคติสถานภาพและบทบาทของสตรี แต่ปัจจัยด้านอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี และงานวิจัยของวัชรี้ คำนกุล (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน อายุ 18 – 20 ปี : ศึกษากรณี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ได้แก่ ความสนใจข่าวสารทางการเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความแตกต่างของสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจและสังคม ส่วนปัจจัยทางด้านการยอมรับค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและการยอมรับค่านิยมของสังคมไทยในเรื่องระบบอุปถัมภ์ พรรคพวกและเครือญาติ ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านนโยบายอาจเกิดจากประชาชนส่วนใหญ่สามารถพิจารณาผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยแนวคิดเป็นของตนเองสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณประภา อินทรวินันท์ (2548: 134 - 165) ศึกษา กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปี 2547 พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 44 – 45 ปี มีการสะสมประสบการณ์ทางการเมืองมาก่อน เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความน่าเชื่อถือ ระดับการศึกษาของกลุ่มที่เคยดำรงตำแหน่งส่วนมากอยู่ในระดับปริญญาตรี กลุ่มที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งทั้งหมดมีการศึกษาระดับปริญญาโท แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ส่วนอาชีพนั้นส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจส่วนตัว เนื่องจากมีเวลา เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจของเขาและมีสภาพทางการเงินที่คล่องตัว และสำหรับสถานภาพทางการเมืองนั้นทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทุกคนสังกัดและได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองและนักการเมืองระดับชาติให้ความสนใจและให้การสนับสนุนอย่างชัดเจนกับการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น และการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีของพรรคการเมือง กลุ่มนักการเมืองระดับชาติ ผู้สมัครจึงได้นำนโยบายพรรค

การเมืองที่ตนสังกัดหรือให้การสนับสนุนหาเสียง เช่น กลุ่มเพื่อไทยอุดรชนโยบาย “อำเภอละ 4 ล้าน หมู่บ้านละแสน ” (http://www.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TUROd2NiOHhNakzTURjMU5RPt0=) ซึ่งเป็นนโยบายประชานิยมเช่นเดียวกับรัฐบาลเพื่อไทยในการหาเสียงเลือกตั้ง ประกอบกับพรรคเพื่อไทยได้รับความนิยมนมากในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี (จากการสัมภาษณ์) ให้ประชาชนเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจในการแข่งขันของผู้สมัคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสนีย์ คำสุข (2557 : 10 -11) การแข่งขันในการเลือกตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถตัดสินใจเลือกตัวแทนหรือผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความเหมาะสมต่อตำแหน่งสาธารณะ สำคัญของการแข่งขันเป็นการนำเสนอแนวคิด นโยบาย หรือโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนกลุ่มต่าง ๆ และสังคมโดยรวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความรู้ความสามารถและคุณธรรมของผู้นำเสนอผ่านทางแนวคิด นโยบาย และโครงการเหล่านั้น ดังนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีต้องตระหนักและแข่งขันกันนำเสนอนโยบายที่ดีมีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม ส่วนรวมเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้พิจารณาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองเห็นสมควร

2.2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง
 นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ พบว่ามีความสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายในมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อาจเป็นจากสภาพส่วนบุคคลและบทบาททางสังคมแตกต่างกันของประชาชนย่อมส่งผลต่อความคิดเห็น ความพึงพอใจในตัวบุคคลที่แตกต่างกันการตัดสินใจเลือกบุคคลเข้ามาเป็นตัวแทนของตนในการบริหารท้องถิ่นจึงเป็นไปตามสภาพส่วนบุคคลที่ตนเองเป็นอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของฉลอง พูลพุด (2548) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม การอบรมบ่มเพาะทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง อุดมการณ์ประชาธิปไตยมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแตกต่างกัน คือ เพศ พบว่า เพศหญิงไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งมากกว่าเพศชายเล็กน้อย คือ ร้อยละ 78.43 ส่วนเพศชายไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้ง ร้อยละ 72.08 อายุ พบว่า กลุ่มอายุ 41 – 50 ปี ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งสูงสุดร้อยละ 81.22 รองลงมาอายุ 31 – 40 ร้อยละ 80.36 และกลุ่มที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุดคือกลุ่มอายุ 18 – 19 ปี ระดับการศึกษา พบว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งสูงสุดร้อยละ 80.00 รองลงมา ประถมศึกษาร้อยละ 79.23 ส่วนกลุ่มที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด คือกลุ่มระดับ

การศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 16.67 อาชีพ พบว่า อาชีพการเกษตร ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งสูงสุดร้อยละ 86.93 รองลงมาอาชีพค้าขาย – ธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 78.85 โดยอาชีพที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด อาชีพรับราชการ – รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 13.08 รายได้ พบว่า รายได้ 5,000 - 10,000 บาท ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 2 ครั้งสูงสุดร้อยละ 80.16 รองลงมารายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 77.03 โดยกลุ่มรายได้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งสูงสุด รายได้ 10,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 16.36 และงานวิจัยของปิยนุช เงินคล้าย และคณะ (อ้างถึงในยศวิน นนทรี , 2544: 31 - 32) รายงานการวิจัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในเขตเมืองและประชาชนในเขตชนบท พบว่าในภาพรวมจากการศึกษาประชาชนที่มีภูมิลำเนาที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันโดยปรากฏผลการศึกษาดังนี้ เพศ ประชาชนต่างเพศกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประสบการณ์ในการเลือกตั้ง และการดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเพศชายจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ทุกด้านมากกว่าเพศหญิง อายุ พบว่า อายุที่แตกต่างกันจะผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ก) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 โดยกลุ่มคนที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไปจะไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมากกว่าระดับอายุกลุ่มอื่น ข) ประสบการณ์ในการเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการเลือกตั้งส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วง 36 – 45 ปี มีความแตกต่างจากกลุ่มช่วงอายุอื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค) การเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง พบว่า ประชาชนที่เคยมีตำแหน่งทางการเมืองจะอยู่ในกลุ่มอายุ 55 ปีขึ้นไปมีความแตกต่างจากกลุ่มช่วงอายุอื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ง) รายได้ พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 จ) อาชีพ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันในทุกด้าน เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ฉ) ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันทั้งในด้านการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยประชาชนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด แต่ในด้านประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งมากที่สุด

ในด้านปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร พบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยปริญพวรรณ ศรีธวัช (2552) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษา การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี นครเชียงใหม่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2552 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออกไป ใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มากที่สุด คือ การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งร้อยละ 80.91 และลำดับสุดท้าย คือ พฤติกรรมส่วนตัวหรือ ประวัติความเป็นมาของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ และไม่สอดคล้องกับการ สัมภาษณ์ประชาชนเขาเคยชินกับการเลือกตั้งตามกระแสนิยมการเมืองระดับประเทศเป็นหลัก ถึงแม้ว่านโยบายผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคมโดยรวมก็ตาม

2.3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด อุดรธานี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความสนใจทางการเมือง ท้องถิ่นปานกลาง อาจเกิดจากประชาชนต้องการใช้อำนาจตามระบอบประชาธิปไตยที่ตนเองมี สิทธิให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพิศ คล้ายวงษ์ (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 – 20 ปี พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ พบว่า 1) การติดตามข่าวสารทางการเมือง ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.1 ติดตามข่าวสารทางการเมืองแต่ไม่สม่ำเสมอ สื่อที่ใช้ในการติดตามข่าวสาร ทางการเมือง คือ ฟังวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การสนทนากับญาติพี่น้องหรือคนรู้จัก ร้อยละ 51.2 สื่อที่ใช้ในการติดตามข่าวสารทางการเมืองน้อยที่สุด คือ วิทยุ ร้อยละ 14 สนทนาหรือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองส่วนใหญ่ร้อยละ 77.7 จะนาน ๆ ครั้ง และไม่เคยเลยมี จำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 10.32 2) การสนใจที่จะเข้าร่วมมีบทบาททางการเมือง ติดตามฟังคำ ปรารักษ์ของนักการเมือง บ้างพอสมควร ร้อยละ 72.1 ติดตามตลอดเวลาที่มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อย ละ 14 และส่วนใหญ่เคยชักชวนญาติพี่น้อง ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 72.8 3) การไปใช้ สิทธิเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.1 เคยตรวจดูบัญชีรายชื่อก่อนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 71.1 ไปใช้ สิทธิเลือกตั้ง ครั้งแรกร้อยละ 50.8 รองลงมาไปบ้างไม่ไปบ้าง ร้อยละ 22.6 และไม่เคยไปเลย ร้อยละ 7.6 เหตุผลสำคัญที่ไม่ไปลงคะแนนเลือกตั้งส่วนใหญ่เกิดความเบื่อหน่ายการเมือง ร้อยละ 26.2 รองลงมาการเดินทางไม่สะดวก อยู่ต่างถิ่น ร้อยละ 21.9 และไม่มีผู้สมัครที่มีคุณสมบัติที่ตน พอใจมีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 13.3 และเหตุผลสำคัญที่ทำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ตอบ เป็นหน้าที่ของพลเมือง ร้อยละ 33.9 รองลงมาต้องการสนับสนุนการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ร้อยละ 30.6 และอยากให้ผู้สมัครหรือพรรคที่ตนชอบเป็นผู้แทนจำนวนน้อยที่สุด

ร้อยละ 6.3 สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อาจเกิดจากประชาชนต้องการได้ผู้นำท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรม ผู้นำที่ไม่มีผลประโยชน์อื่นแอบแฝง พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชพรรณ ศรีธวัช (2552) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตย : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2552 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มากที่สุด คือ การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง ร้อยละ 88.18 รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งของเทศบาลนครเชียงใหม่ และนโยบายการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ ร้อยละ 80.91 การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ของสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ร้อยละ 74.55 ภาพพจน์หรือผลการบริหารงานของคณะผู้บริหารเทศบาลนครเชียงใหม่ชุดเก่า ร้อยละ 67.27 และลำดับสุดท้ายคือพฤติกรรมส่วนตัวหรือประวัติความเป็นมาของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ ร้อยละ 62.73 และงานวิจัยของวัชรีย์ ด้านกุล (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน อายุ 18 – 20 ปี : ศึกษากรณีอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนเยาวชนส่วนใหญ่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับค่อนข้างต่ำ โดยกิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รองลงมา ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ และกิจกรรมที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ทางอ้อม) เช่น ใช้บ้านเป็นที่ชุมนุมหัวคะแนน จัดเลี้ยงอาหาร ใช้บ้านเป็นที่หาเสียงเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ โอกาสที่ประชาชนทั่วไปจะได้รับโอกาสเป็นฐานคะแนนเสียงและรณรงค์หาเสียงช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีน้อย นอกจากเป็นผู้มีบทบาททางสังคม กลุ่ม/องค์กรทางการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองระดับชาติ ทำให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกระจุกตัวเฉพาะกลุ่มไม่กระจายไปในวงกว้าง ถ้าหากว่าประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างถูกต้อง และหลากหลายช่องทาง การสื่อสารทางการเมืองจะทำให้ประชาชนเรียนรู้ได้รับการอบรมบ่มเพาะทางการเมือง ย่อมส่งผลให้ประชาชนมีจิตสำนึกทางการเมือง มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ถือว่าประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ดังกล่าว หากประชาชนได้รับแรงจูงใจและความเชื่อมั่นจากนักการเมืองยิ่งขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทุกรูปแบบก็จะเพิ่มมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีพื้นที่ในการเลือกตั้งมีขนาดใหญ่ และมีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการเลือกตั้งให้ประชาชนให้ประชาชนรับรู้รับทราบผ่านสื่อต่าง ๆ หลากหลายช่องทางมากขึ้น เช่น สิ่งพิมพ์ วารสาร จดหมายข่าว วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ฯลฯ เป็นการอบรมบ่มเพาะทางการเมืองจนนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองมากขึ้น

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรให้มีเครือข่ายความร่วมมือ เช่น คณะกรรมการเลือกตั้ง สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐในพื้นที่ให้ความรู้ความเข้าใจ และความสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่น และการเลือกตั้งให้ประชาชนในทุกเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ กลุ่มทางการเมือง รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่และความสำคัญของตนเองและประชาชนในการเลือกตั้งในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพราะกระบวนการเลือกตั้งเป็นการคัดเลือกตัวแทนของประชาชน

3. ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร และผู้นำในท้องถิ่นเป็นแกนนำ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกรูปแบบ

4. ผลการวิจัยครั้งนี้้องค์การอาจนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนเชิงกลยุทธ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

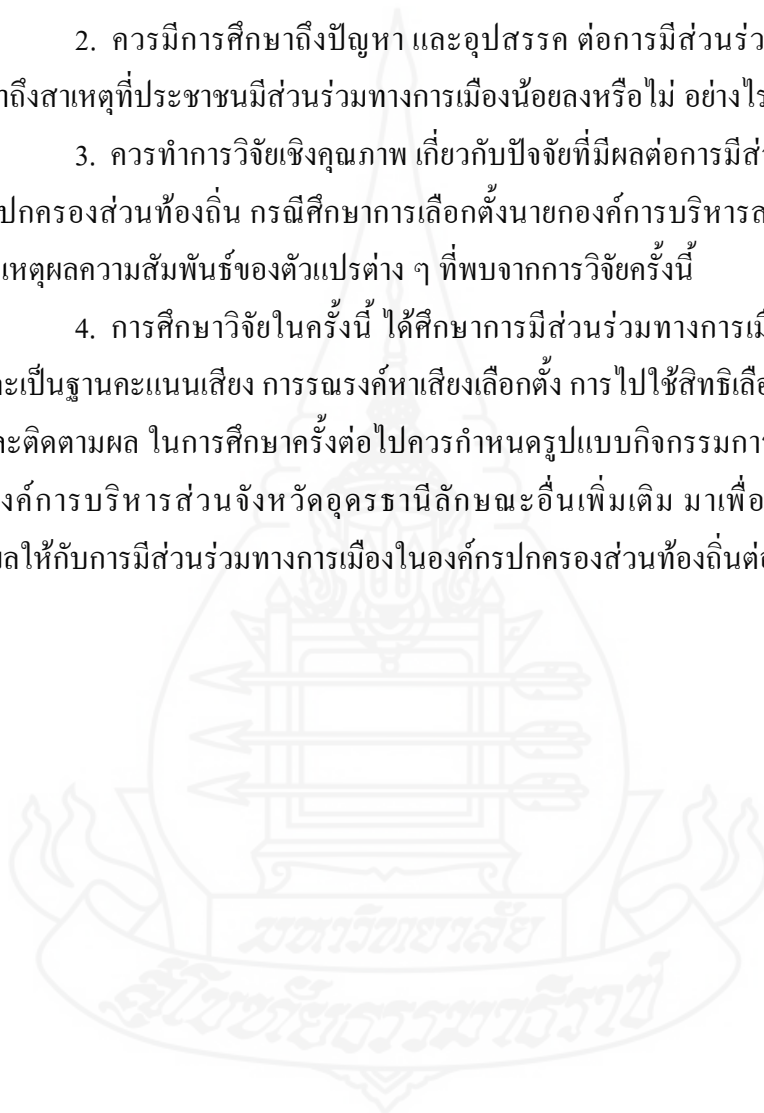
1. เนื่องจากการวิจัยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีในครั้งนี้ อยู่ในขอบเขตของพื้นที่ที่กว้าง

เกินไป เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีพื้นที่รับผิดชอบทั้งจังหวัดอุดรธานี ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีความใกล้ชิด และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่าที่ควร ดังนั้น ควรมีการศึกษาในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เล็กลง เช่น เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจะได้ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนเฉพาะกลุ่มที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรค ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อนำมาศึกษาถึงสาเหตุที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยลงหรือไม่ อย่างไร

3. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยเฉพาะเหตุผลความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่พบจากการวิจัยครั้งนี้

4. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการสมัครรับเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล ในการศึกษาครั้งต่อไปควรกำหนดรูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีลักษณะอื่นเพิ่มเติม มาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลให้กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกศักดิ์ แก้วเทพ และ นवलน้อย ตริรัตน์. (2545). *แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ 5 ปี รัฐธรรมนูญไทย ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรุงไท นพรัตน์. (2547). *องค์การบริหารส่วนจังหวัด อดีต ปัจจุบันและรูปแบบที่เหมาะสมในอนาคต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ก้องเกียรติ มณฑาพันธ์. (2546). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางศรีเมือง จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ขวัญชัย วงศ์นิติกร. (2529). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านจัดสรรเทพประทานอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จุมพล หนิมพานิช. (2545). *กลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองไทย*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ฉลอง พูลพุด. (2548). *ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2547*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ฉอาน วุฒิกรรมรักษา. (2526). *ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้าร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท ศึกษากรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่น ต. คุ้มพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ.
- ชูชีพ ยินดีฉัตร. (2548). *บทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการพัฒนาการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาจังหวัดนครพนม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ชัยพร เจริญมदन. (2548). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

- ชัยยะ ทับทิม. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : กรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี*. (รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ฐปนรรต พรหมอินทร์และคณะ. (2548). *การเมืองภาคประชาชนกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของไทย : ศึกษากรณีขององค์กรพัฒนาเอกชน*. รายงานการวิจัย ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- _____. (2549). *พฤติกรรมทางการเมืองขององค์กรเครือข่ายภาคประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*. รายงานการวิจัย ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ครุณี กุลวงศ์. (2549). *การเป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งของสตรี กรณีศึกษาในชุมชนเขตเทศบาลนครอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ตรีภพ คริสต์รักษา. (2542). *ความเหมาะสมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ถม ทรัพย์เจริญ. (2525). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชนกรณ ว่องไว. (2548). *การตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด : กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี*. (ปัญหาพิเศษตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นภินทร ศิริไทย. (2546). *การสื่อสารทางการเมืองของภาคประชาชน : ศึกษากรณีคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นवलน้อย ตรีรัตน์ และคณะ. (2545). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล*. งานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

- ปรียพรรณ ศรีธวัช หม่อมหลวง. (2552) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ในการเลือกตั้งวันอาทิตย์ที่ 4 ตุลาคม 2552. รายงานวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ 1 กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- พฤทธิสถาน ชุมพล หม่อมราชวงศ์. (2544) ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น. ดำเนินโครงการ ดำเนินงานคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณประภา อินทรวิทย์นันท์. (2548). กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้สมัคร นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปี 2547. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- มนัส สุวรรณ และคณะ (2546). “การตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น” รายงานสรุปสำหรับผู้บริหารเสนอ สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ (2551). “การพัฒนารูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี
- วีรศักดิ์ พรหมภักดี. (2546). บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัด : กรณีศึกษาความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วัชรী ดำนกุล. (2541). ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน อายุ 18 – 20 ปี : ศึกษากรณี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วณิชชา สุทธิเดช. (2548). ศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในองค์การบริหารจังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วาสิลิน วังชัย. (2545). ระดับและปัจจัยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- รัชนีวรรณ ยี่งยอด ร้อยตำรวจเอกหญิง. (2541). *การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง* : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานแพทย์ใหญ่กรมตำรวจ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- รณกร สายสิทธิชัย. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างความโน้มเอียงทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สมพิศ คล้ายวงษ์. (2543). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 – 20 ปี*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2551). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรข้าวสวย.
- สรวงสุดา พูลเจริญ ร้อยเอกหญิง. (2542). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย : กรณีศึกษาคณะอบต.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สิริพัฒน์ ลาภจิตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุรัตน์ จันทร์สว่าง. (2550). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี เขตเลือกตั้งที่ 3 ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี*. (รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุพรรณณี สายแก้ว. (2548). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเลาขวัญ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สนิท จรอนันต์. (2543). *ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2544). *ธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สายธาร.

- สาลินี หลีหเจริญกุล. (2539). พฤติกรรมการสื่อสารกับความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วม
 ทางการเมือง ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 18 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนลงคะแนนเสียง
 เลือกตั้ง กลุ่มอายุ 18–20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์หลักสูตร
 วารสารศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ
- เสนีย์ คำสุข. (2555). “การเลือกตั้งที่ไม่มีความเป็นการเลือกตั้งที่แท้จริง ข้อเสนอแนะสำคัญบาง
 ประการที่คาดว่าจะมีผลลดต่ออนาคตการเมืองไทย” รัฐสภาสาร ปีที่ 56 ฉบับที่ 2
 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 หน้า 7-40
- _____. (2555). “ความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย”.
 รัฐสภาสาร ปีที่ 60 ฉบับที่ 3 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2555 หน้า 47-48
- อมร รักษาศักดิ์. (2544). การเมืองการปกครองไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ:
 สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน
- อัมรัน ระเด่นอาหมัด (2556). การใช้สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนใน
 กระบวนการประชาธิปไตยไทยภายใต้รัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2550. (วิทยานิพนธ์
 หลักสูตรรัฐปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,
 สงขลา.

ภาคผนวก

ผนวก ก

ประวัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ประวัติผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

1. เฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย

นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย เกิดเมื่อวันที่ 21 มกราคม พุทธศักราช 2481 เป็นบุตรของ นายสมศักดิ์ กับนางคำดี สนิทวงศ์ชัย จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง (ปกศ.สูง) จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา นิติศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยศรีอีสาน ศิลปศาสตรบัณฑิต กิตติมศักดิ์ สถาบันราชภัฏอุดรธานี (<http://www.ryt9.com/s/refb/196125>) สมรสกับนางบังอร สนิทวงศ์ชัย ก่อนลงเล่นการเมืองรับราชการครู และได้รับเลือกตั้งเป็นประธานสหกรณ์ครูอุดรธานีก่อนลงเล่นการเมืองระดับชาติโดยลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานีและได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานีมาแล้ว 7 สมัย คือ พุทธศักราช 2519 สังกัดพรรคกิจสังคม พุทธศักราช 2522 สังกัดพรรคประชากรราษฎร์ พุทธศักราช 2529 สังกัดพรรครวมไทย พุทธศักราช 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ พุทธศักราช 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ พุทธศักราช 2538 สังกัดพรรคความหวังใหม่ พุทธศักราช 2539 สังกัดพรรคความหวังใหม่ (http://th.wikipedia.org/wiki/เฉลิมพล_สนิทวงศ์ชัย) อีกทั้งเคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญทางการเมือง คือ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรในปีพุทธศักราช 2537 ถึงพุทธศักราช 2538 และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์เมื่อปีพุทธศักราช 2536 ถึงพุทธศักราช 2537 ในสมัยรัฐบาล พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ต่อมาในปีพุทธศักราช 2544 ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานีในสังกัดพรรคไทยรักไทยแต่แพ้ให้กับนายศราวุธ เพชรพนมพรจนวางมือในการเมืองระดับชาติหันมาเล่นการเมืองท้องถิ่นและลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีโดยตรงในปีพุทธศักราช 2547 และชนะการเลือกตั้งได้เข้ามาบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี (http://www.rsu-lawonline.com/news_detail.php?bn_id=4427) เมื่อดำรงตำแหน่งครบวาระก็ลงสมัครรับเลือกตั้งแต่พ่ายแพ้ต่อนายหาญชัย ภิรมชานนท์ อดีตนายกเทศมนตรีนครอุดรธานี เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พุทธศักราช 2551 หลังจากพ่ายแพ้การเลือกตั้งทำให้ยุติบทบาททางการเมือง แต่นายเฉลิมพลยังคงสนับสนุนให้บุคคลในครอบครัวเล่นการเมืองระดับทั้งในชาติและระดับท้องถิ่น เช่นนายอรรถพล สนิทวงศ์ชัย พุทธศักราช 2544 และ 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย และนางสาวธิดา สนิทวงศ์ชัย เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานีแทนนายอรรถพล สนิทวงศ์ชัย ซึ่งเสียชีวิตจากตึกตึกในปีพุทธศักราช 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย นายจิรวรงค์ สนิทวงศ์ชัยเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีสมาชิกสภาเทศบาลและรองนายกเทศบาลนครอุดรธานี และลูกชายที่สี่ เป็น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย อดีตรองประธานสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี 7 สมัย และอดีตนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงคนแรกได้ยุติบทบาททางการเมืองโดยสิ้นเชิงเมื่อถึงแก่กรรมด้วยอาการหัวใจหยุดเต้นเฉียบพลันที่บ้านสวนในอำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี ด้วยวัย 73 ปี (<http://www.komchadluek.net/detail/20110710/102701/เฉลิมพลสนิทวงศ์ชัยถึงแก่กรรมแล้ว.html>)

2. นายพลศักดิ์ อยู่ประเสริฐ

นายพลศักดิ์ อยู่ประเสริฐ เกิดเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พุทธศักราช 2497 การศึกษานิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา อาชีพทนายความ (<http://www.ryt9.com/s/refb/174683>) อดีตการเมืองระดับชาติ เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานีมาแล้ว 2 สมัย คือ พ.ศ.2531 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และพุทธศักราช 2538 สังกัดพรรคเสรีธรรม (http://th.wikipedia.org/wiki/สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี#E0.B8.8A.E0.B8.B8.E0.B8.94.E0.B8.97.E0.B8.B5.E0.B9.88_24_3B_.E0.B8.9E..E0.B8.A8._2554) และเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มาจาก การเลือกตั้งเขตเมื่อปีพุทธศักราช 2549 โดยมีคะแนน ในการเลือกตั้งในลำดับที่ 3 จากจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง 35 คน (<http://www2.ect.go.th/download.php?Province=udonthani&SiteMenuID=11599>) และหันมาเล่นการเมืองท้องถิ่น โดยสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีโดยตรงครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2547 แข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งอีก 7 คน นายวิเชียร ขาวขำ นาย นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย นายสุรเชษฐ์ อ่อนคำ นายวิฑูร นามคุณ นายมงคล คุสกุล และนางพะยอม สุภวิจิตรพันธ์ แต่ไม่ชนะการเลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงเข้ามาในลำดับที่ 2 ปัจจุบันเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีในสมัยนายวิเชียร ขาวขำเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

3. นายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์

นายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พุทธศักราช 2481 เป็นบุตรของนายเตียงเซ่ง กับนางหงษ์ ชัยเชาวรัตน์ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจ จาก Pacific Southern University อดีตนักการเมืองในระดับชาติโดยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี และได้รับการเลือกตั้งมาแล้ว 6 สมัย ครั้งแรกปีพุทธศักราช 2526 สังกัดพรรคกิจสังคม พุทธศักราช 2529 สังกัดพรรครวมไทย พุทธศักราช 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ พุทธศักราช 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ เดือนกันยายน พุทธศักราช 2538 สังกัดพรรค

ความหวังใหม่ พุทธศักราช 2539 สังกัดพรรคความหวังใหม่ และเคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง คือ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เมื่อวันที่ 29 กันยายน พุทธศักราช 2535 ถึงวันที่ 11 ธันวาคม พุทธศักราช 2537 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัยรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปะอาชา เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พุทธศักราช 2538 ถึงวันที่ 24 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2539 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2539 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม พุทธศักราช 2540 และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พุทธศักราช 2540 ถึงวันที่ 24 ตุลาคม พุทธศักราช 2540 ในสมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (http://th.m.wikipedia.org/wiki/เกียรติชัย_ชัยเชาวรัตน์) และหันมาเล่นการเมืองท้องถิ่น โดยลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2551 แข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งอีก 2 คน ได้แก่ นายหาญชัย ทัฬหะนันท์ และนายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง ได้รับคะแนนเข้ามาในลำดับที่ 3 นอกจากนี้ นายเกียรติชัยยังสนับสนุนให้บุคคลในครอบครัวเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น คือ นายชัชวาลย์ ชัยเชาวรัตน์ บุตรชายเป็นสมาชิกสภาจังหวัดอุดรธานีในขณะนั้นก่อนพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 บังคับใช้ และเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีจากการเลือกตั้งโดยอ้อมจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 1 สมัย

4. นายหาญชัย ทัฬหะนันท์

นายหาญชัย ทัฬหะนันท์ เป็นบุตรนายเจริญ และนางสลัปศรี ทัฬหะนันท์ มีพี่น้องรวมกันทั้งสิ้น 8 คน เป็นชาย 7 คน และหญิง 1 คน ได้แก่ โกมินทร์, โกมุต, โกเมศ, หาญชัย, ธนชัย, กิตติวรรณ, กิตติกร และโกเมนทร์ตามลำดับ นายหาญชัยจบการศึกษาด้านสถาปัตยกรรม ตรีคุณวุฒิ ทัฬหะนันท์เป็นเจ้าของธุรกิจกลุ่มเจริญศรีแห่งอุดรธานี และหลายจังหวัดในภาคอีสาน เช่น สกลนคร นครพนม และขอนแก่น กิจการในจังหวัดอุดรธานีประกอบด้วยตลาดเมืองทองเจริญศรี เป็นตลาดค้าส่งผัก ผลไม้ ซึ่งเป็นจุดศูนย์รวมทั่วภาคอีสาน บริษัท อุดรเจริญศรี (2002) จำกัด เป็นดีลเลอร์รถยนต์มาสด้า และรถยนต์มิตซูบิชิ รวมถึงรถยนต์มือสองในนามบริษัท อุดรเจริญศรี (1968) จำกัด โรงแรมเจริญศรีพาเลซ และโรงปุ๋ยซึ่งอยู่นอกเมืองบนถนนอุดร-หนองคาย บรรดาพี่น้องในตระกูล " ทัฬหะนันท์ " ได้ทยอยเบนเข็มเข้าสู่เวทีการเมืองเกือบทุกคนกลายเป็นตระกูลการเมืองเต็มตัว คือ

1) นายโกมินทร์ ทิฆมนานนท์ เคยลงสมัคร ส.ส.และต้องออกหักไปเมื่อไม่นานมานี้ นายโกมุท ทิฆมนานนท์ ปัจจุบันเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสกลนคร และดูแลบริษัท มิตรชู เจริญศรี (2002) จำกัด

2) นายโกเมศ ทิฆมนานนท์ ปัจจุบันเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเมืองเก่า จังหวัดขอนแก่น และเป็นอดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น และอดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3) นายกิตติกร ทิฆมนานนท์ นั่งเก้าอี้รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครอุดรธานี โดยมี นายอิทธิพล ศรีวัฒน์สุวรรณ น้องภรรยาของนายหาญชัยรั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครอุดรธานี

4) นายโกเมนทร์ ทิฆมนานนท์ ดูแลบริษัท เจริญศรีการเกษตรจำกัด และเป็นผู้ช่วย นายโกเมศที่จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันนายโกเมนทร์ถูกนายหาญชัยซึ่งมีตำแหน่งนายกสมาคมกีฬา จังหวัดอุดรธานีดึงมาร่วมทีมบริหารในสมาคมในตำแหน่งประธานฝ่ายฟุตบอลผู้สูงอายุ และได้ถูกจัดวางให้ดำเนินเส้นทางการเมืองตามรอยพี่ๆ

นายหาญชัย ทิฆมนานนท์ เบนเข็มชีวิตมาเล่นการเมืองสนามเล็กตั้งแต่ปี 2538 เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลนครอุดรธานี 3 สมัย เป็นเวลา 12 ปี (<http://thairetail.blogspot.com/2009/04/central-udonthani.html>) เมื่อถูกคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว มีมติเป็นเอกฉันท์ชี้มูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงในคดีร่วมกันทุจริตการจัดซื้อที่ดินก่อสร้างแหล่งน้ำ และระบบบำบัดน้ำเสียโรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลนครอุดรธานี อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลนครอุดรธานีจึงได้หันเหมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี แข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งอีก 2 คน ได้แก่ นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีและนายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีว่าการหลายกระทรวง โดยนายหาญชัยชนะการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีจากการเลือกตั้งโดยตรงครั้งที่ 2 ในปีพุทธศักราช 2551 เมื่อดำรงตำแหน่งครบวาระและสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีโดยตรงอีกครั้งในปีพุทธศักราช 2555 ในนามกลุ่มหาญชัยเพื่อไทอุดร พร้อมชูนโยบาย 8 ข้อหลัก 1) พัฒนาแหล่งน้ำทุกชุมชน แก่จนทุกครัวเรือน 2) ร่วมคิด ร่วมทำ นำชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียง 3) ส่งคมปลอดภัยครอบครัวอบอุ่น ชุมชนน่าอยู่ 4) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิม ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 5) สร้างโอกาสทางการศึกษากีฬาให้ก้าวหน้าและเท่าเทียม 6) ส่งเสริมการค้าการลงทุน เชื่อมโยงเศรษฐกิจอาเซียน 7) เพิ่มผลผลิต พืชต้นน้ำมันแพง 8) ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมประสานงานนโยบายสู่การพัฒนา ภายใต้อิสโลแกน ส.ส. เลือ ก หัก มิ ญ ฑ์ อ ง ถึ น เลื อ ก ห า ญ ชัย

(<http://www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9550000059078>) ในการหาเสียงแต่ไม่ชนะการเลือกตั้งมีคะแนนเสียงในลำดับที่ 2 พ่ายแพ้แก่นายวิเชียร ขาวขำที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคเพื่อไทย และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานีรวมทั้งนายขวัญชัย ไพรพนา ประธานชมรมคนรักย์อุดร

5. นายวิเชียร ขาวขำ

นายวิเชียร ขาวขำ เกิดเมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2499 ที่อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เป็นบุตรของนายแพ ขาวขำ กับนางวันดี ขาวขำ จบการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏมหาสารคาม อดีตรับราชการครู ประสพการณ์ทางการเมืองที่สำคัญคือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี 4 สมัย พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคพลังชนชาวไทย พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคชาติไทย และพรรคชาติพัฒนา พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคกิจสังคม พ.ศ. 2550 สังกัดพรรคพลังประชาชน (เพื่อไทย) และ พ.ศ. 2554 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคเพื่อไทยอีกหนึ่งสมัยอีกทั้งเป็นหนึ่งในแกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) (http://mp.parliament.go.th/map2550/person_detail.aspx?id=btgaY+v2guHllrHBKxAIBQ) (http://th.wikipedia.org/wiki/วิเชียร_ขาวขำ)

นายวิเชียร ขาวขำหันเหมาเล่นการเมืองท้องถิ่นครั้งแรก โดยลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงเมื่อปี พ.ศ. 2547 ได้รับคะแนนเสียงในลำดับที่ 4 ไม่ได้รับการเลือกตั้ง ต่อมาในปีพุทธศักราช 2555 นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีครบวาระการดำรงตำแหน่ง พรรคเพื่อไทยมีมติส่งนายวิเชียร ขาวขำ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบระบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคเพื่อไทยลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งอีก 3 คน ได้แก่ นายหาญชัย ทัฬหะนันท์ นางสาวกิริติกานต์ พิมานเมฆินทร์ และนายสุรชาติ ชำนาญศิลป์ โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี สังกัดพรรคเพื่อไทย จำนวน 8 คน รวมทั้งนายขวัญชัย ไพรพนา ประธานชมรมคนรักย์อุดร ได้ให้การสนับสนุน พร้อมกับชูนโยบายคิดใหม่ ทำใหม่กับ “ คำสัญญา กับ ชาวบ้าน ด้วยนโยบาย อำเภอละ 4 ล้าน หมู่บ้านละแสน ” (http://www.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TUROd2NtOHhNakkzTURjMU5RPT0) และได้รับคะแนนเสียงชนะการแข่งขันเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงคนที่ 3 ในปัจจุบัน

6. นางสาวกิริติกานต์ พیمانเมฆินทร์

นางสาวกิริติกานต์ พیمانเมฆินทร์ การศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยขอนแก่น นักการเมืองท้องถิ่น อดีตสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 2 สมัย ในพุทธศักราช 2547 พุทธศักราช 2551 ลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีในปี พุทธศักราช 2555 โดยการสนับสนุนของบิดาพันตำรวจโทสุรทิน พیمانเมฆินทร์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี 3 สมัย ในปีพุทธศักราช 2539 สังกัดพรรคความหวังใหม่ พุทธศักราช 2550 สังกัดพรรคพลังประชาชน (เพื่อไทย) พุทธศักราช 2554 สังกัดพรรคเพื่อไทย (<http://th.wikipedia.org/wiki/สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี>) ในนามค่ายพیمانเมฆินทร์ ภายใต้นโยบายขัดแย้งกับพรรคเพื่อไทยกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานีและชมรมคนรักอุดรที่ให้การสนับสนุนนายวิเชียร ขาวขำ โดยชูนโยบาย 3 คุณ 3 สนับสนุนนโยบายปรองดองแห่งชาติ และร่วมกันสนับสนุนให้มีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีหญิงคนแรก (http://pr.prd.go.th/udonthani/ewt_news.php?nid=192&filename=index) ท้าเสียงเลือกตั้ง โดยได้รับคะแนนเสียงในลำดับที่ 3

7. นายสุรชาติ ชำนาญศิลป์

นายสุรชาติ ชำนาญศิลป์ อดีตกำนัน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี 3 สมัย ในปีพุทธศักราช 2526 สังกัดพรรคกิจสังคม พุทธศักราช 2531 สังกัดพรรคประชาธิปไตย พุทธศักราช 2544 สังกัดพรรคเสรีธรรม พุทธศักราช 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย ภายหลังจากลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานีในปีพุทธศักราช 2554 เขต 9 สังกัดพรรคชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน และไม่ได้รับการเลือกตั้ง จึงหันมาเล่นการเมืองท้องถิ่นและลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีในปีพุทธศักราช 2555 ในวันที่ 18 พฤษภาคม พุทธศักราช 2555 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีแทนตำแหน่งที่หมดวาระในนามสมาชิกพรรคเพื่อไทย ได้หมายเลข 4 โดยไม่มีทีมผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี (http://pr.prd.go.th/udonthani/ewt_news.php?nid=63&filename=index) โดยสาเหตุที่ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเพราะมติพรรคเพื่อไทยไม่ได้ส่งให้นายวิเชียร ขาวขำลงสมัครอย่างที่มีการออกมาเปิดเผย หากเป็นมติพรรคจริง ทำไม พ.ต.ท.สุรทิน พیمانเมฆินทร์ จึงส่ง น.ส.กิริติกานต์ พیمانเมฆินทร์ ลูกสาวลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย (<http://www2.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9550000061371&TabID=3&>) พร้อมชูนโยบายในการแก้ปัญหาที่ดินทำกินของชาวบ้านให้มีที่ดินทำการเกษตรได้อย่างถูกต้อง (<http://77.nationchannel.com/home/157684/>) และสนับสนุนปลุกยางพาราทำเศรษฐกิจพอเพียง (<http://www2.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9550000061371&TabID=3&>)

ผนวก ข

แบบสอบถามที่ใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

: กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโท แผนกวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้เพื่อประกอบการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านในการให้ข้อมูลที่แท้จริงอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในการศึกษาในครั้งนี้ และขอขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยภายใน ที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

1.1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) ไม่เกิน 20 ปี ( ) 21 – 30 ปี
( ) 31 – 40 ปี ( ) 41 – 50 ปี
( ) 51 – 60 ปี ( ) 61 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

( ) ต่ำกว่าประถมศึกษา ( ) ประถมศึกษา
( ) มัธยมศึกษาตอนต้น / ปวช. ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย
( ) อนุปริญญา / ปวส.หรือเทียบเท่า ( ) ปริญญาตรี / สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

( ) นักเรียน / นักศึกษา ( ) เกษตรกร
( ) รับจ้าง ( ) ค้าขาย
( ) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ( ) พนักงานร้านค้า / บริษัท
( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้/เดือน

( ) ไม่เกิน 5,000 บาท ( ) 5,001 - 15,000 บาท
( ) 15,001 - 25,000 บาท ( ) 25,001 - 35,000 บาท
( ) 35,001 - 45,000 บาท ( ) สูงกว่า 45,000 บาท

ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งในองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดอุดรธานี
การเป็นสมาชิกกลุ่ม

1. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองใดบ้าง

( ) ไม่เป็น ( ) เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) สมาชิกชมรมหรือองค์กรการกุศล	( ) สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
( ) สมาชิกกลุ่มอาชีพ	( ) สมาชิกชมรมกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน
( ) สมาชิกกลุ่ม อสม.	( ) สมาชิกกลุ่มเกษตรกร
( ) สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	( ) สมาชิกกลุ่มฌาปนกิจ
( ) สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	( ) สมาชิกกลุ่มเยาวชน
( ) สมาชิกชมรมคนรักย์อุดร	( ) สมาชิกองค์กรทางการเมืองท้องถิ่น
( ) สมาชิกพรรคการเมือง (โปรดระบุ)	
( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ)	

2. กรณีที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือหรือองค์กรทางการเมืองท่านดำรงตำแหน่งใด

( ) ประธาน	( ) รองประธาน
( ) เลขานุการ	( ) กรรมการ
( ) สมาชิก	( ) ที่ปรึกษา
( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ)	

3. ท่านตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองเพราะปัจจัยต่อไปนี้

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) คิดว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ
- ( ) คิดว่าการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการได้ประโยชน์ในอาชีพของตนเอง
- ( ) มีความผูกพันและความสนใจต่อกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมืองนั้น ๆ
- ( ) มีความศรัทธา เชื่อมั่น ผูกพันต่อผู้นำกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมืองนั้น ๆ
- ( ) คิดว่าการการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมืองทำความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนประชาชนได้
- ( ) คิดว่าการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมืองทำให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ
- ( ) การเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมืองนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางการเมืองของตนเอง

4. ในกรณีที่ท่านไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมืองด้วยเหตุผลในข้อใดเป็นสำคัญ

- ( ) สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง
 ( ) ไม่ได้รับเชิญชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก
 ( ) ไม่มีเวลาติดภารกิจอื่น หรือเสียเวลาประกอบอาชีพ
 ( ) ไม่ได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม
 ( ) อื่น ๆ (โปรด ระบุ)

.....

ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งในองค์กรบริหาร
 ส่วนจังหวัดอุดรธานี

	ระดับความคิดเห็น				
	(5) เห็น ด้วย มาก ที่สุด	(4) เห็น ด้วย มาก	(3) เห็น ด้วย ปาน กลาง	(2) เห็น ด้วย น้อย	(1) เห็นด้วยน้อย ที่สุด/ไม่เห็น ด้วย
ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี					
ด้านคุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร					
1. ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ วิสัยทัศน์กว้างไกล					
2. ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานสูง					
3. ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม					
4. ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ และ มนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
5. ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง เข้าถึง ประชาชน					

ปัจจัยภายนอกที่ผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	ระดับความคิดเห็น				
	(5) เห็น ด้วย มาก ที่สุด	(4) เห็น ด้วย มาก	(3) เห็น ด้วย ปาน กลาง	(2) เห็น ด้วย น้อย	(1) เห็นด้วยน้อย ที่สุด/ไม่เห็น ด้วย
ด้านนโยบายผู้สมัคร					
1. นโยบายผู้สมัครมีประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น					
2. นโยบายผู้สมัครที่เป็นรูปธรรม สามารถทำได้จริง					
3. นโยบายผู้สมัครตรงกับความต้องการของ ประชาชน					
4. นโยบายผู้สมัครยึดหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและหลักกฎหมาย					
5. นโยบายผู้สมัครสอดคล้องกับนโยบายของ จังหวัด					
ด้านผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร					
1. เลือกผู้สมัครเพราะได้รับเงินเป็นจำนวนที่น่าพอใจ					
2. เลือกผู้สมัครเพราะได้รับสิ่งของ/เครื่องกิน เครื่องใช้					
3. เลือกผู้สมัครเพราะได้รับการจัดเลี้ยง					
4. เลือกผู้สมัครเพราะสัญญาว่าจะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ หลังจากได้รับเลือกแล้ว					
5. เลือกผู้สมัครเพราะช่วยงานสังคมประเพณีต่าง ๆ ของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ เช่น งานบวช งานศพ งานแต่งงาน เป็นต้น					

ปัจจัยภายนอกที่ผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	ระดับความคิดเห็น				
	(5) เห็นด้วย มากที่สุด	(4) เห็น ด้วย มาก	(3) เห็น ด้วย ปาน กลาง	(2) เห็น ด้วย น้อย	(1) เห็นด้วยน้อย ที่สุด/ไม่เห็น ด้วย
ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร					
1. เป็นเพื่อนผู้สมัคร					
2. เป็นเครือญาติผู้สมัคร					
3. เป็นผู้ที่เคารพนับถือ หรือศรัทธาผู้สมัคร					
4. เป็นผู้ที่รู้จักคุ้นเคย ได้รับความช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัย ในด้านต่าง ๆ จากผู้สมัคร					
5. เป็นเพื่อนหรือญาติของหัวหน้าคณะผู้สมัคร					

ส่วนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม				
	(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
การสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นฐานคะแนนเสียง					
1. ท่านเคยสนใจจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี					
2. ท่านเคยสนับสนุนสมาชิกในครอบครัวของท่านสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี					
3. ท่านเคยเป็นหัวหน้าคณะให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด					
4. ท่านเคยแนะนำชักจูงให้ผู้อื่นลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี					
5. ท่านเคยเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้สมัครเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี					

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม				
	(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
การสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นฐานคะแนนเสียง (ต่อ)					
6. ท่านเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี					
7. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง/ กลุ่มการเมือง และมีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง					
การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง					
1. ท่านเคยร่วมรณรงค์เลือกตั้งให้ประชาชนในตำบลออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี					
2. ท่านพูดคุย และแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายเรื่องการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีกับบุคคลอื่น					
3. ท่านติดตามการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือรับฟังการปราศรัยของผู้สมัครเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีทุกครั้ง					
4. ท่านรับทราบข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งทุกครั้ง					
5. ท่านเคยชักชวนหรือพูดโน้มน้าวให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี					
6. ท่านเคยสนับสนุนเงินช่วยเหลือผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วน จังหวัดอุดรธานี					
7. ท่านร่วมรับฟังแนวนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเพื่อใช้ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง					

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม				
	(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					
1. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด อุดรธานีทุกครั้ง					
2. ท่านบอกให้สมาชิกในครอบครัวไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง					
3. ท่านได้ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของท่าน และสมาชิกใน ครอบครัวที่มีการเลือกตั้งทุกครั้ง					
4. ท่านได้ติดตามข่าวสารการเลือกตั้งทุกครั้ง					
5. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งเมื่อผู้สมัครที่สนับสนุนสมัครรับเลือกตั้ง ทุกครั้ง					
6. ท่านชักชวนเพื่อนบ้านให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความสมัครใจ ทุกผู้สมัครรับทุกครั้ง					
7. ท่านร่วมรับฟังแนวนโยบายผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเพื่อใช้ตัดสินใจเลือกผู้สมัครทุกครั้ง					
การดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล					
1. ท่านเคยได้รับเลือกเป็นกรรมการในการดำเนินการเลือกตั้ง					
2. ท่านเข้าร่วมเป็นกรรมการการเลือกตั้งในทุกครั้งที่จัดให้มีการ เลือกตั้ง					
3. ท่านเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งจากคณะกรรมการ การเลือกตั้ง					
4. ท่านร่วมตรวจสอบและติดตามผลการเลือกตั้งที่จัดให้มีการ เลือกตั้ง					
5. ท่านร่วมลงชื่อเพื่อคัดค้านผลการเลือกตั้งที่เห็นว่า การเลือกตั้ง ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม					
6. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่ชุมชน หรือผ่านสื่อต่าง ๆ					
7. ท่านให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลอื่น					

ส่วนที่ 4 การแสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง

โปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1. ท่านเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี
ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้) หรือปัจจัยภายนอก
(คุณสมบัติส่วนตัวผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากผู้สมัคร
ความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัคร) หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2. ท่านประสบปัญหาอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีในด้านดังต่อไปนี้อย่างไร

2.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

.....
.....
.....

2.2 การรับสมัครเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียงการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วน
จังหวัดอุดรธานี

.....
.....
.....

2.3 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

.....
.....
.....

2.4 การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

.....
.....
.....

ผนวก ค

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

แบบสัมภาษณ์

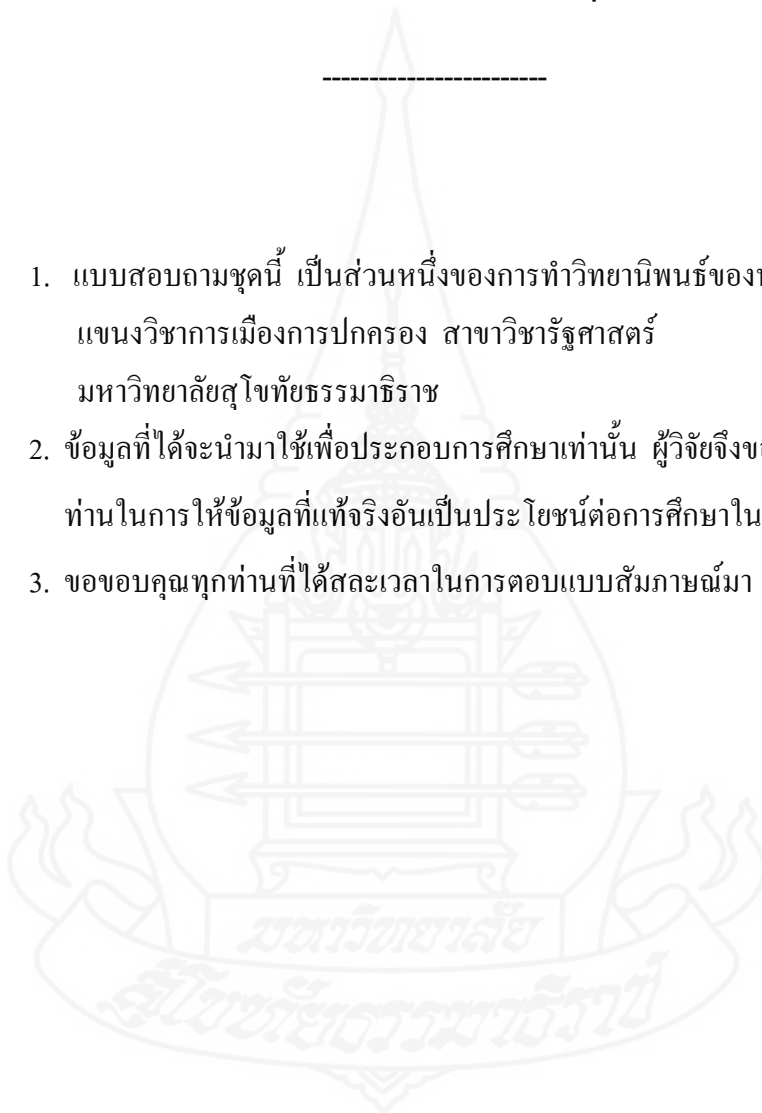
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโท
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้เพื่อประกอบการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจาก
ท่านในการให้ข้อมูลที่แท้จริงอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในการศึกษาในครั้งนี้
3. ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์มา ณ โอกาสนี้

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

สำหรับผู้นำชุมชน

1. ชื่อ..... ตำแหน่ง.....
 ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
2. อายุ .....ปี
3. ความเห็นของท่านคิดว่าปัจจัยภายในมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีครั้งที่ผ่านมาหรือไม่ อย่างไร
  - 3.1 เพศ
 .....
  - 3.2 อายุ
 .....
  - 3.3 ระดับการศึกษา
 .....
  - 3.4 รายได้
 .....

4. ความเห็นของท่านคิดว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดอุดรธานีครั้งที่ผ่านมามากน้อยเพียงใด อย่างไรบ้าง

4.1. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

4.2 การสมัครรับเลือกตั้งและเป็นฐานคะแนนเสียง

4.3 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

4.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งและติดตามผล

**5. ความเห็นของท่านคิดว่าปัจจัยภายนอกใดมีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
อุดรธานีครั้งที่ผ่านมา**

**5.1 คุณสมบัติส่วนตัวมีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีครั้งที่ผ่าน
มาหรือไม่ อย่างไร**

**5.2 นโยบายมีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีครั้งที่ผ่านมา
หรือไม่อย่างไร**

5.3 ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนมีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
อุดรธานีครั้งที่ผ่านมาหรือไม่ อย่างไร

5.4 ความสัมพันธ์ส่วนตัว มีผลต่อการการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี
ครั้งที่ผ่านมาหรือไม่ อย่างไร

---

6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

6.1 ผู้นำชุมชนช่วยเหลือผู้สมัครเพราะอะไร

6.2 ผู้นำชุมชนไม่ช่วยเหลือผู้สมัครเพราะอะไร

---

7. รูปแบบการช่วยเหลือผู้สมัครอย่างไร

---

8. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ หรือข้อเสนอแนะในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ผนวก ง

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป

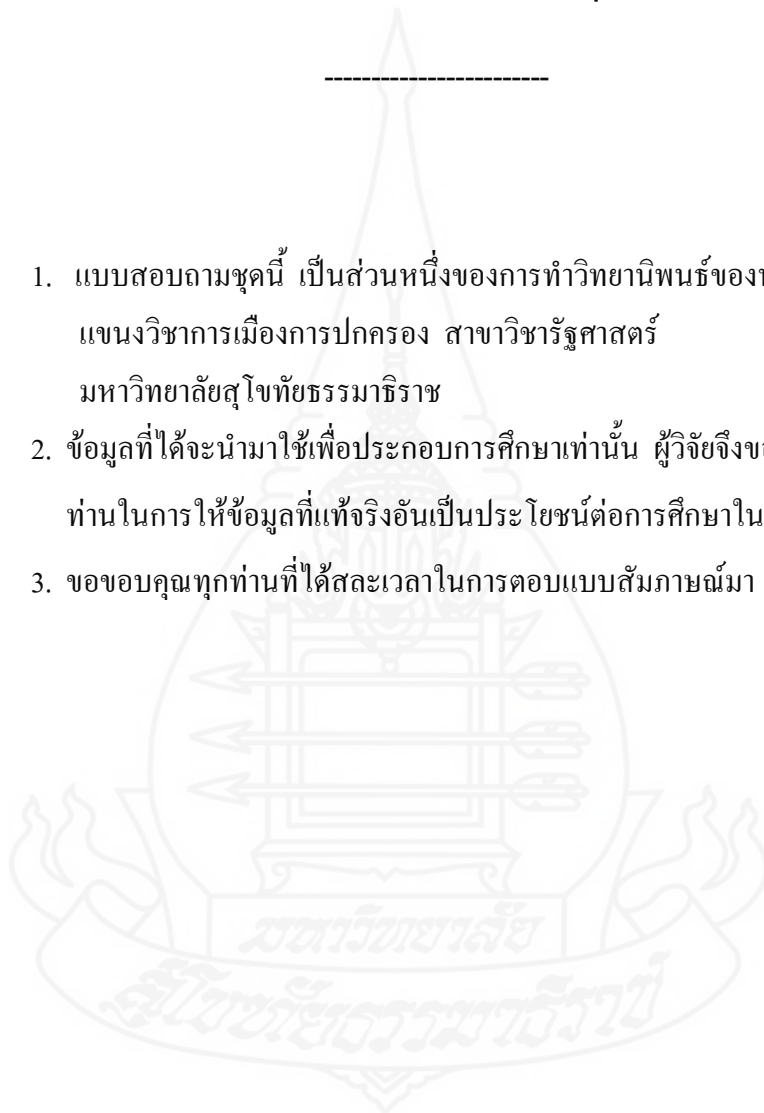

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี
ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโท
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้เพื่อประกอบการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจาก
ท่านในการให้ข้อมูลที่แท้จริงอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในการศึกษาในครั้งนี้
3. ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์มา ณ โอกาสนี้

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

สำหรับประชาชนทั่วไป

1. ชื่อ..... อายุ.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

2. อาชีพ .....ปี

3. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่

3.1 ไปเพราะเหตุใด

3.2 ไม่ไปเพราะเหตุใด

-----

4. ความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี มี 4 ปัจจัย ดังนี้

4.1 คุณสมบัติส่วนตัวมีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีครั้งที่ผ่านมาหรือไม่ อย่างไร

4.2 นโยบายมีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีครั้งที่ผ่านมาหรือไม่ อย่างไร

4.3 ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนมีผลต่อการการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
อุดรธานีครั้งที่ผ่านมา หรือไม่ อย่างไร

4.4 ความสัมพันธ์ส่วนตัว มีผลต่อการการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
อุดรธานีครั้งที่ผ่านมา หรือไม่ อย่างไร

---

5. ในความคิดเห็นของท่านคิดว่าการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร
5.1 บริสุทธิเพราะอะไร

5.2 ไม่บริสุทธิเพราะอะไร

---

6. ความคิดเห็นที่มีต่อการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น โดยตรง ดี หรือไม่ อย่างไร

---

7. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ หรือข้อเสนอแนะการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

ผนวก จ

รายนามบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายอำนาจ ศรีพระจันทร์
วัน เดือน ปีเกิด	25 พฤษภาคม 2505
สถานที่เกิด	อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	บช.บ. (การจัดการงานก่อสร้าง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถานที่ทำงาน	เทศบาลตำบลนางัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี
ตำแหน่ง	หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล (นักบริหารงานทั่วไป 8)

